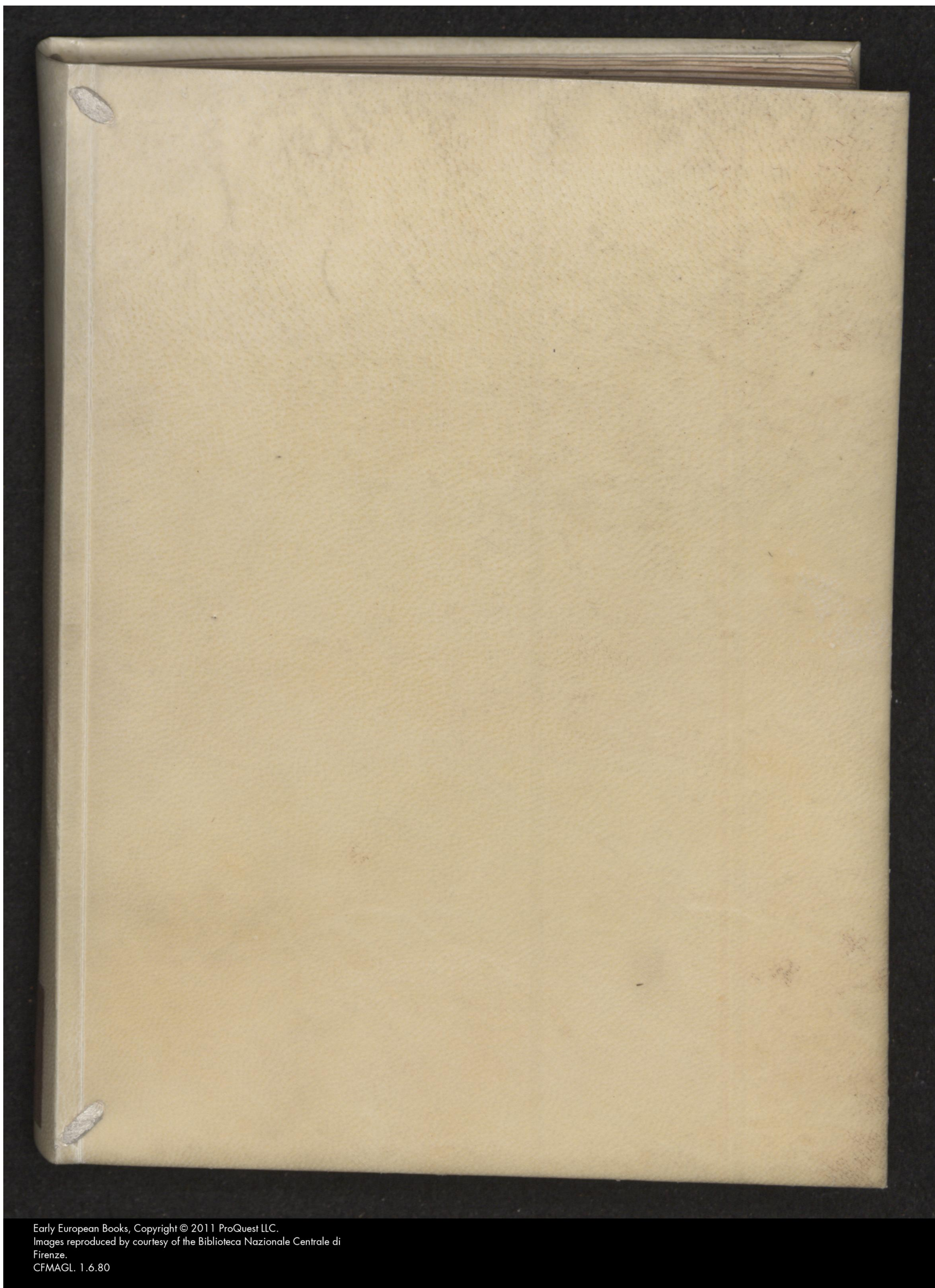
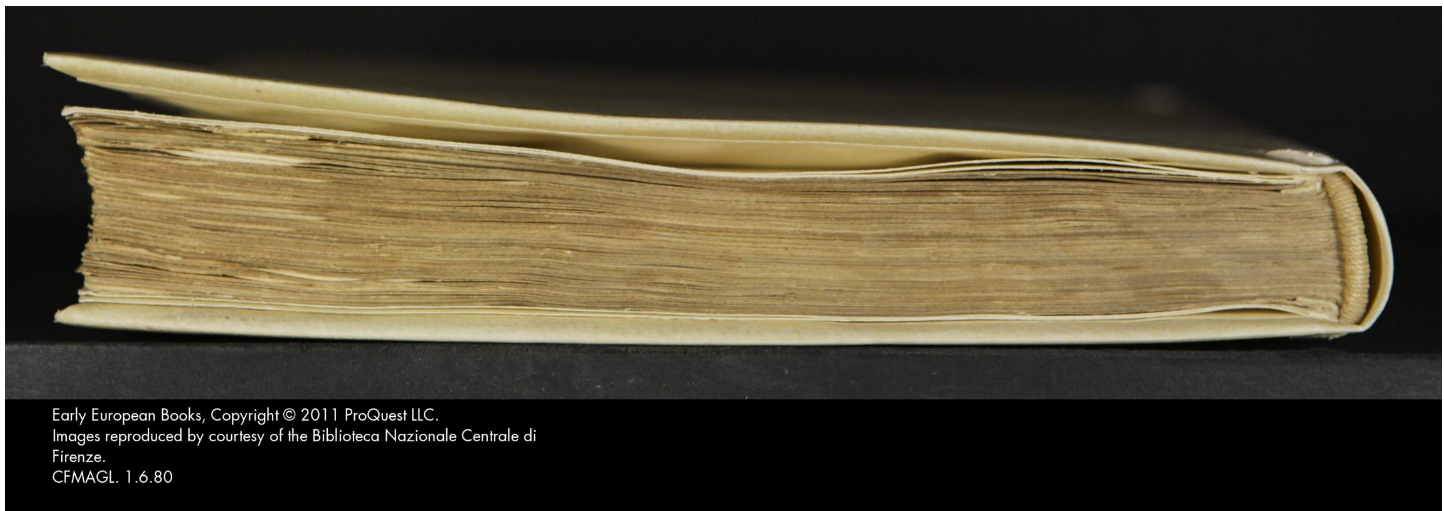
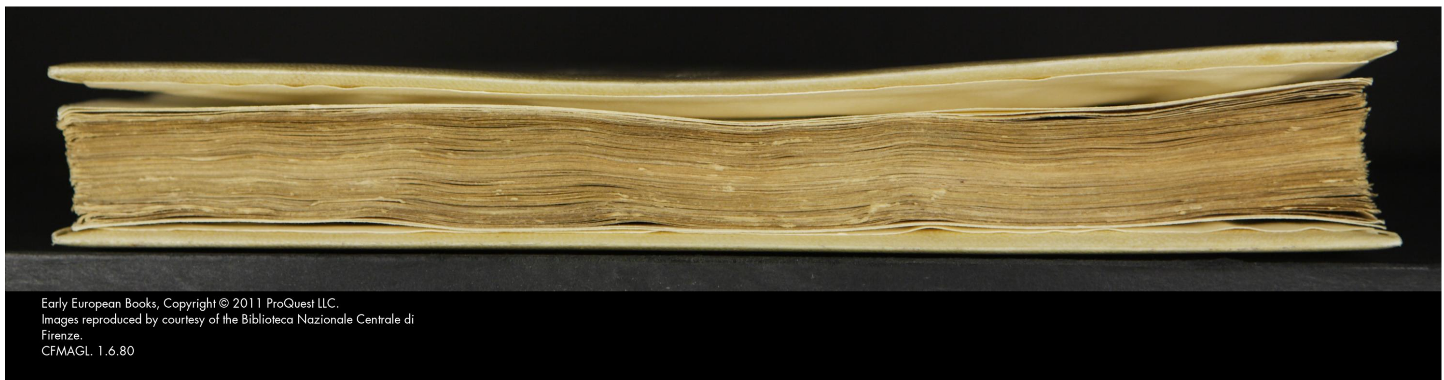

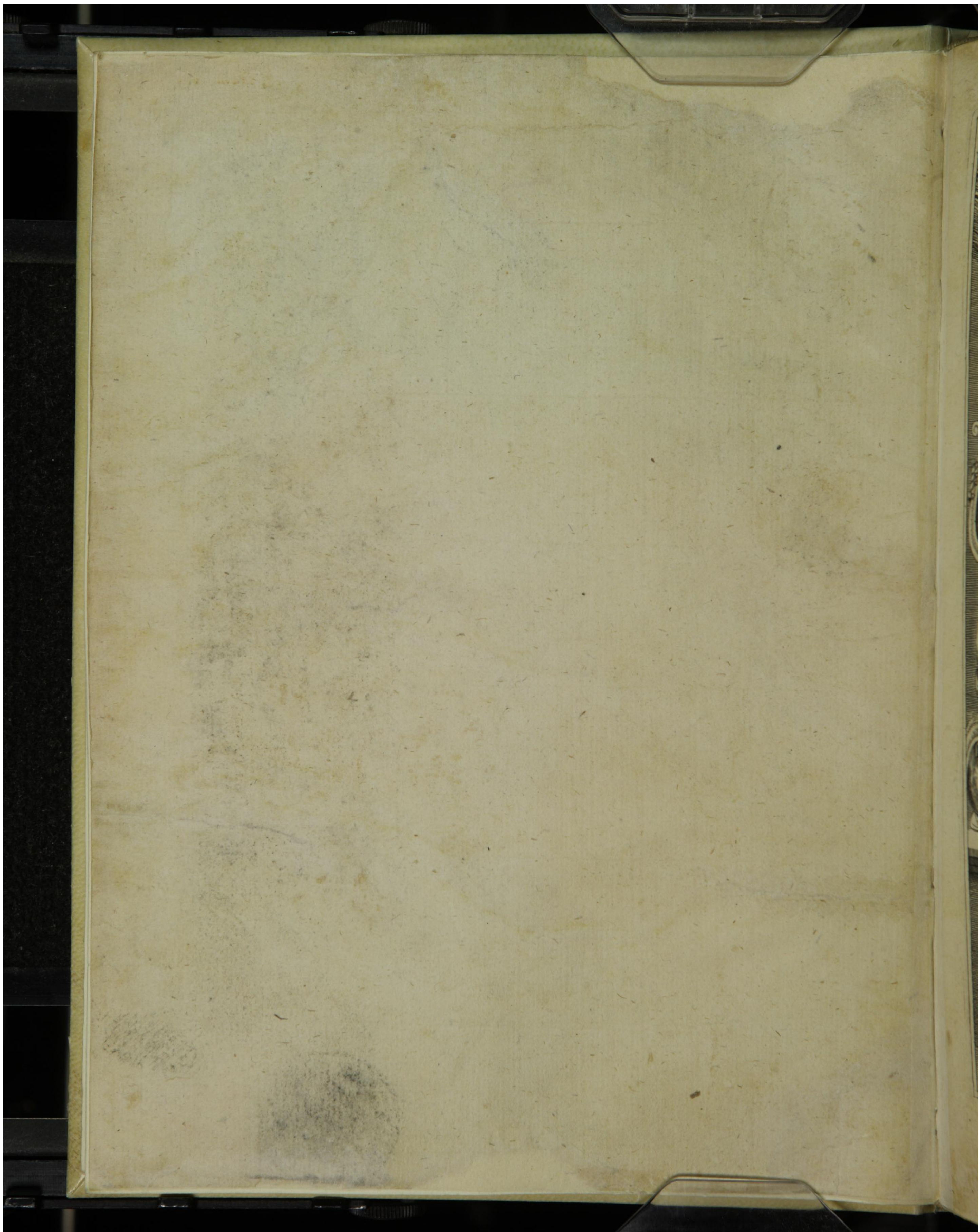

1
6
80

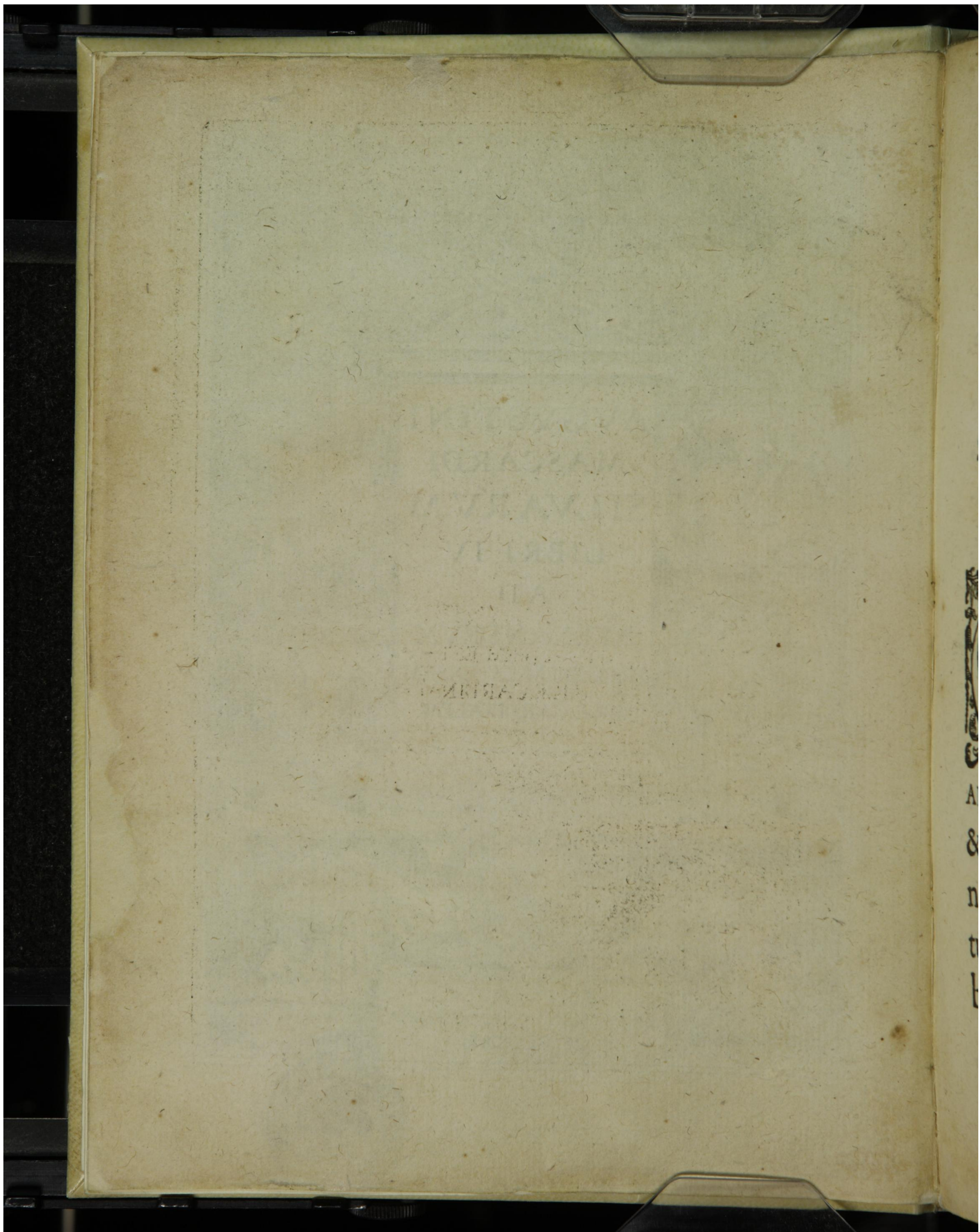
AVGVSTINI MASCARDI SILVARVM LIBRI IV.

AD ALEXANDRVM PRINCIPEM ESTENSEM S.R.E. CARDINALEM.

ANTVERPIÆ
EX OFFICINA PLANTINIANA
M.DC.XXII.

Pet. Paul. Rubenius pinxit. Corn. Galleus incidit.

ALEXANDRO PRINCIPI ESTENSI S. R. E. CARDINALI

SILVESTER GRIMALDVS FELICITATEM.

QVAE tuo iussu lucem aspiciunt, eam si ex tuo nomine lucem ambiunt, nihil profectò mirabere, ALEXANDER Cardinalis. Carmina sunt hæc, & poëtici conatus Augustini Mascardi, non illius, quem maturescentem iam, tu primò, deinde Roma & vidit, & probauit; sed adolescentis adhuc, & ad Per-

mesi ripas olim, non sine secundis futuræ gloriæ auspicijs, lusitantis. Et ea quidem ipse, quâ est iudicij acrimoniâ in se ipsum vnicè sæuientis, suppressa voluisset, quæ non nisi ætatis excusatione probari posse censet: sed tuo primùm iussu, amicorum deinde improbitate victus, tolli patitur, & ali; dum tamen omnes intelligant, alieni potiùs id esse imperij, quàm voluntatis suæ. Mascardum ego tum alias ob causas, eásq; non vulgares, amo, atque obseruo; tum maximè, quòd à te & amari eximiè, & fieri plurimi non ignoro. Feci igitur quod meus in illum amor, in te pietas suasere, vt hunc eius fetum (qualis qualis tandem parenti videatur) tollerem, tibíque omnium quidem huius æui ingeniorum, vt ita dixerim,

rim, Lucinæ, ſed priuatim eius tutelari Numini, ad ſempiternitatem alendum fouendúmque traderem. Neque enim ſum neſcius, Principum virorum quoddam quaſi Numen id efficere, vt annos & ætatem cæleſti quodam afflatu ijs etiam tribuant, quæ caduca & immatura videbantur. Verùm hæc tu meliùs, iíque iudicabunt, qui his in Carminibus, Maſcardi potiùs canentis ingenium, quàm ſemet, ac ſua adeò ſeuerè damnantis iudicium probaturi ſunt. Tu interim in alieno opere meam in te obſeruantiam ama, & felix viue.

FELICITATIS ALVMNIS, PHILOSOPHIÆ CITHAROEDIS, SVO MERITO BEATIS ALIENO MENDICIS, SALILLVM ET LARIDVM AD ARIDVM PANEM SILVESTER GRIMALDVS GENVENSIS IPSAM POETARVM FELICITATEM.

Vos ô facetiarum ſalinæ, ſympoſiorum ſales, Deipnoſophiſtæ Regum, Agamemnonum Neſtorei Paraſiti, Phœmij, Phœnices, Iopæ, quantum eſt vbique Mercurialium lepòrum ingenioſiſſimi, nobiliſſimiq́ue noſtræ memoriæ ſaluete Vates. Saluete plurimùm, quibus olim benigno Gratiarum ſidere naſcentibus omnis ſeſe lætitia.

titiarum & lautitiarum ſuperfudit amœnitas: omnis ad ſolatia mœrorum, ad oblectamenta Pacis, ad elegantiæ guſtum, à corpore perforatus ad animum ſenſus eſt. Vos integerrimi iudicij Poëtæ, Vos mihi præter ceteros mortales in rem meam, imò veſtram, imò communem, ex infinitâ reliquorum hominum Litteratorum, Leguleiorum, Philoſophorum, Rhetorum, Sophiſtarum, Hiſtoricorum, Tabellionum, Rabularum Academicorum, quamlibet lectiſſimâ multitudine, ſeuocaui: Vos; quos & eximios habui ſemper, & porrò præcipuos in poſterum habebo. Scio, vobis cedro digna loquentibus, inſulſiſſimos quoſdam veſtræ familiæ paraſitaſtros, ingratis Gratijs, & quartâ lunâ malè conciliatos Bauios, Mæuios, Marſos, Codros, Cherilos, Attalos, Suffenos, amicos eſſe non poſſe. Scio, mediocribus eſſe poëtis non Deos, non homines, non concedere columnas. Idcircò diligentiſſimè vos oratos peruelim, vt incolumi veſtrâ gratiâ, me vobis bonæ ſpeculæ tantillum in poſteri memoriam temporis imponere ſinatis. Si veſtrum ingenium excultiſſimum colui ſemper: ſi ge-

nium

nium in amoribus habeo, quem profusè vobis dio nectare plurimo permulsit quædam velut affinis humanitas diuinitati: si vestros ludos suauissimosque mores præcipuè dilexi semper, eximieque suspexi: per ego vos ingenium geniumque vestrum obsecro, respicite boni, non malum hunc misellum amici mei pusiunculum, ipsius parentis vel incuriâ vel iniuriâ denatum, antequam natum: respicite paruulum innoxium, deteriore sorte, quàm Oedipum, aut Paridem, aut gemellos Amulij nepotes, abiectum: &, nisi per vestram humanitatem, vt lupa Romulis, sic illi vestra beneuolentia succurrat, à quo minimè decuit, periturum. Sinite vagientem infantulum furtim, & à me clàm ipso parente sublatum, parricidioq; subductum, ad breuissimam vestræ cognitionis moram sic saltem viuere, nihil aliud, vt moreretur, meritum, nisi quia citò natus est. Sinite, cum immaturæ pueritiæ veniâ, seruulum sic malè multatum, & pannosum, & conscribillatum, tamquam è catastâ stigmaticum, inter vestros, non dico liberos, sed vernulas & mediastinos, in aliquantulâ vestræ gratiæ lu-

ce

ce verſari. Maius hoc illi beneficio nihil poſcimus, quia videlicet nihil vos erogare maius è veſtrâ beneficentiâ poteſtis. Ne quæritote meritum in eo lucis & immortalitatis, in quo pater offenſus miſerum morti ſuo præiudicio prædamnat; in tenebris ipſum vltrò latitantem, & conniuentibus oculis ingentem vim veſtri nominis minimè ferentem. Ceterùm, niſi me fallit amicitiæ ſenſus, ſpirat in iſto puerulo ſuus quidam ingenij lepor, & indoles magnæ mentis, omnino non indigna, cui breuiſſimum vnius certè diecúlæ beneficium ex immenſâ veſtri ſplendoris immortalitate condonare poſsitis. Dicam planiùs:

Ad ſacra vatum carmen affero noſtrum,
Aliunde natum, beneuolentiâ noſtrum:

quod olim Auguſtini Maſcardi, peradoleſcentis adhuc, familiariſsimi mei, vix tum è Grammaticis egreſsi, nulloque dum hauſto gloriolæ ſenſu, præcox & intempeſtiuum præferuida vis ingenij profudit; mox adulti iudicij verecundia ſuppreſsit, rata neutiquam ſe quidquam peperiſſe diuturnum, quod diu parturire non potuit. Hoc benè,

** quòd

quòd ſuppreſsit, non oppreſsit: & in eo nunc eſt, vt præiudicium paternum capitalis vltimi iudicij ſententia conſequatur. Illi ſcilicet creuit ætas, & cum ætate creuit ingenium: mallem pariter erga ſuos creuiſſet humanitas; vt creuit aduerſus omnes, & Principum gratiâ florens, & amicorum ſtudijs pollens, & omnium cuiuſque generis litterarum exercitationibus apprimè limata. Et tamen aut ego fallor, aut nondum ingenij calor ille deferbuit; vt quod in adoleſcente tum placuit, id nunc diſpliceat in viro; & quaſi Tiburtinum vinum extra vindemiam ætatem ferre diutiùs non poſsit. Quidquid hoc eſt in amicum vel officij vel ſtudij mei, vos, quæ veſtra facilitas eſt, niſi iudicium meum veſtro iudicio comprobabitis, cum exceptione certè laudabitis vel modeſtiam patris, vel ſolitudinem filij, vel beneuolentiam amici, vel veſtræ fiduciam humanitatis. Enimuerò, qui nihil amico debere poſſum, qui nullâ vmquam in re contra voluntatem Auguſtini mei venire conſueuerim, hac vnâ in cauſſâ cogor aliquid aduerſus illum, pro nominis ipſius memoriâ, veſtrâ fretus

tus

VI

tus auctoritate, moliri: quod nunc facio, cùm illius immaturam Poësim vestro iudicio cõmendo, nullam adhuc limam seuerioris ætatis expertam; &, vt planè multis in locis videre licet, multifariàm alibi lacunosam & dehiscentem; alibi mutilatam atque discissam; demum, à quo minimè debuit, depositam atque desertam. Quæ verò sic lacerato diloricatoque leuidensæ vestis amiculo foras è clandestinis latibulis erumpit, satis apparet, eam vel ereptam ab inuito, vel ab inscio subreptam: vel, quod miserrimum est exitij genus, à parente peremptore fugientem, ad vestram clementiam confugisse. Prosit illi, vestri cupidissimos paternos amicos esse misericordes: prosit, parentem non esse Suffenum: prosit, quòd ille vobis ingenio simillimus, animo coniunctissimus futurus fuerit; siquidem naturæ munus, ingenium viuidum & ferax excolere vobiscum, & exemplis augere meliorum, & diutiùs in vmbraculis vestris vacare lætioribus Musis, & ab aulæ grauioribus negotijs ac studijs supersedere potuisset. Probabilem habetis fiduciæ ac confidentiæ meæ caussam, quâ pa-

** 2 ternam

ternam vel verecundiam vel iniuriam excusare poſsitis. Vos, pro veſtrâ facilitate, reſpicite quæſo miſeri ſolitudinem: arcete ſæuitiam patris: integram amico conſeruate gratiam amici: veſtræ conſuetudinis retinete conſtantiam in innocentiâ ſubleuandâ. Retinebitis autem, ſi veritati, quam in minoribus ſæpè rebus poëticè compoſiteque diffingitis ad voluptatem, aliquid nunc clementiæ cauſſâ detrahere poteſtis: vt placuiſſe vobis hunc infelicem dicatis, quò patris inclementia mitigetur. Quem Poëtæ mendaciolo ſeruare poſſunt, alij ſuo periculo non debent. In quo conſeruato ſi perget obſtinatiùs iraſci pater; nos videlicet filio vitam reddidimus, gratiam patris amiſimus. Eam tamen facilè recuperabimus, ſi veſtræ ſententiæ ſalutari litterulâ viuet, verecundię nomine commendatus in veſtri nominis immortalitate, non cum liberis veſtris heroibus & heroinis, ſed inter Floræ quiſquilias cum Exquilinis, & Cælimontanis, & Tranſtiberinis ſaxellionibus; aut, quod ſupra noſtrum & votum & meritum eſt, cum veſtris vernulis & mediaſtinis. Sinite quæſo vos exorari: ſic

æternæ

æternæ veſtræ litteræ nihil omnium cuiquam debeant; nec aſteriſcum Ariſtarcho, nec teredini farinulam, nec puluiſculo puluillum, nec horæo tunicam, nec piperi cucullum: ſic ſanum vobis ſinciput Anticyræ beneficium perpetuò remittat: ſic nobilium iuuenum, & bonorum Principum aures teretes & eruditæ veſtros numeros perpetuò ſitiant: ſic ad votum modumq́ue veſtrum mobiles decreſcant auriculæ Midarum: ſic aureæ pecudes turgida vobis potiùs, quàm Phormionibus & Gnathonibus, vbera ſubmittant: ſic ad doctarum præmia frontium, ad veſtrorum acroamatum corollaria, ſindonem, lauream, ſportulam, annulum, rectam, inteſtabiles ſpadones & glabelli cincinnatuli non aſpirent. Aſpicite nos, amate nos, elegantiæ magiſtri; iucunditatis artifices, honeſtatis interpretes, aſſeclæ pacis, vmbræ felicitatis. Vale mihi multùm, & viue felix, quà pote per ferreum ſæculum, aurea natio Poëtarum.

AD SILVESTRVM GRIMALDVM DE LIBRIS SILVARVM AVGVSTINI MASCARDI AB IPSO EDITIS IOANNIS ANDREÆ FONTANELLÆ MVTINENSIS

ODE.

ILVAS *Pieridum diſpoſitas manu,*
Et rore irriguas Caſtalio, Ligur
Exercebat Apollo
Romanæ ad numerum Lyræ;
Heroumq; decus diſcere Martium,
Virtutumq; ſacras dicere laureas,
Funeſtumq; iubebat
Suſpirare frequens nemus:
Cùm tu frondiferæ gloria Regiæ,
Silueſter, nemoriſq; Aonij iubar,

Has

Has mutare canori
Sedes Imperij studes;
Auritisq; iubes diuidere vrbibus,
Quæ surdis furor est credere saltibus
Inter murmura lauri
Docti carmina pectoris.
Non lento sequitur consilium gradu
Vates, & meritâ fronde premens comas,
Ceu siluestre trophæum
Siluarum domitor refert.
Iamq; vrbana terit compita, laudibus
Innectens stabiles vertice laureas,
Quæ mirante theatro
Immortale repullulant.
Cedant Aeneadum Cæsaribus satæ
Siluæ vrbe in mediâ: sed neque pensiles
Murorum efferat vmbras
Decantata Semiramis.
Hæc miracula iam victa feracibus
Laudum frondiferæ stirpis honoribus;
Quos vrbanus Apollo
Iam nunc destinat vrbibus.
Frondosæ intereà sceptra potentiæ
Te, Grimalde, manent: te vocat arborum

Proles

Proles multa comantum
Sortis præsidium suæ.
Vbertas grauidi fertilis ingenî
Iam dudum auspicijs parturijt tuis
Quæ nunc, te Duce, doctæ
Fundit lucis in aream.
Siluarum è viridi nomen habens coma,
Siluarum meritò numen eris nouum:
Quæ te Consule dignæ
Consulto veniunt tuo.

AVGV-

AVGVSTINI MASCARDI SILVARVM LIBER PRIMVS DE REBVS HEROICIS.

IOSEPHO FONTANELLÆ
S. IACOBI EQVITI
AVGVSTINVS MASCARDVS
S.

QVÆ ſuperioribus annis ad quotidianæ propemodum ægritudinis leuamentum adoleſcens pænè quadriluſtris effudi, ea ad te priuatum munus, beneuolentiæ teſtimonium mitto. Ab ingenio tuo laudem, excuſa-

tionem ab humanitate deſperare quî debeam? Verùm, quemadmodum ætas hanc ſibi vindicabit vt neceſſariam, ita illam veluti ſuperuacaneam, à te præſertim viro amiciſſimo, Muſarum leuitas non requiret. Mihi ſanè Poëtæ nomen aucupari non libet, venari gloriam non licet: nec amœnitatem veris, æſtatis fecunditati præpono: imperitæ verò plebis ſuffragium is expectet, qui plebis temeritati dotes ingenij mancipauit. Vale.

IRENE
SIVE
DE PACE ITALIÆ
CONSTITVTA.

ERA-*ne? pacati vernat clementia cæli,*
Collectæq; volant nubes, & discolor Iris
Aetheris in lacrymis tranquillo lumine ridet?
Cærula quis pluuio detergit nubila olympo
Phœbus, & aurato declarat sidera vultu?
Quis calor immites glomerati turbinis iras
Discutit, & rabidas reuocat sub iura procellas
Nimbosásq; hiemes, & claßica sæua minantum
Ventorum placido cogit mansuescere motu,
Prælia dum facilis freno compescit amoris?
Cernis vt Italiæ, iam rarescentibus vmbris,
Alba serenatis, purum per inane, quadrigis
Lux inuecta, die terram sublimis inaurat?
Nulla per obstantes luctantur fulmina nubes,
Atque aditum ad terras, cæli per vulnera, quærunt:

Nulla fremunt arcto vallata tonitrua nimbo,
Atq; animum atq; aures exſurdatura fragore:
Stat cælum, & vario tantùm modulata rotatu
Permulcet vacuas hominum ſymphonia mentes.
Scilicet æterno complectens omnia nexu
PAX, *trepidas oculata comas, delapſa per auras*
Tandem ſidereo perfundit nectare terras:
Illa comæ radijs bellorum ſauciat vmbras,
Et geminos oculorum orbes, quibus aſtra ſerenat,
Fraterno ſplendere docet rutilantiùs auro,
Contractumq́; aperit ſinuatâ cyclade cælum.
Italiæ ô ſalue columen, ſpes vna laborum,
Mundi altrix, ſtudij mater, iuriſq́; propago,
Votum animi, cordis cor: ſalue certa Tonantis
Progenies, terræq́; vigor, Superumq́; voluptas.
Tu mea, dum doctam quærunt nutantia frondem
Tempora, cinge oleâ; & ſacras ſitientia lymphas
Pectora, tranquillo rorent adſperſa liquore
In laudes animoſa tuas, dum mutus in antris
Cynthius Aonidum ſomnos traducet inertes.
Sæuior vt bello Inſubres diſcordia turmas
Explicuit, rectæq́; acies, atq; agmen aperto
Effuſum ſtetit in campo, dumq́; ære renident
Arua repercuſſo, & ferali luce coruſcant;

Italia

Italia ancipiti dudum vexata tumultu,
Exitio propior, iam iamq; futura ſuorum
Præda fremit, votiſq; Deum gemebunda fatigat:
Ventilat errantem per eburnea colla capillum,
Natiuum qui ſponte fluens temerarius aurum
Diſsipat, & vittas ſine lege in terga refundit,
Sertaq; vix patitur vario bacchata pyropo:
Gemma oculis iam prona tremit, iamq; innatat altus
In vultu dolor, & faciem demittit honeſtam;
Igneſcunt ſine luce genæ, vix attrahit auras
Pectus, in exhauſto vix & ſuſpiria corde
Inuenit, exitium deploratura ſupremum:
Longum ſyrma trahit, tragici monumenta doloris,
Sed niueum violata ſinum, nudata lacertos:
Qualis, vbi Cæſar parui Rubiconis ad vndas,
Cognati ductor ſceleris bella, impia bella,
Et conſanguineos præuertit mente triumphos,
Ingens viſa Duci Patriæ trepidantis imago
Fertur, & arcano gemitu permiſta locuta.
Vt ſtetit Italia, & lacrymis turgentia tandem
Lumina, deciduos euicta admiſit in imbres,
Facundos dolor in gemitus ſic ora reſoluit:
Illa ego, quæ populis quondam Regina ſubactis
Diſperſi cum ſole manus, anniq; repoſtas

Perrupi dominata vias, vexillaq; ad Indos
Protuli, & Oceanum docui parere Latinis:
Illa ego, cui supplex olim populare tributum
Terra dedit; solis quà peruia & inuia luci,
Italiæ patuit, quamuis semota, triumphis;
Nunc proli laceranda dabor? fremet vnius ingens
Bellum vteri, matrisq; suæ præcordia figet?
Proh cladis monumenta nouæ! fluitare per arua
Italico cernam temerata fluenta cruore?
Italico cernam segetes pinguescere tabo?
Tanta furor sæuo-ne dabit spectacula campo,
Atq; erit Italia spectatrix, scena, theatrum,
Area, bellatrix, merces, spes, præda, sepulcrum?
Non satis, ah, gemui quondam, cùm turpis in iras
Colluuies furiata, meos peregrina per agros
Exitium letumq; tulit, Latioq; cruori
Fœda inhians, rabidas lassauit funere fauces?
Artibus his placuit nullos habitura triumphos
Bella geri, vt madeant sociali sanguine campi,
Et flos Italiæ crudeli in morte profundat
Bellatricem animam, nullo proscissus ab hoste?
Et videt hoc Pietas? ô ferrea pectora, votis
Surda pijs, aurita feris, quæ prælia versant,
Vt proprium redimant alieno funere funus.

Ite,

Ite, ite, Italiæ per viſcera matris adactum
Proxima natorum populetur viſcera ferrum:
Ite, animas damnate orco, laxentur Auerni
Clauſtra trucis, vacui pateant ſæua atria Ditis,
Supplicijs anguſta meis: ite, arma neceſq;
Cognatis agitate odijs, dum Thracius alto
Inſonat Aegæo, lunæq; infauſta minantis
Cornua (proh pietas!) pleno iam circinat orbe.
Aut magis (inſano videor ſi rumpere queſtu
Sidera, & Heroum pia corda laceſſere dictis)
Tu, quæ flammati reſidens in margine cæli
Prodiga nectareo conſpergis lumine mentes,
Atque alis æterno concordia pectora riſu,
Vena boni ſincera, ſalus PAX *aurea mundi,*
Tu gemitus miſerata meos, miſerata dolores,
Commotos permulce animos: diſcedet olympus
Dum venies, toto diſcedet limite mundus,
Et lux diuiduo diſtinguet nubila ſulco.
Te veniente meos renouabit riſus ocellos,
Gratia contractæ diſſoluet ſeria frontis,
Et Pietas auerſa, oculos ad caſtra ſerenos
Conuertet, moreſq; nouos, humanaq; iura
E cælo reuocata, orbi præſcribet amanti.
Ipſa Salus proprio deterget vulnera velo,

Obducetq;

Obducetq; manu contracta piacula ferro.
Ergo veni, mea Diua veni, gladiósq; coërce,
Et dubijs illapsa animis, in pristina iunge
Fœdera, magnanimum cæli genus: ibit ad vmbras
Tartareas furor, & Stygijs bella aspera linquet.
Dixerat, & tremulo riserunt sidera crine,
Dulcè polus tonuit, roris fecunda mariti
Vena cadens agros iuuenescere fronde coëgit.
Intereà superas inter PAX *candida mentes,*
Diuinis saturata opibus, perfusa comanti
Sole sinum, faciles agitabat in æthere luces,
Astra regens vultu, populo blandita beato.
Numquam sidereis, cælo nata, exulat oris,
Sed gremio composita Dei, nunc Numinis auram
Ebibit, Aligerûm quò dein peregrina per orbes
Collectas dispenset opes: nunc mœnia mundi
Flammea, tranquillo custos custode coronat,
Atq; oculis Regina regit; nunc arbitra rerum,
Quæ malè concordes componant fœdera terras,
Ilicet ancillas famulis demittit ab astris.
Fortè truci perculsa sono, belliq; fragore
Excita, supremi admirans è limite cæli
Despicit innumero tumulatos milite campos,
Et ferri segetem Insubres vndare per agros:
Mox

Mox etiam lacrymas, & verba precantia caræ
Audijt Italiæ, sæuis & vidit ab armis
Italiam sua regna peti, sua regna cieri.
Protinus ancillam famulari educit ab aulâ,
Subiectasq; iubet cursu perrumpere nubes,
Et iubet Italiæ motos componere fluctus:
Quoq; animos facilis partes versaret in omnes,
Ipsa oleo crinale aurum permulsit, & inde
Iridis in morem glomerato sidere cinxit,
Ambrosiâ vultum adspersit, geminumq; per orbem
Astrorum geniale iubar permiscuit vmbris,
Et famulam complexa suos afflauit honores:
Vade, ait, immites vbi Mars metuendus in iras
Ebria gentili rabidus rotat arma cruore,
Et consanguineo saturatus funere, currum
Victor agens, fracta ossa rotis proculcat iniquis.
Non illi Italiæ Regnum, feliciaq; arua
Tot grauida Imperijs Cælum permisit habenda,
Sed mihi sorte dedit: tenet ille immania Thracum
Littora, & horrentes exercet strage Gelonos;
Illic concretum glaciali sidere marmor
Eliquet, ardenti per vulnera mille cruore;
Sarmaticasq; niues, nulloq; à sole cadentes,
Atque Hæmi numerosam hiemem tabescere fuso

Sanguine, & in mores doceat migrare tepentes:
Hæc Martis sunt regna, illis se iactet in aruis.
Tantum effata Dea est: flammas dispellit olympi
Iam Dominæ Virgo propior, iam Numine plena;
Pronaq; iam primùm, vitreum mox concita cælum
Diuidit, aurato pingens vestigia tractu.
Hinc varijs oculatum astris, & flore superbum
Sidereo, pennis peruadit labilis orbem.
Scorpius euomuit gelidam de viscere pestem,
Et Leo cum Tauro socios iniere labores.
Ipse etiam gladium madidus proiecit Orion;
Inde vbi Saturni tetigit mœrentia tecta,
Ad mitem redit ille Patrem, Natiq; Tonantis
Ore renidenti sidus geniale tuetur,
Supplice quod Pacis legatam crine salutat.
Mars fera non solito mansuescere pectora motu
Sensit, & indomitos posuisse in corde furores,
Et Martem stupet ignaro mitescere Marte.
Phœbus in aspectu legatæ Virginis hæsit,
Aurorámq; nouum timuit præuertere Solem.
Cetera quid memorem? rorantes Lucifer ignes,
Facundos Hermes, pallentes Cynthia Paci
Detulit, à nitidis radios bibitura capillis.
Illa volat, pingítque viam, iamq; aëris arua

Nuntia

Nuntia purpureo reſerabat lumine, venti
Ore ſuſurranti libabant oſcula plantis:
Iam ſteterat campo mortali imperuia luci,
Agmina cùm placido percelli corda tumultu,
Et belli ſenſere nefas: tunc ora madeſcunt
Militibus; furor, & rabies, & pectoris æſtus
In lacrymas abiere pias, tela ipſa recumbunt,
Inq; humeris tormenta iacent immota ſupinis;
Bellaces cunctantur equi, tuba ductilis auras
Perſonat accentu placido, nec tympana bombo
Exagitant animos, aut maſcula pectora verſant.
Haud aliter, ſeptemgeminas cùm prælia Thebas
Fraternis preſſere odijs, & mœnia dulci
Structa lyrâ, fremitu quatefecit miles amaro;
Tunc vittis exuta comam, non ore ſereno,
Non habitu quo nota priùs, velut anxia mater
Deſiluit cælo Pietas, aciéſque minantes
Non intellecto iuſsit molleſcere fletu:
Protinus ambiguæ commota per agmina voces,
Et ſenſus rediere pij. Quid caſtra cruore
Pingimus, & ſæuis fruſtrà exultamus in armis,
Vt Thracum noſtro ſaturentur funere manes?
Heu quantum terrâ potuit pelagóque parari
Sanguine, quem fruſtrà per dura profundimus arma!

Intereà innumeris exhaustæ ciuibus vrbes,
Et domino domus orba gemit, natíque parentem,
Et natos pater, & coniux queribunda maritum
In rebus vocat angustis: per tela, sine hoste,
Infelicem animam nos contrà, annósque virentes
Prodigimus; nos sponte volans excimus ab orco
Funus, in exitium turba ingeniosa cruentum.
Vt sensit nutare animos Legata labantes,
Sidereæ impexum ceruicis liberat aurum,
Et crines quatit augustos, arcúmque colorat
Iridis, ambrosios afflans à vertice odores;
Atque oculis confessa Deam, duo sidera frontis
Exerit, & Pacis teneros inspirat amores.
Intereà Mars arma nouat, duróque iugales
Compositos adamante regit, quibus igne minaces
Stant oculi, mortísque agitant insignia flammis;
Argutæ quatiunt ceruicis mobile pondus,
Semper & efflatis incestant ignibus auras:
Hic pauor, ille furor: fera prælia miscet vterque,
Impatiénsque moræ pretiosum mandere frenum
Incipit, & rabidus plantis insultat arenæ.
Ipsa sedet Bellona, truces auriga iugales
Ipsa agit, æratis & sulcat terga flagellis.
Mars toruo truculentus agros circumspicit ore,

Et

Et mortis bibit iram oculis; gaudétque furentes
In plagas, in fata manus: cùm protinus iræ
Detumuit rabies, & nondum cognita Martis
Viſcera tentauit Pietas; ſtupet inſcius, & iam
Pro Pietate furit, cordíſque interrogat æſtus:
Quæ mala me inuaſit tabes? qui pectoris iras
Feminei vicêre doli? date tela, date enſes,
Vt cadat inuiſæ mentis ſtupor anxius armis.
Dum loquitur, fluxere iubæ, collapſáque ceruix
Nutat equis, cecidere oculis trepidantibus ignes;
Nec iam ſanguineos feruens quatit vngula campos,
Et Bellona feros metuens tegit ægide vultus,
Aduentum teſtata Deæ. Aſt illa igne decoro
Sidereas perfuſa genas, Domináque iubente
Plena, oculis Martem placidis proſpectat, & infit:
Terrarũ armipotens metus, inſuperabile Numen,
Arbiter imperij, mundum qui turbine verſas,
Qui tantus quatit arma furor? quæ funera poſcunt
Tela graui criſpanda manu? compeſce dolores:
Pax adſum Italiæ cuſtos, nec bella nec enſes
E cælo demiſſa gero, verùm Itala regna
Indomitis perculſa odijs miſerata reuiſo.
Sed quis te caſus Geticis auulſit ab aruis
Biſtonias agitantem acies, & in hoſpita traxit

Littora, tranquillæ dudum regnata quieti?
Quò te fata vocant? quæ formidabile ferrum
Finibus Italiæ breuibus fortuna coërcet?
Sæuus odoratis non debacchatur in hortis,
Nec veris populatus opes violaria vellit,
Gemmantésque metit Boreas in vallibus herbas;
Sed Scythicis furibundus equis Rhiphæa flagellat
Robora, vel cæli campo grassatur aperto,
Vel gelido incumbens pelago, procul inde carinas
Dißipat, vt grauidis concrescant æquora plaustris:
At pubescentes gemmas Zephyritis adulat,
Et suspiranti permulcet flamine flores.
Tu quoque cui collum tellus famulare iugandum,
Sidera cui cælum, submittit Auernus & vmbras,
Vade vbi Danubij Rhenique horrenda tricornis
Rhætia sidereas genitrix minitatur in Arctos
Atque tuos permisce amnes: nec Belgica Tethys
Sobria ieiuni consumat flumina Rheni,
Thracia nec puris Istrum voret Amphitrite
Retrò pulsa vadis; tepidis sed sanguinis vndis
Ebria, perrumpant temulento gurgite marmor
Flumina, congesto metuenda cadauere Diti:
Aut vbi femineas instigat ad arma phalanges
Hebrus, & infausto lacerum gemit Orphea lapsu

Orphea flebilibus deflentem funera lymphis;
Hîc rabies odiúmque ſuis alimenta venenis
Inuenient, hîc Martis honos, hîc regia mortis,
Hîc belli campus: tandem his gaudebis in aruis
Irarum feruere rogos, tantiq́; capaces
Numinis, indomitis agros pubeſcere telis.
Hîc furor, hîc pauor (aurigans quibus aſpera tergus
Pallas arat) proprio ſaturandi gramine (gramen
Membra hominum lacerata armis, contrita feroci
Dente) redundanti poterunt pingueſcere tabo.
Vade ergo, & campum bellorum nactus apertum,
Exere fatales, Numen fatale, lacertos,
Et mortis iam pande vias: verùm Italus impar
Et tantis minor exuuijs, clementius aſtrum
Inuocet, vt placidâ compoſtus pace quieſcat.
Dixit: at impatiens animis exæſtuat imis,
Cordis & ex oculis præfert incendia Mauors:
Quale flagrat numquam viſus ſine clade Cometes,
Aut cælum, pluuijs vbi fortè Dieſpiter vmbris
Sæuijt, ac bellum tonitru furiale minatus,
Ardua fulminibus iaculatur tecta triſulcis;
Talis in hoſtilem coniecit lumina Mauors
Virginem, & obliquas frontis per nubila flammas
Contorquens, vocis tonitru perterruit orbem:

Vado,

*Vado, ait, extremas quò me indignata per oras
Fata vocant, Martémque fero; nec segnibus aruis
Italiæ teneor, turpi si languida pace,
Belligeros oblita patres, mea iura recusant.
Torpeat indecori tellus sopita veterno,
Indocilésque manus, pectúsque imbelle, voluptas
Frangat, & Italiam doceat marcescere luxu.
Ibo, ibo, & Geticas agitabo in prælia turmas,
Femineas versabo acies; incendia, cædes
Miscebo, Martémque odijs Mars ipse probabo.
Laxior Hercyniæ clarabit Cynthius vmbras,
Robora dum miles repetito vulnere cædet,
Vt nouus armatis siluescat lucus in hastis.
Testis eris Rhodope, nimborum prodiga mater,
Testis Athos, testes ô qui Pangæa iuuencis
Scinditis, offenso quantus sub vomere quondam
Armorum fragor erumpet: iam proxima Ponti
Littora Cimmerij fluctu concussa tremiscunt,
Horrida dum refugit Martis deterritus arma.
Quin etiam exanguis damnati carceris vmbras,
Atque ipsum Plutona timor tentare profundos,
Queîs lateat, cogit reuoluti gurgitis amnes.
Quid moror? & Cælum fasces submittere Marti
Sponte parat; vetito cupiunt se credere Ponto,*

Aequora

Aequora qui gelido nectunt adamante Triones.
Iam fugit Arctophylax Vrsæ sub imagine, Matrem
In siluas iterùm vel templa infida secutus;
Quiq; Lycaonias Serpens intersecat Arctos,
Explicat horrendi sinuosa volumina tractus.
Sic ait, & rabidas iaciens è lumine tædas
Flectit iter, curruq; alium transuectus in orbem
Lampada dat Paci: cursu hæc campoq; potita,
Spargit rore acies, bellantum & pectora mollit;
Mox pennis librata volat: quam cùm agmen aperto
Alternantem humeros cælo, sudumq; secantem
Agnouit, tali fugientem est voce secutum:
Salue amor ô mundi, cæli lux inclyta salue,
Curarum requies, & felix meta laborum:
Te sequimur votis omnes, tua iussa libentes
Exequimur; duri speciosa pericula Martis
Thracia collatis dimexent pectora telis.
Nec dictis angusta fides; in fœdera dextræ
Atque animi coëunt, damnatáque castra relinquunt;
Et bona tranquillæ Pacis probat omina cælum.
Ite ergo Insubres, facilis sub sideris auro
Felices agitate dies: iam falce colonus
Securos per agros flauentem demetat annum,
Et responsuræ committat semina terræ.

Italiæ gemitus, lacrymæq; per ora caduca
Iam sileant; trepidæ quondam ad certamina Musæ,
Et latebris taciturnæ altis, in carmina plectrum
Sollicitent, priscumq; melos. PAX *candida terras*
Iam ferrugineâ cæcas caligine inaurat;
Et PACEM *inclamant mortalia pectora,* PACEM.

IN REDITVM
ALOYSII ESTENSIS PRINCIPIS
AB HOSTIBVS DEVICTIS EPIPOMPEVTICVM.

ME *quoque bellantum rapit in certamina clamor,*
Et furor attonitas galeâ radiare Camœnas
Cogit, ALOYSIVS *dum fulgurat ense minaci.*
Ite leues hederæ, grauidi procul ite corymbi,
Daphni vale, sertumq; nouum mea pectora cingat:
Ipsa etiam quando damnauit caßide lauros,
Cristatumq; apicem conoq; natantia signa
Induit Euterpe, tragicos incincta cothurnos,

Et sæuos mentita sonos cælum increpat ære,
Palladis imperio, lateriq́; accommodat ensem:
Aspera nam Mauors in prælia cogit alumnum
Nondum primæuo pingentem flore iuuentam
Sæuus ALOYSIVM; *secum quem Pallas inermem*
Musarum per amœna trahens, sophiæq́; per agros,
Jam dudum docto iussit certare duello.
Instruit illa aciem Iuueni, Musásque sequaces
Ire iubet, primos celebrent vt militis ausus,
Fortiáque hostili describant facta cruore.
ESTENSIS *proh Gentis honor, cui fata dederunt*
Pierias lassare tubas, meliúsque sonantum
Vatum ora, excelsis in laudes cogere factis:
Semper ab aurato pretiosa repullulet arbor
Cespite, quæ gemmas trudat fecunda recentes,
Pierides poterit tunc laudibus exercere:
Et modò ne desint effetis carmina sæclis,
Non deerit virtus, nec Vatibus argumentum.
Sed quæ fama iugis serpit modò didita ab altis
Affore ALOYSIVM? *nostras quísve impulit aures*
Gratantum fauor, & populi per compita plausus?
Scilicet ille redit, regnatáque mœnia tandem
Ingreditur sese maior; tantúsque renidet
Frontis honor, canos vt præstet in indole sensus,

Purpurea & lateat grauibus sub moribus ætas.
Audin'? ALOYSIVM Phœbeo baccare pubes
Cincta canit, gladiósque rotat, vexilláq; ad auras
Explicat, irritans ad ludicra bella phalanges.
Ille fugam simulat, dubieq; per arua recurrens
Nunc cadit, inde furit validos Antæus in ausus;
Iamq; hostem oblongo certum designat ad ictum
Aere (quod æquali diductum tramite, multâ
Arte faber fudit, nitrato puluere miles
Farsit) & ab tergo iam subdolus applicat ignem:
Fit fragor; elisas veluti cùm fulgura nubes
Increpitant, mugitq; æther furibundus in orbem:
Hic declinatâ venientes eminus hastâ
Tardat equos, gressúsq; vetat glomerare superbos,
Innixus pedibus; resonantia tympana bombos
Ingeminant, strepitúque gemit tuba rauca sonante.
Hos inter pugnæ lusus lunatur in arcum
Mista acies, Iuuenemq; sinu complexa iocoso,
Sedula victoris vestigia Principis ambit:
Ast vbi lunatæ tenuantur cornua pubis,
Incinctus lauro miles diuisus vtrimque
Prominet; aduersum prospectat vterq; vicissim,
Alternisq; ferit rutilantia cantibus astra;
Carmina ALOYSII celebrant alterna triumphos.

Degener

Degener antiquos ætas mirata parentes
Illustret proprias alienâ luce tenebras,
Mutuáque à proauis decora in se transferat olim;
Nomen ALOYSI *priscum virtutibus æquas,*
Atque Ducum exactos reuocas virtutibus annos,
Heroum proles, magnísq; parentibus orta,
Maior ab integro te Principe germinat orbi.
Augeat ESTENSES *gentilis adorea fastos.*
Expectet senium meritis, quiq; induit arma,
Pacatas contemnat opes, studiumq; Mineruæ:
Noster ALOYSIVS *dum laudibus ampliat æuum,*
Abstrusas sophiæ, doctasq; perambulat ædes,
Fertur & in dubij speciosa pericula Martis;
Ore tener, fortis dextrâ, ingenióque peritus,
Ingenio Pallas, Mars dextrâ, atque ore Cupido.
Fundite victrices, læta agmina, fundite lauros.
Vos, vos, ô terræ gemini, duo sidera, fratres,
Diues ALEXANDER, *mordet cui purpura crines,*
Et CÆSAR, *tantâ iam prole beatior, altis*
Consilijs validos formastis in indole sensus.
Sic viget in mediâ tutum cor pectoris arce,
Et manibus pedibusq; suis alimenta ministrat;
Lumine sic Lunam pleno Sol perficit orbe.
Augeat ESTENSES *gentilis adorea fastos.*

Tu quoque fraterni stimulasti pectoris iras,
Dum tua magnanimo feruerent corda tumultu
ALFONSE, *immitis cùm te vis improba morbi*
Abripiens, Fratri belli permisit habenas;
Et te qui lacerat morbus, fit in hoste medela.
Proh quantus qualisq; fores, si fata dedissent!
Sed subit ille vices: redimit sic Castora Pollux.
Fundite victrices, læta agmina, fundite lauros.
Concilium cogit, belli quid iura requirant
Poscit ALOYSIVS, *tanto sub pondere rerum.*
Arx fuit abrupto præcelsa cacumine montis
Naturæ vallata manu, defensa maniplis;
Hanc iubet exscindi, tormentáque mœnibus audax
Admouet, & magno contundit mœnia bombo
Eloquio Nestor, sed robore pectoris Aiax.
Augeat ESTENSES *gentilis adorea fastos.*
Ingentes agitant iuuenilia pectora curæ,
Aestuat audaces confringere cominus hostes,
Dirutaq; ingreditur victricibus oppida signis;
Regia cùm subitò fluitant vexilla per auras
Victoris remorata viam: Dominam ille volucrem
Vt vidit, Jam cedo libens, sat vicimus, inquit;
Vici hostem dextrâ, obsequio te vincimus Ales.
Fundite victrices, læta agmina, fundite lauros.

Dum

Dum fugit imbellis patriâ depulsus ab arce
Infantum grex, maternis gemebundus in ulnis,
Immitesq; patres expertus, in hoste requirit
Præsidium: Princeps morituros excipit ultrò,
Et fouet, & recreat: sic nobilis ira leonum
Sæuit in audaces, eadem sed præterit ægros.
Scipio sic quondam, sic fecerat antè Metellus.
Augeat ESTENSES *gentilis adorea fastos.*
Primus iussa subit, quoties seu cingere uallo
Castra iubet, ualidis seu pondera ferre lacertis,
Solaturq; suas parili sudore cohortes.
Sudor at hic palmas, roseo dum labitur ore,
Irrigat, & dextræ meritum educat ornamentum.
Talem te retulit quondam Germanice bellum,
Talis eras sæuos inter Traiane tumultus.
Fundite uictrices, læta agmina, fundite lauros.
At dum nocte iacit non exsuperabile uallum
Miles, & adductis sepit tentoria fossis;
Non segni dat membra toro, sed noctis in umbris
Sponte iacet defessus humi, tenuemq; quietem
Vix conniuenti delibat lumine Princeps.
Sic Marium stupuit quondam Romana iuuentus,
Sic Antoninum uigiles producere noctes.
Augeat ESTENSES *gentilis adorea fastos.*

Dum

Dum longâ hostiles premit obsidione phalanges,
Eminus imperio pugnat, sociosq; maniplos,
Quamquã absens, vultu oblitas inflammat in iras;
Partitúrque vices, curas diuisus in omnes.
Sol quoque dum moritur, dum subdita regna colorat,
Quamquam absens, nostris etiam splendescit in oris;
Partitúrque faces, radios diffusus in astra.
Fundite victrices, læta agmina, fundite lauros.
Salue magna Ducum soboles, quâ præside Cæsar
Vicit, & immanes domuit sine clade furores:
Te Duce sanguineo minitans Bellona flagello
Compreßit violenta minas, raucúmque sonantes
Iam tandem siluere tubæ. Viden' ora manúsq;
Principis, ô numquam satis exsaturata tuendo
Fida cohors Mutinæ? optato iam pascere vultu,
Et votis iam parce tuis onerare Tonantem:
Iam rediјt, iam vota tenes, iam læta triumphas.
Crescat ALOYSIVS *veteris noua gloria Martis,*
Cuius & in mediјs meruit sapientia castris.
Augeat ESTENSES *gentilis adorea fastos:*
Fundite victrices, læta agmina, fundite lauros.

LAV-

LAVREA
PRO ILLVSTRISS. FRATRIBVS ALEXANDRO ET VIRGINIO CÆSARINIS.

SPICE *Romulidum genitrix, quæ collibus alta*
Tolleris, & cælo cognatas ſubrigis arces.
Tu Regum legumq́; parens, quæ Romula tantùm
Suſpicis, externas mirari neſcia laudes;
Ingenti maior famâ, cælóq; ſecunda:
Aurea victrices cuius dum gloria bigas
Inſtruit, ad currum telluris colla maríſque
Illigat, & domito latè ſpatiatur in orbe:
Cæleſtis domus imperij, pietatis aſylum,
Iuris apex, cortina Dei, quam conſulit Indus,
Vt decreta ferat dubijs oracula rebus,
Seu quem Memnonio primùm Sol irrigat imbre
Dum roſeos infrenat equos, rutilantia quaßans
Lora, quibus ſolitos animos accendat in vſus;
Seu qui regna colunt, quorum iam laſſus in vndas

Phœbus agit currus, & anhelos fonte iugales
Tingit, vt absterſis niteant ſudoribus artus:
Heroum fecunda parens, ſi candida ſenſu
Numquam degeneri ſoboles tibi luſit in vlnis,
Priſcorum referens animos, noménque Quiritum.
Aſpice CÆSARIDVM *tandem par nobile fratrum,*
CÆSARIDVM *decora alta domus, queîs tēpora Virgo*
Delia iucundis ſinuans complexibus vmbrat.
Cernis vt æquales librato examine lances
Virgineos ſtellata ſinus, radiata capillos,
Credit ALEXANDRO *rurſum delapſa per auras*
Aſtræa? vt gladium, nociturâque fulmina noxæ
VIRGINIO? *vt geminam deuincit baccare frontem?*
Ipſa etiam patriam graditur trabeata per vrbem,
Ardentémque apicem capitis, criſtáſque comantes
Mutauit Bellona oleis: non ægide pectus
Horrificat, ſquammíſq; iubet denſarier aureis,
Non habilem lateri durúmque accommodat enſem;
Qualis vbi fatale tonat, trepidóſque cruore
Cogit in Oceanum fluuios famulare tributum
Fundere, Neptunúſque gemit lacera arma viróſq;:
Sed Tyrias oſtentat opes, ſaturatáque multo
Murice, CÆSARIBVS *ſubtemina inaſperat auro,*
Antiquúmque parat teneris ceruicibus oſtrum.

Nec

Nec relegam monumẽta Patrum, ſempérq; nitentem
Priſcorum arceſſam nequidquam è fontibus vndam,
Cùm proprio fraternus honor ſplendeſcere cenſu
Poßit, & æthereas penetrare animoſior arces.
Attamen hæc fuerant olim, (túque inclyta ROMA
Teſtis eras, quæ mater eras) cùm tempora Daphnis
Lambere CÆSARIDVM *geſtiret docta parentum;*
Cùm ſoboles dilecta Deo, ſtudiúmque Mineruæ
Communes habuere lares; cùm purpura faſtos
Gentiles ſcripſit, ſacras cùm plurimus olim
Per trabeas numeratus Auus, cùm vera repoſtos
CÆSARIDVM *Italiæ coniunxit fama Britannos.*
Teſtis, olorinus quam præterlabitur Arnus,
Nobilis Etruſcæ genitrix FLORENTIA *lauri:*
Namque vbi iam vetitos ſereret diſcordia motus
Romanos Graióſque inter (ſic priſca parentum
Dißidia in ſeros ſerpunt tranſmiſſa nepotes)
Fœda ſuperſtitio ritus exoſa Latinos,
Ipſa ſibi lex vna fuit, ſanctúmque Quiritem
Perfida deſpexit. Quotquot ſub vtroque iacentes
Cardine, qui niueâ religati tempora mitrâ
Romano de more ſacris operantur, & aras
Ritè colunt, celebres Florentis nominis vrbem
Aduenere: ſacros inter tu maximus omnes

CÆSARIDVM *decus Antistes, cui nomen* IVLVS,
Imperij spes Ausonij, cui purpurat ostro
Cæsaries, Danaûm fregisti inamabile robur.
Namque vbi Bessarion verbis studióque timendus
Ingenti tonat eloquio, dum fulmina linguæ
Cecropiósque sales certos contorquet in ictus;
Romanósque Patres, & auitos vrbis honores,
Palladiâ, heu, nimiùm confidens arte lacessit,
Et dubium iam turba frequens admurmurat omen;
IVLIVS *Ausonio intonuit facundiùs ore,*
Et verbis verba illudens, & dicta refellens,
Turgentes Danaûm linguâ compescuit vndas.
Quin etiam patrios sensim dediscere mores,
Et docilis cœpit Romana capessere iussa
Bessarion, sensúsque nouis damnare priores.
Talia maternâ gessit memorabilis arte
Threicius vates; cuius dum plectra sequaces
Alliciunt quercus, cogunt mollescere tigres.
Sic Marcum iam vibratos, iugulóque minantes
Mucrones hebetasse ferunt, dum plurimus ense
Imminet intento miles, ciuilia poscens
Vulnera, & Ausonio saturari sanguine ferrum.
Hæc meritis animosa tuis documenta reponet
Posteritas, sempérque nouas florebit in artes.

Cernis,

Cernis, ALEXANDRI collecta modestiùs ora
Vt Curios referant, maiestatémque Catonis?
Vt frontis numerosus honor, mitísque iuuentæ
Flos vigeat, mentem spirans animósque Quirinos?
Non mores aut facta Numæ (quo rege Deorum
Plebs creuit, fastósque nouos scripsere Latini,
Nascentésque Deis fulsere micantiùs aræ)
Spernit ALEXANDER, veræ pietatis imago.
O fortunatos nimiùm, quibus indolis aureæ
Robur, & ingentes Romani pectoris artes
Nosse dabit fortuna, quibus manus apta regendis
Vrbibus, innocuas olim tractabit habenas.
Nec minùs intereà, quamuis breuiore iuuentâ,
VIRGINIVM sua fata trahunt, per & inuia cæli
Aequora, per dubias nutantis marmoris vndas,
Per ventos, gelidósque imbres, lapidosáque Cauris
Nubila, dum rerum caussas nouisse latentes
Quærit, & ingenio rimatur iura Lycei.
Hæc Dea, quæ Stygijs miscet liuentia felle
Pocula, non proprijs lætari nescia lucris,
Sensit, & ingemuit, laniatáque brachia morsu
Vipereo infecit tabo, digitúmque momordit.
Mox vbi VIRGINIVS duro exercere lupato
Discit equum, gressúsque docet glomerare superbos,

Adstitit, & tumidi sinuosa volumina crurum
Fregit equi, iuuenemq; ferox extendit arenâ:
Scilicet ausa nefas, quo purus inhorruit æther,
Ingemuit tellus, lacrymas fudere Camœnæ.
Ipse etiam fletu fertur maduisse silenti
Mœstus equus, veterúmque suas oblitus honorum
Demisisse iubas, reliquumq; inglorius æuum
Egisse. inuidiæ tantum potuere sagittæ.
Quantum animis erroris inest! vt pondere palma
Flectitur, & ramis felicibus oscula libat
Fessa solo, & rursum patrias assurgit in auras;
VIRGINIVS *sic pressus humi, stratóque recumbens,*
Attamen astriferos spectare propinquiùs orbes,
Et potuit dubios Iuris lustrare recessus,
Ingenio monstrante viam, quod nulla laborum
Exhausit facies, nulli domuere dolores,
Liuidaq; erubuit Virgo. Tum Pallas honesto
Flore comas ornare parat: geminauit honorem
Astræa, & doctâ constrinxit fronde capillos,
Fraternus quâ fulget honor, sempérque nitebit.

HE-

HEROES ET HEROINÆ.

ROMVLVS.

VRBIS *fraterno describit sanguine vallum,*
Vt vix dum nascens Roma cruenta furat.
Qualis erit, quondam armatos cùm feta maniplos
Orbis ad exitium sanguinolenta dabit?
Si consanguineâ saturantur cæde bipennes,
Pœnus ab hostili vulnere tutus erit?
Sanguine Roma alitur nascens, non lacte Quirino:
Vbera non credis sæua dedisse lupam?

FABIVS CVNCTATOR.

DVM *fremit impatiens, iugulo iámque imminet Vrbis*
Annibal, Italicis fulmen & ignis agris;
Cunctatur Fabius, siluásque perambulat altas,
Pœnorúmque sedens castra pauenda domat.
Vulnere sic tacito corrodit lenta medullas
Pestis, & ignoto funerat igne sinus.
Disce nouas vincendi artes sine clade, proterue
Annibal, Ausoniam perfide disce fidem.

Sanguine cui creſcit laurus, coma digna cupreſſo eſt;
Nam victor telis vincitur ipſe ſuis.

ANNIBAL ORBATVS LVMINE.

ANNIBAL *Italiæ dum ſpectat ab Alpibus oras,*
Mortem imperfectam, lumine caſſus, obit.
Venit, ſed quondam forſan veniſſe pigebit:
Vicit, ſed victus denique terga dabit:
Et vidit, magno ſtetit at vidiſſe; videret,
Si non vidiſſet, forſitan ille magis.

IDEM.

VIDERAT *Italicas ſignis ferus Annibal arces,*
Lumine cùm captus protinus ingemuit.
Fortè diem ſenſit Romani nominis, & vix
Vno oculo potuit ſuſtinuiſſe iubar;
Aut orbis potiùs quo cernere poſſet ocellum,
Cum Ioue lætitiam lumine pactus erat.
Perge, dabunt ſi fata tibi domuiſſe Latinos,
Sponte oculum Victor claude alium, & morere.

IDEM.

ARDET *in Italiam, Italiã vorat Annibal hoſtis.*
Quanti emet Italiam? carior eſt oculo.

CLOELIA.

CLOELIA.

ASPICIS ut sexu maior Tiberina fluenta
Transnatat, & vitam Clœlia credit aquis?
Nec premere unda potest generosi pectoris ignes,
Condere nec tantum nox inimica iubar.
Emicat, & fluuio stillantes roscida crines
Stella velut salsis aurea surgit aquis;
Protinus & socias tenebroso è carcere ducit,
Protinus & Romæ nubila mœsta fugat.
Thermodon taceat, vincuntur Amazones: illæ
Multum pugnando, hæc plus fugiendo potest.

CLEOPATRA.

DVM timet exuuias Romani augere triumphi
Femina, Niliacæ cui famulantur aquæ;
Vitatura iugum crudeles admouet angues
Pectori, & accito funere læta cadit.
Scilicet ut titulis pereat Regina superbis,
Sponte venenato pectora dente ferit.
Gaudia quis Regni dicet spoliata veneno,
Regna venenifera dum sine peste ruunt?

EADEM LOQVITVR.

FRVSTRA *armis Romane tonas; Cleopatra triumphi*
Sarcina non paſcet Regna Latina probris.
Libera non ſeruum librat mea dextera ſceptrum;
Torta nec ancillis, penſa trahenda capit.
Detrectant mea colla iugum, quæ tortilis ambit
Circulus, in niueo pectore diues onus.
Probra caput neſcit, radijs inſigne coruſcis,
Et cui natiuæ ſerta dedere comæ.
Seruitium exitio redimam, Regina peribo:
Tolle iugum, quiſquis corda iuganda geris.

ANGVES EIVSDEM.

ANGVES, *queîs Regni debet Regina Canopi*
Ornamenta, ſuis diues in exequijs;
Numquid atrox Stygio rapuiſtis ab amne venenum?
Effera ſic clamat. quam vomuere luem,
Reginæ vitam, Romanaq; vincla momordit:
Pauca loquor, tetigit Roma quod ipſa gemat.
Eminus infecit Latios metuenda triumphos,
Juſsit & auratas ſegniùs ire rotas.

GORGIAS

GORGIAS POSTVMVS.

MORTVA *fert viuum mater fetum; ille priuſquam*
Aſpiceret vitam, iam tumulandus erat:
Impoſitus feretro cunas non vidit, & vmbras
Ante iubar ſenſit, nox fuit ante diem.
Iamq́ ſinum ingrediens mortis, vitã inuenit infans,
Et ſubitò ad cunas mittitur à tumulo.
Pænè rogo iniectus, ſolis non viderat ora;
Lucem letales fortè dedere faces.
Quid mortem timeas, Mors ſi te mater in auras
Extulit, & vitam, quâ caret ipſa, dedit?
Spondeo Phœnicis tibi ſæcula Poſtume, viue;
Ille etiam medio è funere ſæcla trahit.

VIRGINIVS VIRGINIAM FILIAM INTEREMPTVRVS.

Prælegendi Liuius & Dion.

VIRGO *patris moritura manu, durũ excipe ferrũ,*
Quod pius in caſto pectore condit amor.
Te pietas cædit, pereat maleſanus vt hoſtis,
Inq́ tuo inueniat funere funus amor.

Turpis amor formæ, diræ fax improba mentis,
Proflua quam extinguet ſanguinis vnda tui.
Funere Virginitas emitur benè; funera perfer,
Diues erit pretio ſanguinis emptus honor.
Appius hoc gladio, non tu, mea nata, peribis:
Ipſa feres vulnus, vulneris ille notam.
Dixit, & inuito rimatur viſcera cultro;
Et ſe, quis credat? conſecrat enſe patrem.

IDEM.

LIBERA *Romanas peperit te mater in auras,*
Traxiſti teneros libera virgo dies:
Nunc fera captiuis nectuntur vincula palmis,
Captiuuſq; timet vincla nefanda pudor.
Bina ſed hoc vno ſcinduntur vincula cultro,
Atque vno geminum ſcinditur enſe probrum.
Libera nata cades, liber pudor occidet: enſis
I celer, & natæ vincula ſolue meæ.

IDEM.

SIC *tandem, mea nata, iaces? ignoſce parenti,*
Cuius ab humano vulnere cæſa iaces.
Te pater extinxit: cauſſam quid quæris? amorem
Conſule, mors patris in vulnere munus erat.
Ergo

Ergo vale; iratas & dum placabimus umbras,
Adsis à superis sæpè vocata plagis.
Intereà ferrum hoc aris te destinat Appi,
Te magè grata Deis hostia nulla cadet.

IDEM.

BARBARE *virgineo quod spumat sanguine ferrũ,*
Spirat in infandum vulnera sæua caput.
Sanguinẽ alit sanguis, fera vulnera prouocat atrox
Vulnus, & in mortem mors violenta ruit.
Cæde calet ferrum, crescit sitis inde cruoris;
Iam bibet è tanto sanguine tanta sitis.

IDEM.

DVM *cadis ante diem, blandi surgentia solis*
Lumina sanguineâ nubila veste tegunt.
Hinc quæ præcipiti tempestas horrida nimbo
Increpat Ausonium Patre tonante forum,
Exonerat iam iam furias, frangitq; minantem
Appium, & in Tiberim sanguinolenta ruit.
Quid facies Appi? tonat æther, fulgurat ensis;
Naufragus à proprij sanguinis imbre cades.

ICILIVS VIRGINIAE SPONSVS.

MITTE, *licet, dominas in libera colla ſecures;*
Non deerit noſter, qui lauet arma, cruor.
At ſponſæ pudor imperijs non cedet iniquis;
Neſcit Romanus ſubdere colla pudor.
Hunc ego, ſi potero, vel pectoris aggere cingam;
Vel, ſi non potero, ſanguinis imbre luam.
Deſine funeſtis decreta inſcribere chartis;
Scribere vel ſi ſtat, ſanguine ſcribe meo.
Tunc pars magna mei folio circumacta loquente,
Narrabit ſtabilem ſanguinolenta fidem.
Poſteritas leget, ac dicet: Tanti ignis amoris
Non poterat ſcripto nobiliore legi.

LVCRETIA MORITVRA.

FERRVM, *ah, dum noſtræ diſcindes ſtamina vitæ,*
Cauſſam etiam mortis vulnere ſcinde pari.
Frater erat vitæ pudor, ortu natus eodem;
Hoc pereunte, nequit viuere vita ſoror.
Ille abijt, iam vita abeat: tu dirige curſum,
Ne gemat, heu, fratrem flebilis orba diu.
Si quid adhuc vitæ reſtat, tua vulnera tollant;
Si quid adhuc culpæ, tu quoq; tolle cruor.

Sic

Sic pudor æquæuus vitæ, sic vita pudori;
Dum cadit hic iuuenis, non cadet illa senex.

VETVRIA CORIOLANVM
ALLOQVITVR.

HOSTIS *es, an Natus? caræ das oscula Matri,*
Anne hosti potiùs vulnera sæue paras?
Si pius es, patriæ gladius cur imminet Vrbi?
Oscula si quæris, quid geris arma manu?
Me perimis, patriam armorũ dum turbine versas.
Me premet heu Nato diruta Roma meo?
Dicêris Matrem Romæ tumulaße ruinis;
Scilicet illa meis oßibus vrna cadet.
Visum erit at postquam viuam tumulare Parẽtem,
Has saltem fracto in marmore sculpe notas:
Dum caderet, nostram Roma est amplexa Parẽtem,
Roma & in amplexu contumulata iacet.
Inde tuum quærent alij Cleopatra sepulcrum;
Roma meis fuerit oßibus vna satis.

PORCIA.

Vide Plutarchum.

CERNE *femur nostro patefactũ vulnere, Brute;*
Quæ tua sum coniux, nata Catonis eram.
Indidit

Indidit ille mihi primæuis robur ab annis,
Inde fidem didici coniuge docta meo.
Non ſatis hoc? tacitum potui ſeruare dolorem:
Cerne, gemit tantùm vulneris ore dolor.
Arcanis præſtare fidem tua Porcia, Brute,
Non queat? ah pectus ſanguine diſce meum.
Hoc ferrum teſtor, coniux, per tela, per hoſtes,
Poſſum ego non trepido pectore ferre pedem;
Et licet hoſtili, confoſſo in corpore, telo
Os hiet innumerum, muta ſilere queo.

EADEM.

PORCIA *magnanimi ſcrutans arcana mariti,*
Sauciat ah tenerum ſanguinolenta femur.
Arcanum-ne fero ſcrutari credidit enſe?
An fidei potiùs ſcribere iura ſuæ?
Fama vola, tantum calamis hauſtura cruorem,
Et ſcribes quod non deleat vlla dies.

FILIA MATREM LACTE PASCENS.

LACTE *parens natam fouiſti; nata parentem*
Lacte fouet, matris ſedula facta parens.
Ingenioſus amor formas ſe vertit in omnes,
Naturamq́ ſuâ viuere ab arte docet:

Forſitan

Forſitan & natam docuiſſet ſanguine matrem
Paſcere, ſed melior lacteus humor erat.
Fortunata parens ſeris pueraſcis ab annis,
Incipis & vitam penè ſepulta nouam.

EADEM.

EXPLORATVRVS *natæ pia membra ſatelles*
Tangit, vtrùm matri clauſa alimenta ferat.
Frange ſinum miles, mediâ nam pectoris arcâ
Eſcam habet, hac matris membra labantis alit.
Sed quid ages? docet hanc artem pius ardor amoris;
Hunc ſi non perimis, pabula ſemper erunt.
Scilicet ediſcet quid proſit, amore magiſtro,
Et quæ naturâ eſt filia, mater erit.

MVCIVS PORSENAM ALLOQVITVR.

FLAMMA, *manum quæ ſæua coquit, tibi Porſena*
Carpit, & in rabido prouocat ore faces. (pectus
Me dextræ haud tangit dolor, at tuus æſtuat ignis,
Quem timor in pigrum conciet inde gelu.
Roma amor eſt, Romæ dulcis me paſcitur ardor;
Ne dextrâ doleam, fax face victa facit?
Porſena, Romanus nondum te territat ardor?
Ah fuge, ne cineres auferat aura tuos.

DE MVCIO ET VRBIS ELVVIONE.

SVRGIT *ab extinctis Troia rediuiua fauillis*
Roma, & funeſto maior ab igne redit:
Deuincit flammis hoſtes, dum Mucius aris
Inijcit impauidam Rege tremente manum.
Contrahe Tibri pater fluctus; Vrbs viuit ab igne,
Inde ſibi tantùm flumina torua timet.

PHAEDRA MORITVRA.

IMPROBA *dum Phædra rimabere viſcera, ferrum*
Excute dedecoris ſigna pudenda mei.
Vt vixi, perij, peiorq; in amore nouerca,
Quàm cùm odijs ſpirant ira furorq; necem.
Hippolytum confecit amor, configat amorem
Hippolytus, noſtro in pectore ſpirat amor.
Quid Numen faciat peregrinum in corde nouercæ?
I ferrum, atq; hoſtem vulnere fige meum.
Nil odijs perago, ſed amore vlciſcor amorem:
Perdidit hic iuuenem, perdat & hunc iuuenis.

FAVSTAE TVMVLVS.

SISTE *gradum, quicumq; legis miſerabile carmen,*
Inq; meos cineres probra nefanda iace.

Fauſta

Fausta breui excipior tumulo; sed dedecus orbem
Peruolat, & Faustæ narrat vbiq; rogos.
Exarsi incestæ Veneris salamandra; fauillæ
Nunc etiam cineres cæca sub antra vorant.
Sola nouercales volui contemnere leges:
Crispum amo. sed tandem vera nouerca fui.
Mortem amor hic peperit geminam, mox occidit ipse,
Funeraq; insolito trina in amore tuli.
Inde nec iratæ, nec amanti crede nouercæ:
Tantum sæuit amor, sæuiet ira minùs?

HORATIVS SOROREM INTEREMPTVRVS.

QVISQVIS *in hostili lacrymatur morte parumper,*
Hic sua sanguineis fata gemet lacrymis.
Hostis amor, Patriæ est odium; dolor hoste perempto,
Est dolor incolumi (nónne pudet?) Patriâ;
Quid gemis, & thalami nondũ comes, appetis vltrò
Funera funeribus consociare tua?
Immaturus amor, maturæ vulnera mortis
Prouocat, & sponsam sponsus ad Elysios.
Ternos hoc ferrum fratres, ferrum excipe, iunxit;
I soror, & sponso iungere cæsa tuo.

COCLES.

ARDVVS *Hetruſcas acies vmbone retundit*
Solus, & indomitas ſuſtinet vſque manus.
Jte quibus premitur numeroſo milite mundus;
Quærite non quotus, at quantus in arma ruat.
Quantus erat Cocles? neſcis? hinc diſce, quòd vrbem
Immenſam clypei contegit orbe ſui.

E FLAGITIO FLAGITIVM.

ARDET *amans Paris, & flammas vomit improbus hoſpes;*
Arſit at in Paridis Troia cremata rogis.
Euolat è Troiæ flammis ſcintilla ſuperſtes
Aeneas; Dido hanc neſcia corde fouet.
Protinus erumpens famam populatur & aulam:
Mox Reginæ etiam candida membra vorat.
Sic ſcelerum ramoſa lues, ſic ignis ab igne
Creſcit, & alternant probra nefanda vices.
Comprime creſcentem maleſano in corde fauillam,
Ne cinere, ah, grandem corde flagrante premas.

CLYTVS HISTORICVS.

PRODIGVS *in laudes Clytus quo plenior auro eſt,*
Venali ingenium digerit arte ſuum.

Sic

Sic lucem historiæ offusi iubar occulit auri,
Solis vt exoriens occulit astra nitor.
Aureus est calamis, est aureus atramento:
Scripta negat si quis aurea, plumbeus est.

SEMIRAMIS.

FORTE *incompositos dum digerit ordine crines,*
Crispos vibratis dumq; implicat orbibus orbes
Femina, cui Babylon corde est regnata virili,
Dura Semiramius voluebat prælia miles:
Irreligata comas, tractuq; horrenda micante
Adfuit, & tantos compescuit ore tumultus,
Crine ferox trepido, tenuesq; micante per auras.
Sic formidatus purum per inane Cometes
Prodigiale rubet, crines flammatus iniquos.
Incomptam sic Regna decent; si compta fuisset,
Forsitan incompto iacuisset cæsa tumultu.

EADEM.

COMPTA *Phrygē sequitur proles Ledæa maritū;*
Diruit at Troiam, compositósque lares.
Ast incompta volat domitura Semiramis vrbem;
Et malè compositos sub tua iura trahit,

Crinis opus varium. Nunc ite, & fidite Regnis,
Dum tremit exili pendula crine salus.

CYRI CAPVT IN VTRE.

ARIDA *quæ siccas exasperat improbe fauces*
Cyre sitis, tanti fluminis optat aquas.
Lurida sanguineis exundant fluctibus ora;
Jam bibe naufragijs apta fluenta tuis.

IDEM.

SANGVIS *alit vitam, viuax est sanguinis humor;*
Num Cyrum Tomyri viuere iniqua cupis?
Demetis ense caput, vitam non eripis hosti?
Eripis? in vitæ cur natat amne caput?
Iam rursus viget, atque animam de sanguine ducit;
Iam fremit, & sæuus bella pauenda tonat.
Fallimur, illecebris Tomyris namque implicat hostem:
Viuat, & optato in sanguine semper erit.

IDEM.

FLVCTVAT *in medio caput à ceruice reuulsum*
Sanguine, purpureas nec tamen haurit aquas.
Et quamuis sitis alta voret præcordia, quamuis
Ingerat optatus viua fluenta cruor;

In medijs sitit ille vadis, potumq́ue recusat,
Sentit & in vitæ flumine mortis onus.
Tantale quid quereris fugientia munera lymphæ,
Si Cyro ingestus fit noua pœna liquor?

BRVTVS.

DVM *librat dominas Natorum in colla secures,*
Sponte sibi Patris nomina amata rapit.
Patria succedit Natis; sunt funera tanti:
Olim Natorum, nunc Patriæ Pater est.

MILES LVSITANVS.

Ex Maffeio.

AESTVAT *hostili vallatus ab agmine miles,*
Dū premitur numero victus, & arma cupit.
Anne sibi hoc, dixit, voluit fortuna licere?
Scilicet illa mihi Martis ademit opem?
Ira ingens telum est; irâ stimulante, minister
Dens vitæ, mortis vulnera dura geret.
Sic ait; & dentem decussum vibrat in hostem,
Dente minor, tantis maximus exuuijs.
Dens flammis permistus abit; thalamosq́ue latentes
Pectoris, & vitæ depopulatur opes.

Disce quid ira queat; pectus commutat in Aetnam,
Et vomit ore feros lata per arua globos.

TARPEIA.

PACTA *aurum, Romam prodit Tarpeia Sabinis:*
Illam auro hostilis conterit inde furor.
Fata Midæ cerno, optato moreretur vt auro,
Pauper & aggestas cerneret Irus opes.
Aurum etiam ferit; innocuum hîc absoluite ferrum;
Tarpeiam auratâ cuspide tela necant.
Sed pretiosa tamen mors est, pretiosior vrna;
Auro obit, atque auro contumulata iacet.

IVNII BRVTI TVMVLVS.

HIC *iacet assertor Patriæ, vindexq́ue Pudoris*
Brutus, & hinc Patriæ iura sepultus agit.
Numquam obijt; nam fama viris sic ampliat æuum,
Vt nequeant, quamuis morte furente, mori.
Vt Patriam sensit pulsis dormire Tyrannis,
Antè vigil, somno lumina victa dedit.
Quid loqueris Cæsar? voces compesce minantes.
Excitus en rursum Brutus in arma ruit.
Scilicet hoc fixum est: dabitis dum fata Tyrannum,
Qui sua commendet sæcula Brutus erit.

ANNI-

ANNIBALIS TVMVLVS.

ANNIBAL *hîc ſitus eſt: cineres venerare viator,*
Dum legis inuicti nomina tanta Ducis.
Arduus Italiæ ſuperauit mœnia, quamuis
Naturæ ſtarent imperioſa manu.
Pectoris igne niues, præruptas robore cautes
Vicit, & obiectas, ſaxa ſuperba, moras.
Cælum animis, hoſtes armis, elementa labore
Fregit, & Italiæ libera colla iugo.
Aeternus potuit per mille pericla videri;
Vincere ſe tantùm ni potuiſſet, erat.
Poſtquam alios vicit, dirâ ſe morte peremit;
Et fuit ipſe ferox Annibal Annibali.

CATONIS VTICENSIS TVMVLVS.

LIBERA *magnanimi complectitur oſſa Catonis*
Vrna; quid hoc maius nomine Roma dedit?
Hoſtili non enſe cadit, non Cæſaris irâ;
Deberi hæc ſeruis turpia fata putat,
Corporis aſt nexus anima indignata reſoluit,
Liberaq́ antiquo è carcere ſponte volat.
Oſſa nec arctari tumulo pateretur, in vrnâ
Stent quamquam vinclis membra ſoluta ſuis:

Sed timet ingratæ ne labe tyrannidis oſſa
Tabeſcant, famulos iacta per vrbis agros.
Ergo ſponte latet, libertatemq́; tuetur,
Et libertatis Regia fit tumulus.

CAESAR.

Et gladio & calamo Cæſar famæ ampliat æuum:
Fulgurat hinc doctus, ſtrenuus inde tonat.
Dat calamus vitam, gladius quibus abſtulit annos,
Nomina dum calamus tempus in omne notat.
Quiſque ſub hoc gladio morituros proijcit annos,
Inde ſub hoc calamo ſæcula longa trahit.
Debuit hoc calamo gladius clareſcere, rurſum
Hoc gladio calamus ritè colendus erat.
Cæſaris eloquium debetur Cæſaris armis,
Eloquium haud aliud Cæſaris arma capit.
Cæſaris eloquio debentur Cæſaris arma,
Haud alia explerent Cæſaris eloquium.
Ite Duces, qui magna agitis; qui ſcribitis, ite
Hiſtorici: & facere & ſcribere, Cæſareum eſt.

CATI-

CATILINA SOCIOS CONIVRATIONIS ALLOQVITVR.

FIDA *cohors, habitura meæ consortia palmæ,*
Cymbia sanguineo sume opulenta mero.
Hæc tibi verus amor medio de corde propinat:
Despice fumosis clausa Falerna cadis.
Illa etenim vitis populatus vinitor vuas
Exprimit, hæc vitæ sunt alimenta meæ.
Si bibis hæc, partem Catilinæ nescius hauris.
Rumpere quis poterit fœdera tanta furor?
Pugnabis? gladios in te Catilina rotabit.
Vinces? hostili in funere testis ero.
Noster erit sanguis, fera si cruor imbuet arma;
Nec tua confosso in pectore vita cadet.
Namque tuum nostro spirabit sanguine pectus;
In te solus ego tela cruenta feram.
Mentior; irarum cruor hic incendia iactat:
Sentiet Ausonidum perfida turba faces.
I cruor, & socios Catilinæ ardoribus exple,
Atque meo flagrent corda aliena rogo.
Pocula Roma vide: sitis his accenditur, amnes
O quales Latij sanguinis ense bibam!

PRO
ALEXANDRO CARDINALI
ESTENSI
In Hiſpanias per hiemem ſoluente,
AD BOREAM.

O QVI niuali barbarus aëris
Sæuis Tyrannus vellere, turbines
Compeſce raucos, & minantis
Claſsica comprimito furoris:
Procul rigentis vincula marmoris
Iniurioſi verbere flaminis
Conſtringe, celſo ſiue in Hæmo
Ore niues operoſiore
Compone; Princeps donec Iberiæ
Regnum capeſſat, tectaq; vertice
Cognata cælo, quæ PHILIPPO
Rege tument habitata magno.
Princeps ſeueri neſcius ingenî,
Et fraudulenti pectoris inſolens,
Non debet aurarum duello
Ludibrium malè pertinaci:
Inſanientem nec Boream decet,
Regalis iram flaminis in leues

Triuiſse

Triuisse bacchantem tumultus;
Sit famulis ea cura ventis.
Longè tonanti murmure tu polos
Luctatus Austris concute fratribus,
Vel mugientes volue fluctus
Arbiter imperiosus undæ:
Manes vel imos sollicitet fragor,
Concussus orbis dum gemit; arduas
Vel montium confringe frontes,
Robora concutiens vetusta.
Ast purpurantis Principis ambiant
Latus minori flamina murmure;
Cælumq́ contractum, algidúmque,
Degeneres Zephyri lacessant.

AD MAFFEIVM CARDINALEM BARBERINVM.

O QVÆ *canori culmina verticis*
Cognata cælo Calliope colis,
Descende, Maffeius tacentem
Dum meritis citharam lacessit.
Tecum loquaces sollicitet fides
Dudum quieto dextra silentio

Assueta; te nil dulce nostrum
Ingenium parit abnuente.
Virtus beatum sit pretium sibi,
Nec mutuatâ luce renideat;
Nec fabulosis quærat astris,
Clara satis, numerum addidisse.
Tamen nitescit murice pulchriùs,
Auroq; fulget; gemma velut iubar
Exertat insuetum, ambiente
Splendidior meliorq; ab auro.
Et Musa docto sidera vertice,
Pannosa quamuis, lucida tangere
Potest; sereno verùm ab ostro
Ducit opes animosq; diues.
Testis vetusti nobilis Imperî
Alumna, Regum tacta manu fides,
Cùm Cæsarum vatumq; crines
Laurea frons eadem impediuit.
Fecunda postquam sæcula criminum
Auro incubarunt, occidit, occidit
Aetas Auorum, pertinaci
Docta animum studio beare.
Hinc in repostas ardua montium
Fugit latebras Musa virentium;

Fasti-

Fastidiosis pulsa ab aulis
Deseruit genus immerentum.
PRINCEPS *Latino murice fulgurans*
MAFFEIVS *altis deuocat è iugis*
Musam exulantem, purpuraq́;
Auget opes pretiumq́; Pindi.
Rursusq́; in aulis carmina perstrepunt,
Audita quondam sub Ioue frigido,
Et simplices ducunt choreas
Agmina Pieridum per alta, &
Protrita fraudis lumina saltibus.
O viue semper, cui geminus comas
Honor præumbrat; cui dat ostrum,
Musa simul decus inuidendum.

AD

ALOYSIVM CARD. CAPPONIVM

BONON. LEGATVM,

De Italiæ tumultibus.

SIC *obstinato prælia sanguine*
Malè æstuabunt? Italus, Italus,
Cognata demessus per arma
Sic patrio cadet ictus ense?

Sic

Sic occupatas ſeditionibus
Vrbes rotabit turbine Mulciber?
Plagæ cruentas ſic natabunt,
Imperijs grauidæ, per vndas?
Formidoloſis agmina claſsicis
Mortem excitarunt; illa perambulat
Campos cadentum tabe pingues,
Italiæ nece purpurantes.
Inauſpicatos tranſtulit impetus
Mauors Getarum, ſæuit in Italos
Aſſueta bellis efferare
Indomitos rabies Triones.
O tandem olympi è margine labere
PAX, *florulentis aurea crinibus,*
Secura mundi ſoſpitatrix,
Cordis amor, requies laborum.
Tecum procellis imperet improbis
Qui frena doctæ mitia Felſinæ
Tractat benignus, cui Latina
Vitta comam obſequioſa lambit.
Qui peruicacis prælia pectoris
Virtute frangit celſior arduâ,
Qui mulcet imbelles tumultus,
Atq; animum ſine clade vincit;

Hic

Hic prœliantum corda furoribus
Regnata flectet, Martis inhoſpitos,
Pacis ſequeſter, temperabit
Italiæ columen dolores.
Auita crines mordet adorea
CAPPONIORVM *tradita poſteris,*
Tumultuoſo quæ labantem
Reſtituit patriam duello.
Arnus minaci territus impetu
Exhauſit vndas luridus aureas,
Ne fortè Tyrrhenum per æquor
Sanguineum veheret tributum.
Hinc ciuium ardor CANDIDA *ſuſtulit*
Vexilla ad auras, ſigna NIGRANTIA
Hinc explicauit. quis colores
Credat in exitium ruentes
Viciſſim? amicis hoſtibus hoſtia
Florens ſupinum patria decidit
Demeſſa culmum; diſſidentis
Bella vteri labefacta fleuit:
CAPPONIORVM *donec originis*
Heres, gementis vulnera patriæ
Curans, amoris fecialis
Compoſuit iubar & tenebras.

Ergo parentum tessera te vocat
Ad arma Princeps; i, pete turbido
Distracta amicorum furore
Castra, pio violanda ferro.
Per te residet flamma, fugabitur
Mars, & liquabit Bistonias niues.
Eat cruentus; vindicanti
Roma tibi titulos sacrabit.

AVGVSTINI MASCARDI SILVARVM LIBER SECVNDVS.

CAMILLO MOLSÆ COMITI AMICORVM OPTIMO AVGVSTINVS MASCARDVS S.

IBERO fidem meam, Camille Molſa amicorum optime; & Didonis morituræ querimonijs, quod me probaturum receperam, præſto. Intelligent, opinor, qui obſtinatè negabant, in argumento, lubrico illo quidem ac periculoſo, Poëtam moribus non improbum modeſtè poſſe verſari: ac nihil eſ-

ſe tam turpe, quod, vt ait ille, boni viri prudentiâ non ſanctéſcat. Alteram delati muneris partem, cùm ſe dabit otium, abſoluam libens, & filiæ Iephte lacrymis Parnaſſi lauros atque hederas irrigabo. Tu interim vale, & me, vt humaniſſimè facis, ama.

ERINNYOS

SIVE

DIDONIS PRODITÆ AB ÆNEA

CONQVESTIO.

RGO-*ne ventosum claßis transuecta*
per æquor,
Ibit in Ausonias perfidiosa plagas?
Ergo etiam thalamis illuserit aduena
nostris,
Aduena vix turpi lapsus ab igne fugâ?
Aduena quem toties indignans expuit æquor,
Credula cui Regni sceptra gerenda dedi?
Ille feret nostrum peregrina per oppida nomen,
Exuuijsq; meis ibit onusta ratis?
Parce Aquilo, rogo parce rati, vehit illa pudorem;
Quâ benè femineus merce superbit honor.
Dum spolijs pretiosa meis secat æquora nauis,
Deprecor, ah, tanta classica rauca rati.
Non freta Peliacæ proscindit filia siluæ,
Nec gerit in curuo vellera rapta sinu.

Dardana vela vides; noſter comes additus illis
Nat pudor, heu Phrygij præda ſuperba ducis.
Si fortè ignotas, Latio procul acta, per vndas
Cymba hiſcat, vaſto diſsiliatq́; ſalo;
Quã meus, ah quondam, pudor irritus enatet alno,
Ne meliore mei naufraga parte cadam?
Manibus & quondã querulis nouus exprobret hoſpes,
Hic tuus, ô Dido, naufragus iuit honor.
Quid loquor, heu demens, aut quâ ſpe perdita nitor,
Votaq́; cur odijs narro pudenda meis?
Carbaſa nónne vides grauidantibus incita flabris?
Illa tuæ, Dido, ſunt monumenta necis.
Illa fluunt refluuntq́; tui vexilla pudoris,
Transfuga quem ficto ſuſtulit ore latro.
Improba perfidiæ ſuſpendunt ſigna rudentes;
Quæq́; vehit nauem, deuehit vnda fidem.
Sic qui Cecropio tulerat ſtipendia Tauro,
Illuſit thalamis, Regia nata, tuis:
Et deuota domum retulit periuria nauis,
Altaq́; ab antennis lintea furua tulit:
Quæq́; tremunt rapti miſeranda trophæa pudoris,
Præludunt fatis, prodita nupta, tuis.
Externata malo, ſed non fruſtrà obſtrepis auris,
Frigidulóſque cies voce tremente ſonos.

Scilicet

Scilicet vt lentos incuruat gurgite remos
Theſeus, & ventis carbaſa feta tument;
Lumina perpetuis abſumens fletibus Aegeus
Deſpicit optatæ vela timenda ratis,
Et formidatum nati in ſua funera funus
Prouocat, & verum falſa pericla creant.
Vlta tuum ſaltem cecidiſti Ariadna pudorem,
Auerſáq; preces non bibit aure Deus;
Quaſq; tuis lacrymas negat oſsibus impius hoſpes,
Has, licet inuitus, patre cadente dabit:
Nec pater, infandum qui dedecus hauriat olim,
Ex Ariadnæo fure ſuperſtes erit.
At meus incolumis iam nauibus imbuit æquor
Hoſtis, & è noſtro littore victor abit.
Ergo-ne libati ſtatuet vexilla pudoris
Jmprobus, & Latios cernet inultus agros?
Dicar ego extincti thalamum temeraſſe Sichæi?
Dicar, vt heu noſtris rideat ille probris?
Dicar, vt Auſoniæ narrantis pendula ab ore
Illudant tacitæ crimina tanta nurus?
Aeſtuet ah potiùs conuulſa per æquora claſsis,
Et fera periuros obruat vnda Phrygas.
Naufragium quid inane meo formido pudori?
Iam periȷ̈t ſcopulo, quo perit acta fides.

O quoties

O quoties scopulum tepido suspiria vento,
Et fletus quoties contudit vnda mei?
Efferus ille tamen, veluti Marpesia cautes,
Perstitit in rabidis imperiosus aquis.
Ille gerit cautes, scopulosq; in corde latentes,
Qui potuit lacrymis non lacrymare meis.
Cæcus amor fratrem non implacabile saxum
Credidit, & nostrum per mare rexit iter.
Protinus allisus perijt pudor impete vasto,
Naufraga cum socio est iuncta pudore fides.
Ergo nihil superest: furialia classica venti
Sumite, contorto turbine tela fremant.
Quid magis exoptem, vt sceleris vestigia nostri
Non relegat serus post mea fata nepos?
In mediâ scribantur aquâ, fractisq; carinis
Fluctuet instabili littera ducta salo.
Littera sed quid erit? miseræ vestigia flammæ,
Quæ statuet medio fracta carina mari.
Monstrum ingens, fax scripta in aquis: dabit vnda
Nec feret æternas per vada salsa faces. (lituram,
Ergo Aquilo freta contorque, maris vnda dehiscat,
Rursus & impatiens sidera ad alta volet.
Si tuus aduersis solitus concurrere ventis,
Montis & impositi frangere claustra furor,
Nescit

Nescit in Aeneam rapidis sæuire procellis,
Si mare multantes voluere nescit aquas;
Suspirans cor ventorum auxiliare tributum
Pendit, & ex oculis labitur vnda meis:
Hæc pontum sternet; calidis suspiria flabris,
Ponti concutient æquora fusa oculis.
Nauiget hac prædo; sed amantibus obrutus vndis,
Moribus inficiet dulcia fata suis.
Forsitan, aut fallor, lacrymis animabo carinas,
Errabitq́; meo Troica nympha lacu;
Aut potiùs Siren mœstum queribunda per æquor
Conciet in lacrymas corda proterua Phrygis.
Decipior, tempusq́; tero; tibi Dardane prædo,
Imprecor, irati ventus & vnda ruant.
Mox vbi concidero violato sancta Pudori
Victima, & abluerit probra nefanda cruor,
Ipsa vltrix adero; læso furibundus ab ore
Spiritus erumpens perfida lina ruet;
Pectus & iratos iaciens è vulnere fluctus,
Obruet insano Troica ligna freto.
Ipsa vltrix adero; viuoq́; sub æquore viuens,
Scylla ferox Phrygibus, vasta Charybdis ero.

ELEGIA SECVNDA.

SANCTE *Pudor, Pudor heu facibus temerate mari-*
Quas malè nubenti ſuſtulit alter Hymen: (tis,
Accipe quæ fundit tibi verba nouiſsima Dido,
Dum parat inferias ſanguinolenta ſuas:
Parce precor ſaltem moritura, parce luenti
Morte, quod admiſit vita pudenda nefas.
Sat vixi, dum vita fuit ſociata pudori;
Altera ab alterius neſcit abeſſe ſinu.
Victima debuerat tibi iam cecidiſſe libido;
Floreret fato vita pudorq; pari.
Tu numen, pectus templum, cor ſancta fuiſſet
Ara, fides ferrum, funeris auctor honor.
Me miſeram! non ara ſacris, aſt area bello
Cor fuit, & validas ſenſit in arma manus:
Senſit & antiquo deiectum culmine Regem,
Et non legitimi Principis arma tulit.
Scilicet in ſolio cordis Pudor arduus olim
Conſtitit, & rexit Regna pudicitiæ.
Caſta verecundas pingebat purpura malas,
Cingere quæ ſolita eſt regia membra chlamys.
Alba coronatos mordebant lilia crines,
Famæ lecta manu, conſita honoris agro.

Si

Si qua meas fureret per venas flamma rebelles,
Compreßit Princeps bella proterua Pudor.
At postquam edomuit iam bella domestica sceptris,
Munit ab hostili mœnia prima metu;
Et Regni fines rigido custode tuetur,
Ne via finitimis hostibus vlla foret.
Inde oculos locat in speculis, pro mœnibus aures,
Clausa hosti vt seruent limina peruigiles.
Arcem quique fremit debellaturus Iarbas,
Miscuit incassùm viribus ille dolos:
Si loquitur, vox victa cadit; si blandiùs orat,
Frustrà orat; frustrà congerit arte minas:
Si lacrymat (lacrymæ quid non potuistis amantum?)
Labitur è cupidis irrita gutta oculis.
Præteriti decus altum æui stant castra Pudoris,
Nec tremefacta minis, nec temerata prece.
Sed quid non cernat, quamuis sine luce, Cupido?
Et quid non poßit, sit licet ille puer?
Argus ad exitium, validusque ad damna Typhœus,
Et videt, & vincit regna Pudoris Amor.
Ille aditus cordis molles speculator oberrat,
Metitur vires, ingeniúmque loci:
Et quà prona patent Hymenæo castra pudico,
Admouet innocuas & sine fraude manus.

Tros venit Aeneas, terris agitatus & vndis,
Errantésque gerit dura per arma Deos:
Excipitur, Priamíque necem, Troiámque labantem
Narrat, & vxoris fata gemenda suæ:
Nuntia tum pietas inimici dulcis amoris
Arietat ignotâ corda pudica face;
Et licet obstaret primi reuerentia lecti,
Attamen ignaro in pectore vulnus alo.
Si gemit ille, gemo; queritur si crimina Graiûm,
Ipsa etiam Graiûm crimina tanta queror.
Suspirat, nostro erumpunt suspiria corde;
Si lacrymat, lacrymis proluo mœsta genas.
Si rogat Anchisem, Anchisem mea vota fatigant;
Si dolet ereptâ coniuge, Elisa dolet.
Si furit in Danaos, Danaos ego vulnere figo;
Sanguineus spargit tela, cruentor ego.
Dedisco proprios, alienos disco furores,
Femina femineo grandior ingenio.
Tum cor amat, dixi, sunt hæc vestigia amoris:
Ille suâ alternat callidus arte vices.
Protinus ingenuum suffundo per ora ruborem,
Pristináque in pauido pectore bella nouo.
Anna sed (insano soror heu crudelior hoste!)
Ventilat indomitas, corde micante, faces.

Illa

Illa meo primùm deiecit ab ore ruborem;
Hoſtibus illa prior credula rexit iter.
Deduxit tacitis Hymenæum paſsibus Anna;
Improbus at rabidi frater amoris erat.
Anna ſoror, ſoror Anna, meis cur hoſtibus arcem
Prodis, & heu fœdus ſeditione feris?
Quas clades miſeranda gemes, quæ fata ſororis,
Vt tua fœdabis vnguibus ora ſoror?
Senſit & hoc cælum, lacrymaſq; effudit in auras,
Juſsit & atrato ſole meare diem.
O vtinam ſubitam traxiſſent antra ruinam,
Cùm nos imbriferens egit in antra furor;
Victima regnanti cecidiſſem caſta Pudori,
Victima diuinis inuidioſa focis:
Aut mecum ſceleris iam fama ſepulta iaceret,
Obrutáque ingenti pondere tuta forem.
Dijs aliter viſum: Regno te extrudit auito,
Sancte Pudor, flammis imperioſus Amor.
Tu fugis, & fugiens diſiecta per arua ſuſurros
Mille ſeris, noſtrum pandis vbique nefas.
Ah tandem iam pone modum, iam parce querelis;
Sufficiat vultus immaduiſſe meos.
Si fremis, vltores iamdudum & concipis enſes,
Si ſedanda meo eſt longa cruore ſitis;

Mortem opto: mortemq́ dabit mea dextera, crede.
Heu quid ago? ah potiùs confice corda Pudor.
Læse Pudor, miseræ ferrum tu sufficis vnus,
Et duræ caussam mortis inermis habes.
Sed propriâ cadat vsa manu mœstißima Dido,
Vindicet vt propriâ crimina dira manu.
Illa tuo interimat regnantem in corde Tyrannum,
Et pereat tantis diues ab exuuijs.
Ibo, ibo, ferroq́ meo rimabor amorem;
Quis scit an & ferro Numina victa cadant?
Te quodcumque meo sedes in corde superbas
Numen habes, Dido sanguinolenta vocat;
In tumulum solium vertens, in funera Regnum,
Victrix victoris viuet in exequijs.
At tu sancte Pudor, nostro iam pascere fato,
Dum lauat effusus probra nefanda cruor.

ELEGIA TERTIA.

ITE *animæ pars magna meæ suspiria cordis,*
Ite per Elysias irrequieta plagas;
Ite, meas narrate faces, narrate dolores,
Auræ vicini funeris ite duces.
Est nemus vmbriferum, miserorũ carcer amantum,
Silua quod obliquo myrtea crine secat.

Alpheus

Alpheus querulis hanc præterlabitur vndis,
Semper & irati flumina fontis amat.
Narcissus vitreo se spectat amator in amne,
Et quibus, ah, perijt crescere discit aquis.
Errabunda colit latebras resonabilis Echo,
Reddit & incerto credita verba sono.
Fortè per vmbrosam curarum examina siluam
Coniugis heu miseri flebilis vmbra trahet.
Jte animæ pars magna meæ suspiria cordis,
Jte per Elysias irrequieta plagas.
Quis scit an occurrat secreto in calle Sichæus
Squalidus, & fratris vulnera nota gerens?
Si non occurret, querulos impellite ramos,
Mœstaq́; frondosis ingemat aura comis;
Protinus agnoscet legatam coniugis auram,
Protinus excipiet feruida flabra sinu.
Si non excipiet, lymphas tum fontis amantes
Consulite, & tremulas fluminis ite vias.
O te sic numquam fugiens Arethusa sequacem
Temperet ardentes pectoris amne rogos;
Atque faces in aquis proprio non igne calentes
Mitiget haud proprijs fons fugitiuus aquis.
Qua meus, ah coniux quondam meus, arua pererret,
Quæ colat, ah, siluæ myrtea tecta doce:

Ne

Ne suspirantis soboles temeraria cordis
Peruolet incassùm vestra per arua diu.
Sic ego, cùm nostri sub terras ibit imago,
Hospita cùm siluas & nemora alta colam,
Grata feram fluuio lacrymis vectigal aquarum,
Et tuus è nostro flumine crescet honor.
Ite animæ pars magna meæ suspiria cordis,
Ite per Elysias irrequieta plagas.
Oscula Narcisso iubeo libetis odora,
Ille mei forsan nouerit arua viri.
Auræ, lugentes auræ, sociate susurros,
Et Floris foueant murmura vestra comas:
Quà meus erret amor siluæ per opaca docebit,
Monstrabitque viam quà meus erret amor.
Se sic inuentum inueniat, teneatque tenentem,
Sic se possideat semper amatus amans.
Ite animæ pars magna meæ suspiria cordis,
Ite per Elysias irrequieta plagas.
Sed meliùs poterit vocalis Nympha Sichæum
Prodere, per virides illa vagatur agros.
Ipsam ergo inclament vestri, ô suspiria, venti;
Illa imperfectos reddet amica modos.
Myrtea, dicetis, num tecta Sichæus oberrat?
Errat, inexpleto fabitur illa sono.

Sed

Sed quò carpit iter, vel quà nos tendimus illuc?
Huc, referet dubiæ conscia Virgo viæ.
Coniugis ánne suæ satis est memor? Est memor, Echo
Dicet, nam semper vixit amantis amans.
Possumus affari? Fari ingeminabit & Echo.
Num plorare licet? reddet & ipsa, Licet.
Sed quæ caussa, simul cur non coëamus? Eamus,
Vox referet vestræ Dux propè facta viæ.
Jte animæ pars magna meæ suspiria cordis,
Ite per Elysias irrequieta plagas.
Ilicet ah mæsti volitate per ora Sichæi,
Et fugientem animam ferte sub ora viri.
Dicite, Jam iam aderit Dido tua plena pudoris;
Occidet heu propriæ vulnere fixa manus.
Audiuit sonitum sacratâ ex æde vocantis,
Iamq; venit sceleris tarda pudore sui.
Errauit, fassa est crimen; sed idoneus auctor
Decipiens, noxæ detrahit inuidiam.
Adde fidem Aeneæ, fuerit quâ parte pigendus?
Errandum fuerit, error honestus erit.
Quid iuuat, heu demens, scelus excusaße nefandum?
Quíd-ve latere cupis crimina læse Pudor?
Erraui, erraui, nulla est erroris honestas;
Coniugis ah pœnas exige lente dolor.

Erraui, læsus Pudor est, læsusque Sichæus:
Erraui, & sanctum prodidi iniqua torum.
Ipse rubor frustrà malis iam multus inerrans
Sanguine funestum scribit in ore nefas.
Olim abijt pulsus, traxitque ad corda cruorem,
Vt mage sanguineo in corde caleret amor:
Nunc redit in vultus, cordisque cubilia linquit,
Vt demum incipiant frigida corda mori.
Frigida corda mori multo sine sanguine nollem;
Sanguis abi, & cordis perflue castra mei.
Iam ferro veniam cordis bibitura cruorem,
Abluet expressus arma sinusque liquor.
Erraui, ô furias malè sanâ in mente rebelles!
Erraui, ô cæcas pectoris vsque faces!
Prodere ten' potui thalami comitemque laborum,
Optaram quondam quo moriente mori?
Ferret vt in terras alieno sole calentes
Probra, peregrinis perfidus hospes aquis?
Ten' potui Phrygio, ten' posthabuisse latroni;
Quo pereunte, hostis vel mihi frater erat?
O mea vel sæuis lacrymanda piacula Parthis!
O mea vel Stygio facta pudenda Deo!
Quid faciam? quo fonte scelus, quo flumine tollam?
Ni fluat è nostro flumine, fonte, cruor?

Vota mori mea ſunt: huc huc violate Sichæ,
Infelicem animam vulnere conde tuo.
Vt quos certus amor (dubium facit impius hoſpes)
Iunxit, in Elyſijs iungat & vna fides.
Tecum ego ferales, infelix vmbra, per vmbras
Ducam perpetuas, ſed ſine luce, dies.
Sol qui terrarum flammis opera omnia luſtras,
Sparge comâ extremam nobiliore diem.
Si tua, dum ſceleris furerent contagia primi,
Lumina præradians occuluere iubar;
Improba connubij forſan ne vincla viderent,
Vincla catenatam quæ rapuere animam;
Nunc mea dum ſceleris delet contagia dextra,
Teſtis honorato in funere Phœbe veni.
Tuq́ ensis, manibus dudum quem tracto malignis,
Duritiem à Domino diſce cruente tuo.
Scilicet hunc linquit? danda hæc ſunt munera nuptis?
Num timet ingratas ne grauet ille rates?
Jam mortis cauſſam dederat, nunc tela miniſtrat:
Non poteram telis fortè perire meis?
Sed dedit, accipio, munuſq́ in corde reponam.
Noſtra quid exhorres vulnera lenta manus?
Enſis abi, in medio Aeneæ ſtat cordis imago,
Excute vulneribus ſigna ſceleſta meis.

Tuq; pyra, immitis quam flamma cupidinis ambit,
Vre notas famæ, pectoris vre faces.
Deficio, iam sæuit atrox à vulnere funus,
Iamq; graues oculos lurida Parca premit.
Ite animæ pars magna meæ, dispellite classem:
Ito anima, indignans perfida ligna quate.
Didonem perijsse sciat, perijsse queratur,
Dum gemet vndantes per freta sæua rates.

V E R.

AD FRANCISCVM BARBERINVM.

QVID *tantum mea plectra silent, eborisq; canori*
Fila tacent, nondum digito explorata micanti?
Aonius quid cessat honor, scatebræq; loquacis
Pura repercusso quid non fugit vnda fragore?
Cernis, vt in varios pubescit Dædala partus
Terra parens, laudisq; suæ monumenta reponens
Pingit odoratis florum sua gesta labellis?
Liliáque irriguis argentea dum fouet hortis,
Muta suæ extrudit folijs præconia laudis?
Tu tamen ah nondum plectro exoptata sonanti

Dextera ades Clio, nemorosáque rura relinquis.
Sed quid ego Aonidum vocalem è fontibus vndam,
Numináque arcesso montes agitantia thyrso?
Te sequor ô Veris tempestas florida, amorum
Mater, & amissæ reparatrix cara iuuentæ:
Quâ duce prata virent, senio quâ præside tellus
Candida, lactentes rursus puerascit in herbas,
Funeris atque sui cineres ex igne superstes
Frigoris, in priscos operosa recolligit vsus;
Et sibi iam senio effetæ, ac niuibus morienti
Succedit iuuenis, partúsque datura recentes,
Alitis in morem, præbet cui pabula Titan.
Tu mihi te dignum, mentísque capacius altæ,
Et numeris animatum alijs, & amabile carmen
Suggere, quod Veris priscos instauret honores.
Te canimus, tibi ludit ebur, tibi fila coruscant.
Si tibi pictarum turba officiosa volucrum,
Spiritibus vegetata tuis, vectigal amœnæ
Vocis, in argutos impendit garrula cantus,
Non intellecto modulans tua facta susurro;
Si tibi diductis gemmantes floribus horti,
Ora tot in Veris laudem ambitiosa resoluunt,
Quot tibi discludunt violato cespite gemmas;
Si tuba fit Veris frondes effusa comantes

Arbor, & hirsuto trudens sua germina libro;
Te sileat despecta chelys? Salue aurea cæli
Temperies, mundíque vigor, terræq; iuuenta;
Atque renascentis genitrix felicior anni,
Anni Aurora noui salue, quâ terra rubente
Discolor Auroræ nitet inuidiosa comanti.
Namq; vbi venturi graditur prænuntia Solis
Purpureas impexa comas, roseóque flagello
Sidera regnato latè dispellit olympo,
Pallida tabescunt, ac lucida tela diei
Prona reformidant, Phœbum patrémq; tyrannúmq;
Auersata suum, lacrymas fugientia roris
Demittunt, aurásq; sua in suspiria cogunt:
At tua dum meliùs lux aurea purpurat ore,
Ver orbis Matuta noui, tunc prata renident
Pulchriùs, & nostris adolescunt sidera campis:
Lacryma si tenues irrorat vitrea frondes,
Cogitur in gemmam pretiosum pondus in hortis,
Et florum dispersa comis argentea fulget,
Et Natura rubet, gemmam dum gemma coronat;
At si florenti populo leuis adstrepit aura,
Blanda fouet flores, atque oscula libat odora.
Ergo iterùm salue tempestas nuntia pacis,
Horrida quæ Zephyro componens auspice bella,
Mollia

Mollia tranquillum vi cogis in otia cælum,
Dulciaq; instauras ridentibus otia terris.
Scilicet immanis dum cæli detonat ira,
Et tempestatum glomeratur in aëre turbo,
Frigida concretæ iaculantur spicula nubes,
Aspera bacchantes contorquent spicula Cauri,
Nix terris inimica ruit, gladióq; silente
Lancinat agricolæ iam pubescentia vota;
Pignora quot terræ, cæli penetrabilis ira
Excutit, atque aruis latè grassatur apertis?
Mox hiemis sinuata volant vexilla per auras,
Quæ tandem terris statuit sua signa subactis.
Infelix mater, tantis iam viribus impar,
Concrescit, firmátq; humeros, hiemísq; superbæ
Ferre iugum, ac dominis discit parere pruinis:
Pignora sed superas iam iam eruptura sub auras
Comprimit, inq; sinu claudit tremefacta profundo;
Parca priùs soboli quàm mater, & antè sepulchrum
Quàm cunæ, sed Parca fouens, vitale sepulchrum.
Intereà tu bella tonas, hieméma; nigrantem
Ver agis in latebras, pellísque tyrannidis iras,
Et roseum instructis perlustrans arua quadrigis
Pacatas reuehis post aspera prælia luces:
Protinus alipedes blando cum murmure venti

Gramina

Gramina ſollicitant, ludúntque per arua tepentes;
Venturíque hilares teſtantur Veris honores,
Deuictámque hiemem referunt, pulſumq́; timorem.
At Zephyrus volitans, interpres pacis, & auſpex,
Indicat attonitæ redeuntia gaudia terræ,
Seminecéſque roſas, latebríſque occulta profundis
Lilia, purpureas iam cœli educit ad auras,
Victrices pictura comas & tempora Veris.
Ilicet erumpunt terræ de viſcere flores,
Atque vbi torpenti candebant prata pruinâ,
Terræ oculus, cœli liuor, roſa purpurat ardens,
Et regina ſuum veſtit pretioſa tribunal,
Flaua coronatæ iactans incendia frontis.
Frondibus obuallat ſedem, dumóſque rigentes
Armat in excubias, populo quo iura minori
Tuta ferat, floréſque ſuos tranſcribat in vſus:
Cingitur hinc Princeps, denſóque ſatellite florum
Emicat, & teneros iacit ambitioſa capillos;
Inuidioſa aſtris, Auroræ lumen, Olympi
Gloria, Veris honos, & viuax pompa colorum.
Namque vbi ſidereis adoleſcens incipit aruis
Oſtentare roſas, quibus aurea tempora cingit
Phœbi Aurora parens, fugiunt, radióſque reſorbent
Sidera, ne roſeis hebetentur lumina malis:

Tu

Tu quoque Ver genitor, tantum cui filia debet
Ornatum rosa, dum famulus tibi ludit in hortis,
Floribus & plaudit Zephyrus, tu flamine mistum,
Oscula dum libas natæ, furaris odores.
Ergo iterùm salue, mundi genialis origo,
Atque Deo Ver fecundum; quo terra parente
Cælumq́, & quidquid circumfluus halitus ambit,
Quidquid & in gremio vaga continet Amphitrite,
Extitit, Aethereo referens primordia Patri:
Feta Deo, pretiosa parens, ô florea Veris
Tempestas mundum peperisti ignara dolorum.
Quid iubar æternum iactas, terrásque iacentes
Despicis, obliquo conspergens lumine mundum,
Cor cæli nitidum, lunæ astrorúmque tyrannus?
Te quoque Ver peperit, crinesq́ intexuit auro.
Terra soror cæli, rosa Solis, lilia Phœbes;
Turba minor florum, stellarum est edita partu;
Omnibus vna parens tempestas roscida Veris:
Hinc vbi cognato splendescit vterque nitore,
Cælum terra refert humeros gemmata, capillos
Multiplici stellata rosâ; telluris honoram
Cælum aperit faciem, tremulis florentibus astris.
Ergo iterùm salue, Naturæ gloria salue.
Tu verò ô Iuuenis, cuius Ver ludit in ore,

L Pingit

Pingit & Aprilis ridentia pignora malis,
Cur animi impubes ſinis ah marceſcere flores?
Ingenij non gemma tumet? non purpurat hortus?
Non fouet irriguum mentis violaria flumen?
Quid tantum ceſſas iuuenum decus? i, pete ſaltem
Caſtalias FRANCISCE *roſas, teneróque capillo*
Plectere iam diſcas alieno flore corollam.

ÆSTAS.

AD CONDISCIPVLOS.

QVO *fugis, ô teneri genitrix felicior anni?*
Impubéſne roſas, viridiq́; micantia culmo
Lilia, & omnigenis halantes floribus hortos
Deſeris, heu ſobolis proprijq́; oblita decoris?
Lactentes cur ſæua parens tibi prodere fetus
Sic placitum, partúſq́; rudes, & matris egentes
Tradere, & immiti ſic commiſiſſe nouercæ?
Siſte gradũ miſeranda parens; viden' orbâ comantes
Pignora vt atratâ demittunt fronte capillos?
Cernis languidulo iam iam palleſcere vultu,
Te cedente, roſam; quondam quæ prælia cœlo
Indixit, maior terris, ſed non minor aſtris.
Siſte gradum, prolémque tuam tuus educet ardor,

Nutriat

Nutriat aura, iubar foueat, roresq́ue maritent.
Tu tamen auersâ votum fera negligis aure,
Et Zephyris inuecta super peregrina reposcis
Littora, quæ roseo collustres lumine frontis;
Iámque tuos Aestas inuadit torrida fines.
Quòd si tantus amor nostris discedere terris,
Nec precibus mutata loco sententia cedit,
I decus, i, nostrum, mentémque per alta sequacem,
Atque animum liquidas tecum, Dea, tolle per auras:
Te sequor, extremásque colo quas Maius honestat
Relliquias, & Veris amo fugientis honores.
Sed quæ caussa fugæ, vel qui casúsve, Deúsve
In latebras Ver impulerit, tu Diua sonantem
Sueta animare tubâ Clio, rogo, suggere vati;
Namque potes meminisse, tuus si regnat Apollo.
Est locus, æthereis vbi Sol sua pascua campis
Instruit, & caulas reuoluto circinat orbe,
Astrorúmque gregem per prata nitentia ducit:
Currus inde sui diffindens vomere cælum,
Prodigus æternæ dispensat semina lucis,
Quæ, dum conniuens oculum sopiuit Apollo,
Immixta æthereis glebis adolescit, & aureas
Germinat in stellas, cælúmque coloribus auget;
Nocturnúmque aperit Ver, quod florentibus astris

Pingit, & æternos textu diſcriminat agros.
Leniter Eridanus ſtellanti flumine cælum
Irrigat, & fuſis dum ſidera ſubluit aſtris,
Ingeminat lucem, creſcitq; in lumine lumen:
Hîc ſtellæ choreas agitant, prior Heſperus altam
Attollens flammam, ad luſum per florea prata
Aſtra vocat, noctémque ciet, ſcenámque recludit,
Quæ ſuperûm exercet cæli per gramina pompas:
Imperium hoc diuûm, nitidiq; hæc regia Solis;
Hanc colit, hac tantùm Phœbus ſe iactat in aulâ,
Immemor Amphryſi, ſolidóq; adamante quadrigas
Inſtruit, & famulis latè ſpatiatur in aruis,
Séque vno contentus abit, terráſque iacentes
Arduus obliquo gradiens vix deſpicit ore.
Vt picturato terram pubeſcere crine
Vidit, multipliciq; comas vmbrare coronâ,
Floribus & variare ſinus, atque æmula cælo
Sidera florenti ſenſim conſurgere culmo,
Indoluit: noua ſed terræ miracula creſcunt:
Namque etiam aduerſo qualis traxiſſe colores
Nuntia Iunonis Phœbo ſolet, emicat Iris
Diſcolor in terris, & fœdera ſancit in hortis:
Atque adeò roſa purpurei velut æmula Solis
Fulgurat, & frontis iacit ambitioſa nitores;

Hac veniente, minor florum grex pallet in vmbras.
Obstupuit, sed multa minans, & lampada quassans,
Indignatus ait: Quæ tanta superbia terram
Extulit, vt cæli describat floribus astra;
Et sibi iam Solémque nouum, noua sidera fingat?
Scilicet arcemur mundo, sua lumina tellus
In cælum conuersa fouet, Phœbúmque recusat:
Hanc ego. Ledæos contorquet protinus ignes,
Icariúmque canem soluit, qui gutture terram
Personat igniuomo, patriúmque inflammat Olympum.
Herculeus furit inde labor, collúmque superbum
Asperat in flammas, iratóque attonat ore.
Ipse viam propiore legit Sol igneus axe,
Iamque faces per inane volant, labentiáque astra
Iam scintillanti diffindunt nubila tractu:
Vndique grassantur flammæ; ferus ardor vbique
Ingruit, & terram flagrantior obruit imber.
Talis, vbi insolitas Phaëton versauit habenas
Infelix puer, & tedis consumptus amoris
Decidit Eridani liquidis tumulatus in vlnis,
Flamma etiam gelidas tepefecit fluminis vndas.
Arida tum primùm telluris viscera febre
Ingemuere, sitis fauces exasperat ardens,
Et grauis exhaustos contundit anhelitus artus;

Pectus hiat, densos cæli trahit ægra vapores,
Et densos cælo regerit malesana vapores:
Splendor abit vultus, nitidus rubor ille genarum
Deficit, & formæ macies corrumpit honores:
Exangues sine luce iacent in vallibus herbæ,
Pallida languenti tabescunt lilia fronde.
Iam venit, heu, morbo nimiùm properata senectus,
Et modò lactentes canescere cogit aristas:
Hinc timet extremis tellus succumbere fatis,
In medio pauefacta rogo; iam iamq; crematos
Dimicat in cineres proprio moribunda sub ictu;
Ipsa sibi tumulus, rogus ipsa, atque ipsa cadauer.
Nec minùs Oceanum vesani stella leonis
Increpat, & facibus iubet exardescere marmor:
Tum pecus ingemuit mutum, curuumq; retorquens
Dorsum, arcum simulat; caudæ deîn tela bicornis
Incutit, & lymphas aduersum vibrat in orbem,
Vt queat astrorum restinguere flumine tedas.
Verùm impar flammis vbi silua excrescit in algas,
Conditur, atque vmbras captat per operta natantes
Aequora; muscosos Phocas agit inde per agros
Innixos scopulis Proteus, Solisq; furentis
Illudit rabiem, extremis resupinus in vndis.
Aestuat humenti Nereus malè tutus in aulâ,

Et

Et rurſum Phaëthontis equos, pluuiamq́; calentem
Formidat, medio admirans in flumine flammas.
Quin etiam Eliades, quondam pia turba, ſorores,
Dum metuunt inimicum imbrem, cui miſtus in æquor
Decidit, heu, patris confectus munere frater;
Diffudiſſe comas, atque obduxiſſe feruntur
Eridanum, ne fors iaculis feriantur iÿſdem
Fraterni cineres, nec priſcâ in morte quieſcant:
Hinc medio natat vmbra lacu, fugit vnda ſub
Ilicet euaſit Zephyro comitata marito (vmbras.
Flora parens, regnúmque ſuum, ſuaq́; arua reliquit,
Labentéſque roſas alium traduxit in orbem:
Aſt vbi Ver pulſum calidam Sol igneus egit
Sub terram; decuſſa comas, ardore dehiſcens,
Puluere ſordeſcens, viridi ſine ſanguine Tellus
Adfuit, & ſolium magni amplexata Tonantis
Turbida clamauit: Lacrymis non ora rigantur,
Summe Pater, lacrymas nam fundere poſſe negatur,
Flumina torrenti quando Sol ebibit ore.
Quis tam crudelis fatum mortalibus vmquam
Flere negat? lacrymaſq́; vetat, prohibetq́; dolorem?
Sola ego iam moriens, nimioſq́; obſeſſa per æſtus,
Excidium prolis cernens, mea viſcera flammis
Vſta dolens, priſco florum viduata decore,

Flere

Flere vetor, votúmque gemens narrare Tonanti.
Tanta-ne cæleſtes etiam coquit ira? quid ergo
Magna vocor Mater, ſuperis quídve æmula regnis,
Quando etiam lacrymas, etiam ſuſpiria Phœbus
Denegat, & facibus pectus quatit aſper hiulcum?
Ille abigit ventos, miſeræ ſuſpiria terræ,
Ille bibit fontes, flentis ſolatia terræ:
Et ne vocales argutet turba volantum
Materno in leto gemitus, cælúmque laceſſat;
Ipſe agit in latebras volucres, & fata minatur
Aſpera, ni teneant inimica ſilentia, Phœbus.
Vnda fluit taciturna vagis non incita ventis,
Et pede ſtagnantes pigro dat in æquora merces:
Ipſa etiam Natura gemit, facibúſque coacta
Aegrotat, queritúrque ſuæ diſpendia lucis:
Mundus obit, mundóque cupit migrare, ſalubres
Vt quærat ſine ſole domos, & lucis egentes.
Tu tamen, ah, Terræ precibus non flecteris vllis:
Tu me confectam iaculis, quæ torquet ab axe
Phœbus, & exhauſtâ nequidquam voce querentem
Deſeris, heu pietas, nec tela inimica retundis?
Dixerat: intonuit læuùm, dextrámque tetendit
Iuppiter, & Terram affatu ſolatus amico eſt:
Parce metu mater; mea, ſi ſunt regia, Phœbus
Excipiet

Excipiet mandata, tuum quo mitior orbem
Irriget, & graciles vultu maturet aristas.
Vix ea; cùm sensim verso temone iugales
Altiùs obliquo traxerunt tramite currum
Solis, & affulsit terræ clementior ignis:
Protinus in teneros adoleuit molliter annos,
Qui modò vagitu poterat tantùm astra ciere
Mundus, & in terris cœpit robustior ætas.
Virgo genas Tyrio depingit murice Tellus,
Poma verecundo inficiens matura veneno;
Iam nec acerba fouet iuuenili in pectore poma,
Vbera sed proli vitam distenta ministrant:
Effusam iubet ire comam, nimboq; sereno
Ludere, & aurarum sensim trepidare flagello.
Flaua coma est iuueni, qualem (cùm fusa metallo
Sæcula primæuo Saturnia regna tulerunt)
Seruauisse ferunt annis melioribus orbem:
Sed viridis tamen antè fuit, redimitáque sertis:
Scilicet hæc florum puero data munera mundo.
Aurea nunc rutilos circumligat infula crines
Messe nouâ, terraq; comas regaliter vmbrat;
Sic aurum intexto meliùs splendescit in auro.
Illa sedet regina anni, segetésque beatas
Prouida venturis disponit in horrea sæclis,

M Desi-

Designatáq; vices rerum, annonámque futuris
Mensibus, anno etiam seruans alimenta labanti;
Inde coronatam tollens ad sidera frontem,
Cælum amat, & tepidos dum vibrat in astra vapores,
Nuntia torquet amor terræ suspiria cælo.
Iam redit, atque animat rursus præcordia sanguis,
Qui quondam exclusus cælo indignante recessit;
Et iam sanguineas ostentat pampinus vuas,
Purpurat & Thisbes miseratus funera fructus.
Vos iuuenes, ætas pleno dum viuida succo
Vernat, & arridet facilis clementia cæli,
Quid vestras sine honore comas fluitare per ora,
Poma quid in rigido sinitis marcescere trunco?
Forsan inaccessi terrent vos ardua Pindi
Culmina? at ingenium validis secat aëra pennis.
Frondis honoratæ stipes sterilescere visus?
At frontis sudore viret si fortè rigetur.
Ite alacres; Pindus præcinget Daphnide crines,
Pomáque Sidonio vobis feret ebria fuco.
Sume animos mihi cara phalanx, plectróq; sonanti
Dum Procyon furibundus agit sua tela per auras
Treijcia vt quondam potuit lyra, contrahe siluas,
Et plantas lucósque cie; sic aggere denso

Vmbra-

Vmbrarum obuallata, leuis dum perſtrepit aura,
Solis inexhauſtos illudes lenta calores.

AVTVMNVS.

Fragmentum.

AD MARCVM ANTONIVM CANOSSAM COMITEM.

QVI *pampineis exerces ora lupatis*
Tigridis, & thyrſos agitas per inane comantes,
Bacche veni, effuſiſq; hederis, tremuloq; corymbo
Aurarum ad luſum plaudentia flabra laceſſe.
Euohe Bacche veni, thyaſis & Mænade crudâ
Victor ab Eois referens tua ſigna ſubactis:
Proÿce tela manu, flammantes deÿce criſtas,
Flauentéſque comæ (quales ſimulata gerebas
Virgo) reluctantem ferro criſpentur in orbem;
Tortilis hic Tyriam ſinuet per tempora mytram
Aureus, extremoq; tremens in margine limbus.
Euohe Bacche veni, mentíſq; per auia Niſæ
Errabunda regens placido veſtigia ductu,

Culmina da facili tandem contingere passu.
Pieridum vale turba loquax, quæ pectora vatum
Pimplæis perfundis aquis, aperisque canoros
Natiuo de fonte lacus; mihi dolia musto
Feta nouo tristis dispellant nubila mentis,
Atque coronatis spumet vindemia labris.
Si tuus argento fugitiuo gramina mordet
Irrequieta ciens per siluas murmura riuus,
Leniter irrorans curuata cacumina florum;
Me rutilo meliùs flauescens proluit auro
Bacchus, & irriguo distendit murice venas,
Molliter admordens tacito præcordia lapsu.
Euohe Bacche veni, dum nutabunda choreas
Nympharum exercet Satyris immixta proteruis
Turba rotans thyrsos, crinali incincta corymbo,
Clementésque tuo pinguescunt sanguine colles.
Candide Bassareu, genialis consitor vuæ,
Lætitiæque dator Liber, cui nomina mille
Fama dedit, Graiûm calamis subuecta per auras,
Huc adsis, per præla latex temulenta cruentus
Dum fluit, & labris vndans sese ingerit vltrò,
Ossaque peruadens placidè mox suscitat ignem,
Qui vocat ad cantus, irritat ad orgia Nymphas,
Alternisque docet Satyros lusisse Camœnis.

Scilicet vt vario ditescens vinea partu,
Ipsa suis pretiosa opibus, frondente Smaragdo
Murice vel pingit, tenero vel temperat auro
Brachia, natiuis tractim gemmantia baccis;
Protinus in siluas latebroso prodit ab antro
Turba procax, cui capra pedes, dat cornua coniux:
Silenus sequitur pando subuectus asello
Ebrius, & iactans caput in diuersa caducum;
Illius hesterno feruent præcordia Baccho,
Nec cruor in venis trepidat, corpúsve pererrat,
Saucia quem laceris non fuderit vua racemis.
Ille vbi de facili pendentia pectore vitis
Vbera conspexit, consanguineisq; racemis
Sopitos sensit cognati sanguinis ignes
Excitos, cupidamq; animam ad suprema volantem
Labra, coloratis libaret vt oscula baccis;
Salue, ait, ô numquam satis implorata bibenti
Mater, inhumano nimiùm malè visa Lycurgo,
Votum anni, spes agricolæ mitissima, salue.
Tu gemmis Autumnum oneras, molliq; pyropo
Plectis honoratas operosa sine arte corollas,
Quas tenero absimilis depingit pampinus auro.
Tu nimio defessam æstu, atque extrema trahentem
Fata siti terram, distentis nectare mammis

Prona foues; propriæ tandem ſed prodiga vitæ,
Cui lacrymas olim dederas (dum Vere tepenti
Semiputata truci deflesti brachia falce)
Sanguinis exundans pretioſa fluenta propinas.
Dum laſſos terræ declinat feta lacertos
Arbor, ab accliui depromens aurea trunco
Poma manu carpenda; ſinus tu gemmea dites
Recludis, calathóſque graues, anníque medullam
Seri aperis, venámque liquabilis elicis auri,
Ferrea quod curarum examina cordis inauret.
Dum feſſum in tepidis lacrymarum fluctuat vndis
Cor, vaſto indomiti abſorptum mœroris hiatu,
Naufragiúmque timet; tu riſus læta micantem
Fontem aperis, ſterníſq; lacum, qui ſpumeus auro
Cor rigat, & ſalſos inducit nectare fluctus,
Naufragiúmque parat vexanti corda dolori.
Tu ſeu pampinei curuata in fornicis arcum,
Deſuper impendens, frondoſi culmina cæli
Tot varias operoſa aſtris, quot botrus amatas
Educat & variâ baccas diſcriminat arte;
Seu mage connubio palo copulata marito,
Coniugis amplexus ſinuoſo blanda flagello
Expetis, in prolem grauidos enixa racemos,
Et paris, & partus mortales lactat hiantes.

Ergo

Ergo iterùm ſalue, Sileni gloria ſalue.
Dixerat: ad numerum Fauni luſiſſe feruntur,
Et choreas agitaße feræ, crinéſque ſuperbos
Protinus aëriæ motaſſe ad carmina quercus.
Orpheus Eumenides numquam, delphinas Arion,
Amphion lapides, Amphryſi Cynthius arua,
Tyrteúſque mares animos, meliore laceßunt
Carmine, non ipſæ Parnaßia culmina Muſæ.
Ecce autem gemini thyrſos impunè per auras
Criſpabant Satyri, belli ſimulacra cientes:
Alter in alterius procurrit cominus haſtam;
Suſpenſo ferit ille gradu, rotat alter in orbem
Terga fugax, hoſtem reuoluto vt verberet ictu.
Crura alternatim, mox brachia iactat vterque.
Adſiliunt, inſtant, minitantur; hic obuius hoſtis
Ante oculos thyrſum ſimulatâ cæde coruſcat,
Contentúſque metu pauitantem innoxius vltrò
Præterit, obducto confeſſus gaudia rictu.
Ille inſultantis ſuetus malè ferre cachinnos,
Excoquitur furijs, & honeſtas imbibit iras;
Conſtitit in digitos, thyrſúmque amplexus vtraque
Fortè manu, ferus inſurgens altè extulit ictum,
Fregit & implicitum gemina inter cornua thyrſum:
Iamq; amens fremit, vltrices iamq; aggerat iras

Alter,

Alter, & in cædem ruit imperterritus hostis;
Cùm litem ancipitem numeris syringa diremit
Sileno modulante Dryas. Silenus vt æstro
Percita sanguineo Satyrorum pectora vidit,
Indomitasq; animas agitare in corde tumultus,
Admouit Dryadem labris queribundus hiulcis;
Hac vbi per siluas temulento exæstuat igne
Turba ferox, Bacchiq; auidis exhausta medullis.
Flumina turgentes disrumpunt sanguine venas,
Atq; viam (heu rabies!) per mutua vulnera quærũt,
Alligat ille truces, & nescia corda soporat.
Ergo vbi paulatim irarum deferbuit æstus,

* * * * * * * * *
* * * * * * * * *

PAVPERTAS LIBERA.

BENE *est: auaræ vincla tyrannidis*
Tandem resolui: proripe te citò
Fortuna, votis vulneratum
Verte aliò pudibunda regnum.
Dudum catenis præda sub aureis,
Et seruitutis victima liberæ,
Sortis furori mancipati
Damna animi pretiosa fleui.

Iugo

Iugo premebar nescius; insolens
Fortuna vitæ frena licentiùs
Versabat, aurato seuerum
Exagitans animum flagello.
O cæca flauo pectora fulgetro!
Sic blandientis vos iubar occupat
Fallax metalli? sic renidens
Terra oculos ferit inquietos?
Tellus maritis ebria Cynthij
Flammis, latentes erudit aureo
Colore glebas: gleba cordis
Imperium rapit impotentis.
Aurum sititis? prona micantibus
Aurum propinant sidera crinibus;
Hæc vos dolosis incubantes
Diuitijs, furiata cernunt.
Hæc, queîs lacunar imbricat ætheris,
Pingitq́ noctem luminis artifex,
Defuncta fortunæ triumphis
Pauperies opulenta calcat.
Ergo quid audes orbe plicatili
Versare rursum Ixiona? pectoris
Fortuna quid frustrà lacessis
Arbitrium generosioris?

Fuge ah rotanti turbine labilis,
Infame monstrum, crinibus orphanum,
Monstrum pudendis impiatum
Criminibus, sine laude nomen.
Tu lacrymato nauita in æquore
Suspirioso lintea flamine
Vrges auarorum, precantum
Vocibus imperiosa cautes.
In hoc libenter sarcina naufraget
Felix bonorum: pondus inutile
Quid terga delasset Biantis?
Cur domino dominetur aurum?
Iter viator si breue concipis,
Inefficaci parce pecuniæ:
Congesta torquet ambulantem;
Vita breuis breue poscit aurum.
Ito, excitasti iam satis irrita
Fortuna risum: lustra perambula,
Fuge in latebras; despicatas
Quid toties meditaris artes?
Afflabis? auris iam melioribus
Cæli magister pectora sospitat,
Et largus æternis capacem
Diuitijs animum beauit.

Reflabis? iras negligit hispidas
Deprælianium per mare turbinum
Subductus in portum phaselus,
Cui placidæ famulantur vndæ.

PAVPERTAS SECVRA.

POTENTIORVM *pectoris hospitæ*
Valete curæ: me vacuas iuuat
Egisse noctes, & quieti
Purpureas sine labe luces
Sacrasse: Serum vellera murice
Sarrano in aulis ebria rideant,
Vt calcet instratum cubile
Diuitijs temulentus Heros;
Numquam seueras sollicitudinum
Eludet iras anxius, in toro
Artus reclinabit labantes
Indomito populandus æstu.
Curæ mapalis pauperis insciæ
Celsas pererrant nobilium fores,
Sæuæq; pallorem sepulto
In dominos regerunt ab auro:
Plumas, soporis scilicet illices,
Docent acutis vulneribus leues

Ferire somnos: pluma telum est
Diuitibus, feretrum cubile.
Laboriosis ingenium fames
Largita torpet; flammea frigidis
Retusa curis, prouocati
Segnitiem stomachi obstupescit.
Jte, ite curæ: diuitis Indiæ
Fastidiosam desero copiam;
Bacchiq; munus sæuientis,
Fata Midæ speciosa, temno.
Fortuna rumpit messibus horrea?
Fortuna curas semine cum suo
Seuit per agros; sic adultâ
Cum segete inualuere curæ.
Ventus sonantes aggeret impetus
Emolienti Nerea classico:
Frustrà minatur; vota nulli
Credo rati, peritura in vndis.
Cœlum superbis nigricet imbribus,
Agriq; dirâ grandine vapulent:
Non corda sacraui nouali,
Olenio ferienda cornu.
Frangat morantes spumeus aggeres
Padus, benignis atque equitet satis:

Exæstuan-

Exæstuantes non natabit
Spes mea deficiens per agros.
Euerberatis machina mœnibus
Insultet arci puluere Martio:
Mens tuta ridet fulminantem,
Nec dominas metuit secures.
Illa abdicatis fascibus imperî
Maior, serenis insidet arcibus;
Virtute se inuoluens, maritam
Pauperiem sine dote quærit.
Dum Phœbus auro verticis improbas
Bellator umbras sauciat, ignibus
Non mutuatis tunc renidet,
Sed proprio ferit ore noctem.
Sic inuidentum nubila dissipat,
Non tela spargens aurea, fulgure
Virtutis agnato sed ignes
Pauperies animosa iactat.
Auri valete ô pondera, pondere
Curarum onusta; me leuis ignea
In astra sustollet beandum
Pauperies sine fraude diues.

PSALTRIA IN PVTEVM SESE PROIICIENS.

HAVSERAT in ſiluis voces ſatyriſcus amantum,
Vanaq; mendaci nomina fuſa ſono,
Cùm ſponte indecori periјt Cithariſtria leto.
Priſca ille irridens verba proteruus ait:
Sol ſub aquis latet; vnde diem ſperatis amantes?
Obruit ah veſtrum prodiga lympha iubar.
Forſitan ex oculis amnes fudiſtis amaros,
Dura quibus pœnas obruta Virgo daret.
Illa vel vndoſo in ſpeculo, ſibi triſtis amatrix,
Narciſsi referens fata gemenda perit;
Aut Siren cupiјt lymphas mulcere querelis,
Dum canit, & docto pollice tangit ebur.
Sic reor: vnda melos ſalit auditura canorum;
Sed nimis, heu, cupido flumine colla premit.
Ite, faces qui corde alitis: docet improba Virgo,
Quo benè ſubſidat flumine fax, & amor.

PAVLVS.

QVÆ me barba decet, malas mihi pingat honeſtas,
Paulus ait. tonſor cui catus iſta refert:

Tempora si numero, qualis non dedecet hircum,
Te decet; ingenium computo, nulla decet.

LVCIVS.

LVCIVS *amissum deflerat morte sodalem;*
Quem cernens, lacrymas fudit ab ore nouas.
Lætitiæ noua signa; fretum lacrymando profudit,
Posset vt in lacrymis naufragus ire dolor.

ANNIBALIS SPAZZINI CAPVT
E MARMORE.

SVM *lapis, Annibalem forsan quem vere viator;*
Sed lapidem artificis vix sinit esse manus.
Non vitam dedit, Annibalem sed transtulit in me,
Vt nequeam, Annibale non moriente, mori.
Cetera si simili finxisset membra labore,
Ipsum opus artificis falleret artificem.
Docta pedes renuit capiti supponere dextra,
Ne pedibus viuens artis abiret opus.

ALPHONSVS FONTANELLA MARCHIO.

NVNC *grauis in medio indagas arcana Lyceo*
ALPHONSE, *& populi frena regenda doces;*
Mitior

Mitior Etrusco exploras nunc pectine neruos,
Et placida ingenium temperat aura tuum.
Nunc etiam numeros dispensat dextra canoros,
Quos tecum artifici digeris antè notâ.
Sic leuibus grauia immisces, leuiora seueris,
Vt grauior numquam aut dulcior esse queas.

MAFFEIO CARD. BARBERINO
BONONIAE LEGATO,
VVÆ MVNVS VERNO TEMPORE.

INTEMPESTIVIS *quæ purpurat vua racemis,*
Veris & Autumni consociauit opes.
Anne orbis MAFFEIE *tibi sic militat ætas;*
Sollicites anni vt tempora, vel reuoces?
Nec reuocas, nec sollicitas, sed sistere cogis;
Illa tuæ fuerint iusta trophæa lyræ.
Sed fuerit quodcumque; Vrbis componere motus
Non poterit, motum qui cohibere potest?

ANGELVS GRYLLVS PRIMI NOMINIS
POETA LYRICVS.

NVLLA *per implumes malas dũ serperet vmbra,*
Phœbus eras vultu, carmine Phœbus eras;
Aut

Aut Siren querulum lacrymarum questa per æquor,
Cordis & affectus eiaculata pios.
Mox vbi creuit honor vultus, tu Thracius alter
Amissam reuocas squalido ab orbe animam.
Grylle quid incusas canos? ah plectra lacesse:
Hi tantùm deerant, vt morereris olor.

AD N. DE N. POETA EDITIONEM CARMINVM MEDITANTE.

N.... *volet famæ pennis, calamumq́; disertum*
His iuget, vt citiùs carpat honoris iter:
Me tellus propiorem habeat, ne fortè cadentem
Sentiat; ad superas mens volet vna plagas.
Nescius hîc orbis, tacitóque inglorius æuo
Dum viuam, cælo sat benè notus ero.
Sufficit hoc; cælum si cui non sufficit, ille
Infernis rutilet clarior in tenebris.

AD PAVLVM RVBEVM COMITEM.

PROFER *opus; mundi cur sic vota irrita differs,*
Negligis & studij præmia PAVLE *tui?*
Tu potis es calamis calamos adiungere famæ,
Vt subuecta tuo remige celsa volet:

Excubat ante fores, fetumq; exposcit alendum
Illa tuum, tantis debita carminibus.
Quid senium expectas? patri succedat vt heres
Partus, & extincti nomina tanta nouet?
Profer opus, viues, nec nomina tanta peribunt,
Et patris in nati fronte legetur honor.

PAVLVS RVBEVS COMES AD AVGVSTINVM MASCARDVM.

E DAT *opus, qui mentis opes effundere doctis*
Ingenij venis non sine laude potest.
Diuitias animi nequit hoc expromere pectus,
Ni quas eliciat, mens tua fundat opes.
Non calamus noster calamos, quibus euolet; alas,
Astra quibus tangat, nec mea fama gerit.
Sola tuæ ducent membranæ carbasa, tollent.
Quæ calami ventis, quod celebrabit opus.
Remigio tanto me, Vates, erige Vatem;
Gloria te, calami me vehet aura tui.

AD OCTAVIVM MENINVM I. C. ET POETAM.

V T *tua Pierios imitantia carmina cantus*
Hausimus, & rabidas vincere docta feras;
Ilicet,

Ilicet, OCTAVI, *tenui mea Musa susurro*
Gestijt in laudes ambitiosa tuas.
Carmina num temnes? colitur sed carmine cælum,
Et fouet Augustus carmen oloris olor.
Carmen habe, OCTAVI; *sed cor cum carmine Vatis:*
Qui cordata neget carmina, corde caret.

OCTAVIVS MENINVS AD AVGVSTINVM MASCARDVM.

CVLTOR ô *Heliconij recessus,*
Et vmbræ nemorum sacratiorum,
MASCARDE, *ah nimiùm malum Poëtam*
Bonis carminibus tuis beasti:
Hisce carminibus, venustiorum
Plenis, Iuppiter, elegantiarum,
Quæ vel pulcher Apollo, vel Thalia
Dictauit tibi sub virente lauro,
Ad murmur placidæ strepentis vndæ.
Quî grates igitur pares rependam
Hoc pro munere, quod mihi perenne
Tui pignus amoris est futurum,
Planè nescio; sed Deos rogabo,
Vt hoc eximio tuo lepore,

Rari dotibus ingeniiq; captus
Te Tibris pater, & beata dignis
Roma tollat honoribus merentem.

PAVLVS RVBEVS COMES

AD AVGVSTINVM MASCARDVM.

DVM *petis æthereos famæ talaribus orbes,*
Ingenio laxans tam benè lora tuo;
Cynthius hoc cursu splendorum auriga quiescit,
Et radijs pingit quod pede verris iter.
Dum canis, ipsa silet cæli symphonia, pugnat
Cum Phœbo Phœbus, qui tibi corde fluit.
Vinces: nam fulgent mage lucida carmina sole,
Carminibusq; micat mens tua clara magis.

AD PAVLVM RVBEVM COMITEM

AVGVST. MASCARDI RESPONSIO.

DVM *peto sidereos calamis audacibus orbes,*
Dædalus assurgens Icarus inde cado.
Cynthius indignans radijs mihi demetit alas,
Atque vltrix sequitur flamma cadentis iter.
Dum cano, muta silet cæli symphonia, cantus
Indignata rudes, immeritumq; melos.

Quid

Quid faciam cælo ac Phœbo indignante? tacebo?
Quosq́ue loquax nequeo flectere, mutus agam?
Tu mihi PAVLE *lyrâ cælum Phœbumq́ue mouebis,*
Aut cælum & Phœbus carmine solus eris.

AD CONSTANTIVM SCALAM CANONICVM MVTINENSEM.

PAX *fugit Insubrum rabido tremefacta tumultu,*
Et secum Italiæ vota gementis habet.
CONSTANTI, *dum sacra coles altaria, Pacem*
Euocet à superis mens miserata plagis.
Carmine quid faceres tenero, si carmine Mauors
Increpat Aonidum plectra canora truci?
Aera lyras vincunt clangentia, tympana cantus,
Arma iocos, Pindi rauca fluenta cruor.
Pro sertis galea est, Phœbi pro fronde cupressus;
Proq́ue Erato Lachesis exequiale gemit.
Ergo aras dum ritè colis, tacitasq́ue loquentes
Pectore de sacro mittis in astra faces;
Pacem ora, veniet cælo deducta; catenam
Scilicet effingit voce precantis Amor.

CONSTANTII SCALÆ AD AVGVSTINVM MASCARDVM RESPONSIO.

BELLA *parant*, MASCARDE, *homines, pax pulsa recedit,*
Aoniusque pauet, Marte furente, chorus.
Pax cælum repetit: sacros fugitiua recessus
Musa tuo quærit ritè fouenda sinu.
Hìc galeas non ipsa timens, cristasque minaces,
Frondis Apollineæ gloria sospes erit:
Nec tibi terrifico cessabit victa fragore
Edere dulcisonos blanda Camœna modos.
Intereà profugam votis deposcere pacem,
Nostra erit hæc monitis sedula cura tuis.
Sæpiùs offensi timeo sed Numinis iram;
Spreta diu tardas despicit illa preces.
Quàm pridem heu similes portēdunt sæua tumultus?
Lenis at incassùm murmurat ira Dei.

MELCHIOR INCHOFER E SOC. IESV AD AVGVSTINVM MASCARDVM.

PHOEBVS *Hyanteis Vatem quem subroget aruis,*
Muta diu rursum Musa Latina docet.

Illa

Illa tua est, MASCARDE, *suis qui sidera cælis*
Reddis, & Ausonio carmina digna solo;
Pelignus vixit, tu nobis viuito, priscis
Sideribus sidus iunge Poëta nouum.
Iungere sideribus tua carmina fortè vereris?
Iungent carminibus sidera seipsa tuis.

AVGVSTINI MASCARDI RESPONSIO.

CARMINA *sideribus si iungere,* MELCHIOR, *optem,*
Sidera carminibus vel sociare meis;
Aut me sidereus moribundo gutture cygnus,
Aut lyra sidereis instruat apta choris.
Repo, cælo inhiem? cæca est, petat astra Camœna?
Cæli oculos oculis capta videre nequit.
Limes erit numeris, qui passibus; astra lacessat
Carmine, cui dignum sidere cantat ebur.
Me picturato describens sidere campos
Cogit odoratos aura referre sinus.
Perlege quæ calamo Zephyritidis inter odores
Lusimus, hinc disces quàm procul astra colam.
Sola potest tua me virtus super astra locare;
Hanc ego si celebrem, sidera iungo metris.

FVL-

FVLVIVS TESTIVS
AD AVGVSTINVM MASCARDVM.

MASCARDE, eloquio & Vatum virtute priorum
Perdita qui nobis sæcula restituis,
Cui licet Aonidum sacros penetrare recessus,
Oraq; Castalijs fontibus abluere:
Ardua dum summi conor fastigia Pindi
Scandere, & insuetus deuia saxa peto;
Porrige mî dextram, trepidos & dirige gressus,
Ne noua dem salsis nomina lapsus aquis.
Quòd si Aganippæos mihi fas haurire liquores
Per te, & Pieriam sollicitare chelym;
Te mea per cunctas resonabunt carmina siluas,
Et fies nostræ gloria prima lyræ.

AVGVST. MASCARDI RESPONSIO.

O VTINAM siluam mulceres carmine, silua
Dignior Ausonio Consule nulla foret:
Rustica tam cultos edisceret aura susurros,
Docta quibus socias luderet inter aues:
Pròna melos biberet vocalis Virgo, nec illud
Redderet abruptis facta diserta sonis:

Remi-

Remigium libraret auis captiua canentis,
Spargeret argutos inde per arua modos:
Gloria prima lyræ fierem, nam victa canoræ
Vltrò ſubijcerem barbita noſtra lyræ.
Ergo cane: eſt aliquam numeris viciſſe; ſubibo
Sponte iugum, ingenij præda decora tui.

AD BERNARDINVM STEPHONIVM E SOCIETATE IESV EXPOSTVLATIO.

SCILICET *hanc etiam demum tentabimus arcem,*
Et tua pulſanda eſt carmine dura fides.
Carmine Biſtoniæ poſſunt molleſcere cautes,
Fluminaq́ inuitum flexa referre pedem.
Carmine vibratos Celtarum contudit enſes
Muſa ferox, Martis non tremefacta minis.
Carmina Marmaricos poßunt mulcere leones,
Et trahere immanes ad ſua verba feras.
Quid ſiluas memorē, quid ſquammea ſæcla natantū?
Hæc ſciſſum docto pollice traxit ebur.

Carmine Perſephonem properata retexere fata
Orpheus, & Stygias ſtare coëgit aquas.
Quin etiam ad carmen dirarum ex ore ſororum
Hoſpita non patrio lacryma fonte cadit.
Carmina ſi poteris durus contemnere noſtra,
Dicêris cautes vincere duritie.
Sæpè laceſsitus, cur non reſcribis amico?
Cur trahit inuiſas muta Camœna moras?
Scribam, ais, ignoto? nouit me Flauia, nouit
Criſpus, inhumani culpa gemenda patris.
Tu quoque STEPHONI, *tantùm ne finge, beata*
Dum me Roma tulit noſcere faßus eras.
Nunc quoniam verſor fatis auulſus ab Vrbe,
Nec ſupereſt ſine me nomen in Vrbe meum.
At tuus in noſtro viuit, ſemperq́; vigebit
Neſcius auelli pectore fixus amor.
Et quoties Fauſtæ relegam lacrymabilis ignes,
Et Vatis toties nomina magna colam.
Criſpe cadis? patri iuuenis deflendus, & hoſti,
Criſpe nouercali fraude peremptus obis?
Heu dolor, heu lacrymæ, primo dum flore notantur
Ora, cadis nulli cognitus ante necem.
Impiat infando dextram pater inſcius auſu;
Inſcius, ah, potuit commaculare manus?

Ipſe

Ipse triumphali Capitolia ad alta quadrigâ
Vectandus, feretro flebilis inueheris.
Vna dies laurum potuit damnare cupresso,
Et Romæ plausus sustulit vna dies.
Culpa fuit iuuenem turpi placuisse nouercæ,
Nec patrios probris conscelerasse toros;
Est-ne nouercales quisquam qui despicit iras?
Ast amor, heu pietas, funera tanta dedit.
Perdidit hunc pietas, clemens seruauerat ira,
Opprimit hunc nimio victus amore pater.
Arma furor sæuus proiecerat, induit arma
Mitis amor, Crispus vulnere amoris obit.
Spretus amor matris, patris sed læsus; vterq;
Pugnat, in innocuum spicula vterque iacit.
Proh, quantus qualisq; tui flos integer æui
Occidis, & crimen dissimulare potes?
Eluis heu proprijs aliena piacula pœnis,
Ducis & in venas tela aliena tuas.
Si tibi quæ regerit meretrix fera crimina prodis,
Impius in matrem damna pudoris habes:
Si læsi tacitus formidas damna pudoris,
Cogeris innocuus sceptra paterna pati.
Romæ amor, ornatus Romæ, sic decidis heu heu,
Sicq; tuum in medio Parca reprendit iter!

Hæc dixi quondam, Crispi dum funera flerem,
Quæ gemit in Tragico syrmate tanta chelys.
Nam cui sic rigido lapidescant viscera saxo,
Vt relegens lacrymis abstinuisse queat?
Iudicis inuitas iras quis ferret amantis?
Quis gemitum irati voce tonante patris?
Sceptra patris quò Crispe rapis, dum crimina matris,
Dedecus atque tibi læsus inurit amor?
Attamen est tanti iugulum cessisse nouercæ:
Viuis Crispe tuis maior ab exequijs,
Dum quatit orchestram, Thymelem dum concitat ar-
Torquet & igniuomas Musa Sabina faces. (dens,
Maior obis, sensusq; trahis, lacrymásque sequaces
Elicis, hoc syrẽ Parthenopæa docet;
Hoc quæ septeno baccata est vertice tellus,
Quæ Crispi toties luctibus indoluit.
Hinc neq; iam Sophocles Romana Tragœdia Graijs
Inuidet, & Senecas euehet inde minùs.
Dum feret iratus ponto vectigal aquarum
Tybris, & Ausonias alluet vsque plagas;
Tortile dum Phœbe fraternâ luce nitescens
Ducet iter stellis inuidiosa suis;
Tempore dum primo gemmascent floribus horti,
Dum liquidum franget gutture carmen auis;
Fama

Fama erit, & Crispi numeris animata sonoris,
Nomen & æternum Vatis ab ingenio.
Ille tuum cum Sole decus disperget in oras,
Quas & trans Indos alluit Oceanus.
Hæc dixi quondam, Crispi dum funera flerem,
Funera Romanis tam benè culta modis.
O decus Italiæ magnum, quo Vate superbit
Roma, sui quondam nescia Virgilij;
An meritis forsan quæsita superbia mentem
Imbuit, vt nobis scripta cupita neges?
Blandior abiectos tandem ah ne despice, tanti
Flexisse est aliquid pectoris arbitrium.
Flauia cur decies nobis repetita negatur?
Debita iam dudum Flauia, noster amor?
Hæc satis: antiquas mulcet STEPHONIVS *iras,*
Et redit innatum rursus ad ingenium.
Versibus approperat iam iam comitata trecentis
Flauia, iam votis sæpè vocata redit.
Me tenet antiquis celebrata Placentia chartis,
Quæ Romæ quondam casibus ingemuit.
Annibal hîc cædem spirat, populúmque Quirini
Demetit, hinc Romæ Pergama celsa quatit.
Discolor Eridano congesta cadauera torrens
Euomit, ille suas tabe cruentat aquas.

Hinc dirum Trebiæ nomen Capitolia terret,
Hinc Trebiæ audito nomine Roma pauet.
O quoties cladis recolens vestigia ploro,
O quoties lacrymans Romula busta colo!
Parte aliâ Eridanus Phaëthontis ab ignibus ardens
Miscet aquas flammis, ignis & vnda coit.
Æmulus ille maris dum gurgite plenus honoro
Labitur, occiduos solis amabat equos;
Hoc tantùm deerat, ne maior gloria pontum
Efferat, vt Phœbus flumine mergat equos.
Id vetuit lex fixa Iouis, rogat ille nitentes
Vt nati saltem proluat vnda comas.
Mergitur hinc Phaëthon, currus auriga paterni,
Et liquido Eridani conditur in tumulo.
Hinc maius fluuio nomen, fata inde Sorores
Non intellectis dura gemunt lacrymis:
Plurima turgentes ripas hinc populus vmbrat,
Populus Eliadum fata superba comis.
Aspera sed Bauij sileant iam barbita, credo
Non feret incultos Musa Sabina modos.

AD IOANNEM VINCENTIVM IMPERIALEM,

De eius VITA RVSTICA, integro poëmate deſcripta.

QVÆ viret intonſis frondeſcens ſilua capillis,
VINCENTI, citharæ pompa ſuperba tuæ eſt.
Scilicet hanc numeris noſtras educis ad auras,
Emicat hæc tantæ filia tanta lyræ.
Siluam olim viduus contraxit queſtibus Orpheus:
Tu paris, & partam digeris antè chelys.
Illius ad lacrymas adoleuit ſilua canoras,
Naſcitur hæc trepidis ſemper adulta comis.
Ille ſibi exitium crudeli in ſtipite thyrſos
Finxit, tu capiti laurea ſerta creas.
Ille feras, tu corda trahis; ſæcla ille volantum
Alligat, aſt ſupplex vtraque Muſa tibi eſt.

AVGV-

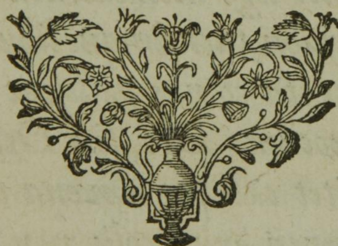
AVGVSTINI MASCARDI SILVARVM LIBER TERTIVS DE REBVS TRISTIBVS.

MAXIMILIANO MONTECVCCVLO COMITI S.

EMO te prudentiùs de humanarum rerum inconſtantia philoſophatur, nemo frequentiùs de vitæ breuitate conqueritur. Triſtia igitur hæc adoleſcentiæ vtique infelicis monumenta, carminibus vtcumque concinnata, libenter accipies, libentiùs excuſabis. Nam

Nam, vt de ſcribentis ætate taceam, dolor phaleras atque pigmenta non patitur; & dum curis animum, oculos luctu paſcit, de calami ieiunio non laborat. Ego ſanè, qui ærumnas iamdiu de facie noui, vt acerba multa ferre poſſum, ita eadem verſu concludere non poſſum. Ad ſenſum mihi, non ad ingenium cadit perpeſſio calamitatum. Quiſquis in luctuoſis ſtilo ludit, næ ille ſanguine leuitatem ſuam in poſteritatem tranſſcribit. ô duros animos, qui de doloribus ludos faciunt! Vale.

IN OBITV MARGARITÆ AVSTRIACÆ HISPANIARVM ETC. REGINÆ

ECLOGA.

LYCIDAS. CORYDON.

VID gemis, ô Corydon, curisq; voracibus æger
Littore ab Hesperio patrios concedis in agros?
Namq; lares postquam magni pertæsus Iberi,
Natales, tua tecta, casas, campósque subisti,
Deiectâ sub fronte lego monumenta doloris.
Vulnus alis Corydon, tacitúmque liquescis in imbrem,
Seu nitidas hebetata comas pallescat in vmbras
Stella, iubar reuocante Deo; seu Delia fratre
Plena, suas agitet cæli per amœna choreas:
Non Scythiæ tamen arua colis, non littora Daci,
Incultos aut Læstrygonas, Meroémve nigrantem,
Atque pharetratis regnata mapalia Parthis;
Sed tibi nimbosis trepidat temulentior vndis

Parma,

Parma, ſuis famulata vadis, patrioſq; penates
Mordet aquis, ſtudio tantùm ancillata fideli
Dum pluuiale madent Hœdi, dum triſtis Orion
Verberat imbre ſolum, niuium dum tabe ſolutâ
Fumat ager, tepidúſq; vndis ſuperincubat Auſter.
Attamen obſcuras defles fera fata per vmbras,
Et duram inclamas Lacheſin, ſocióſque dolores
Ore ciens, querulo funeſtas carmine ſiluas.
Dic age, quid largi corrumpunt lumina fletus?
COR. *Dum ver purpureum primæuâ in fronte renidet,*
MARGARIS *occumbit (nomen venerare pudicum)*
MARGARIS *Hiſpani non frigidus ardor Amyntæ.*
Hinc riget in venis inconſolabile vulnus,
Quod lacrymis ſua fata gemens inflixit Amyntas.
LYC. *Ille-ne, cui flauum diteſcit vellus in aurum,*
Peliacæ monumenta ratis, rutilúmque coruſcant
Prata per & ſiluas auratis cornibus agni?
Ille-ne, cui faciles dum curua ad littora piſces
Oceani populator agit, Regnator aquarum
Prodigus arcanis gazis opulentat arenas?
Ille-ne, Sardois ramoſa corallia ſaxis
Qui legit, Aetnæo donat quem flore Pelorus,
Blandaq; Parthenope Siren? quemq; vltima Solis
Vrna colit, famulis cui ſupplicat India gemmis?

COR. *Hic, Lycida, ô quali violauit flumine malas,*
Irrita quot vacuas olim dispersit in auras
Carmina, dum querulo discindit pectine neruos!
Vidi ego pallentis tabescere fletibus ora;
Interrupta meis suspiria vocibus hausi.
Hinc patrios gemebundus agros ac tecta subiui;
Plorantisq; animo quoties occurrit imago,
Integrat infaustum mea mens perterrita luctum.
LYC. *Fama peregrinas volitans metuenda per oras,*
MARGARIDOS *fatũ, lacrymas vulgarat Amyntæ.*
Hinc nostri dominator agri gemit, ille Menalcas,
Perpetuo cui vere nitent vegetata per agros
Lilia, cæruleis cælum referentia labris.
Ergo graui durata gelu dum nubila pendent,
Balantúmque greges tepido tacuere sub antro,
Ante focos miseri referas mihi carmen Amyntæ.
Sæpè dolor tenero didicit mollescere cantu.
COR. *Incipiam, si fortè queant mea carmina curas*
Fallere; tu Lycida questus memorato Menalcæ.
MARGARIS *occubuit? cineri date serta pudico,*
Et sacra coniferâ conspergite busta cupresso.
MARGARIS *occubuit? primæui corporis annos*
Vix egressa, suo funestat funere Amyntam.
O Coniunx mihi cara vale, vale lumen Amyntæ.

Ducite perpetuos, mea lumina, ducite riuos.
LYC. MARGARIS *occumbit? lacrymis decorate sepulcrum,*
Et magni veniant iniecta ad lilia manes.
MARGARIS *occumbit? famâ dum colligit orbem,*
Occidit, & miserum incestant fera fata Menalcam.
O semper mihi magna vale, vale cura Menalca.
Fundite funereos, mea lilia, fundite odores.
COR. *Decolor auratas limo Tagus obruit vndas,*
Indica diuitibus sterilescunt marmora gemmis,
Dum tu stella cadis, cuius lux candida gemmas
Educat occultas, fluctusq́ue colorat in aurum;
Dum tu gemma iaces, atque auri vena beati.
Ducite perpetuos, mea lumina, ducite riuos.
LYC. *Turba gemit vigilum, pecori quæ nocte silenti*
Excubat, optatas quòd sic Tagus obruat vndas,
Quod neque diuitibus gemmascant marmora baccis:
Induit auratos, nam te donante, cothurnos;
Arsit & articulus, te concedente, pyropis.
Fundite funereos, mea lilia, fundite odores.
COR. *Templa gemunt, simulacra labant squalentibus aris,*
Atque tuo cadit, heu, pauitans in funere Virgo.
Templa oleis, simulacra rosis, & vestibus aras
Ditasti; vigiles æterna ad lumina noctes,
Te suadente, tulit iurato carmine Virgo.

Ducite perpetuos, mea lumina, ducite riuos.
LYC. *Plorat inops, miseranda dolet sine coniuge coniux,*
Flet Pietas, castiq; tori fremit anxia custos;
Namque inopi pretium, Viduæ solamen amanti,
Atque illibatæ tutum Pietatis asylum,
Et læsi fueras vltrix metuenda Pudoris.
Fundite funereos, mea lilia, fundite odores.
COR. MARGARI, *dum septem venerantur marmora Nati,*
MARGARI, *dum viduus veneratur marmora Coniux,*
In Natis, simulacrum ingens, tua viuit imago.
Orbus amor, miserandus honos, in Coniuge sæuit,
Atque in vtrisq; ingens populatur viscera mœror.
Ducite perpetuos, mea lumina, ducite riuos.
LYC. MARGARI, *& ad tumulum Natósque Patrémque Menalcas,*
Si deceat, comitatus adit, cineresq; veretur,
Et locat in mediâ simulacrum pectoris arâ,
Quaq; licet mulcet dictis in Coniuge vulnus,
Et consanguineo sociat suspiria luctu.
Fundite funereos, mea lilia, fundite odores.
COR. *Huc cineri date serta iterùm, manésque pudicos*
Vnda salutifero supremùm flumine lustret:
Crescat

Crescat odorato myrti de vulnere Amyntæ
Luctus, & in læso relegat monumenta doloris
Cortice posteritas, verum testantia amorem.
Ducite perpetuos, mea lumina, ducite riuos.
LYC. *Huc tumulum decorate iterùm, cineréśque beatos*
Cæruleo, dum fata sinunt, conspergite flore:
Stet pyra centenis facibus radiata; Camœna
MARGARIDOS *casum circum, gemitúsque Menalcæ*
Mœsta sonet, veros sæclis testata dolores.
Fundite funereos, mea lilia, fundite odores.
COR. *Intereà mihi sancta vale, vale reddita cælo*
MARGARI, *purpureis quæ nunc rutilantior astris*
Læta nites; nostras olim solare querelas:
Si quid amor potuit, Natorum dirige cursum,
Lapsantes si fors cælo spectabis ab alto.
Sistite perpetuos, mea lumina, sistite riuos.
LYC. *Et mihi sancta vale, cæli vale sidus amicum*
MARGARI, *sidereoq́ sedens dilecta Tonanti,*
Coniugis ah quondam lacrymas absterge cadentes,
Maternósque animos Natis, altamq́ parentis
Indolem, & ingenuas inspira pectoris artes.
Fundite natiuos, mea lilia, fundite odores.

IN OBITV CÆSARIS ESTENSIS PRINCIPIS INFANTVLI AD ISABELLAM SABAVDAM ESTENSEM MATREM CONSOLATIO.

VISQVIS *es, immiti qui ſcribere iùra dolori,*
Manantéſque potes ſiſtere frontis aquas;
Huc ades, impatiens lacrymis dum fœdat ELISA
Pectus, & ardentes vibrat in aſtra faces:
CÆSARIS *occubitum, vitæ ſolatia, blandi*
Delicias pueri, voce querente gemit.
Sed quis creſcentem cogat ſub iura dolorem?
Luctantéſque pij comprimat oris aquas?
Hei mihi, ſi patrijs tantùm frenatur amoris
Legibus, aſſuetus frangere vincla dolor;
Quò magis ardet amor, magis aſpera tela doloris
Viſcera contorto vulnere dilacerant.

Eſt

Est amor vna sibi lex, est dolor vna dolori:
Hæc ab amore trahit iura parente dolor.
Ergo dolor, dolor ergo nouas superingere vires,
Maternósque feri sanguinolente sinus.
Sic eat, & Matris iuuet exaudire querelas,
Aurea funereis dum ciet astra modis.
CÆSAR *obit, puer ille domus flos integer, heu, heu,*
Matris amor, Patris gaudia, CÆSAR *obit.*
Non intellectam vix vocem enodat ad auras
Blandulus, & fracto murmure mulcet Auum;
Vix conniuenti subridens lumine, Matrem
Falsis festiuus ludit imaginibus;
Lactea vix tremulo alternat vestigia passu,
Et risu nouit candidiore Patrem;
Hunc tamen immani leti mihi turbine Clotho
Abripit, heu rabidæ vulnera sæua manus!
Non legit impubes Ennæ Proserpina gemmas,
Sed iam maturas demetit vngue rosas.
Lactentem segetem non damnat falce colonus,
Flaua sub incuruo vulnere arista cadit.
Implumes celsâ non deijcit arbore nidos,
Captat depictas durus arator aues.
Tu pubescentem laceras Mors inuida gemmam:
Gemma sub infantis cortice CÆSAR *erat.*

R *Nascen-*

Naſcentem mare non claudit Solem, at morientem
Excipit vndoſo Tethyos vrna ſinu;
At meus exoriens, primóque in limine cæli
Sol cadit, ante diem præripiturq; dies;
Quæq; olim Soli cunas, Aurora ſepulcrum
Inſtruit, atque onus in funere triſte ſubit.
Illa oculos puero ſolita eſt recludere Soli,
Nunc ſingultanti comprimit illa oculos.
Quis ferat hoc? Solem venientem Aurora trucidat,
Exequiaſq; ſuas Sol gemit exoriens.
Sol mihi CÆSAR *eras, oculis quo Matris adempto*
Heu nox luminibus ſanguinolenta venit:
Sol cadis? ah lacrymæ ſaltem conſternite marmor,
Sol cadet in veſtras, flebile pondus, aquas;
Vix mundum ingreſſus, primæq; crepuſcula vitæ
Occidis, & retrò cogitur ire dies.
O quoties mecum hæc: Quàm tu quàm clara daturus
Lumina, cùm medio fulſerit axe iubar!
Dum tua, dicebam, ſpatijs adoleuerit ætas,
CÆSARIS *æternus nomina pandet honor.*
Tu proauos, atauóſque puer, tu gentis auitæ
Maior ab integro ſtemmata reſtitues.
In te iterùm releget Mundus monumenta priorum;
Dicar ego tantâ prole beata Parens:

Segni-

Segnitiemq́; suam iam sera redarguet ætas,
Dum tua facta, puer, fama loquetur anus.
Irrita sed cecidit Matris spes, irrita vota
Narraui rapido diripienda Noto.
Spes tecum periere meæ, tumulóque sub vno
Et puer & Matris corda sepulta iacent.
Hæc Mater repetit, dum singultantia verba
Excipit, atque ferox impedit ora dolor.
Sit fleuisse satis, longo iam parce dolori,
Et satis ah lacrymis sit violaße genas.
Non sic à Phario fugiens peregrina Canopo
Ingemit amissum Daulias ales Itym.
Non bis septeno sic mœsta in funere Mater
Obruit vndantes rore cadente sinus.
Non sic Alcides Nympharum furta dolosq́;
Plorat, dum querulâ voce lacessit Hylam.
Non sic Euander Pallantis vulnera fletu
Abluit, & canas diripit vngue comas.
Non sic Euryalum Phrygijs exercita fatis
Mater, in hostiles flet ruitura manus.
Ah lacrymis iam pone modum; sat fletus ELISA
Corrupit roseas imbre fluente genas.
Parce pios lacerare sinus, dignumq́; Marito
Robur, & infragilem concipe ELISA *animum.*

Quid CAROLI *natam deceat, celsumq́ue cacumen*
Aspice, quo terræ conspicienda nites.
Aspice quid poscant ALPHONSI *pectora, quantus*
Coniugis in valida fronte triumphet honor.
Mors sine plebeias debellet squalida mentes,
Et sine vulgares scindat iniqua sinus.
Vtendum dederat Natum sine fœnore cælum;
Vsa es, quid cæli sidera dura vocas?
Depositum iam redde libens, hoc mutua poscunt
Munera, non certo persoluenda die.
Omnibus hæc leti pedibus via dura terenda est;
Nec fatum fugiet terra fretumq́ue suum.
Alter vt incipiens in terga reuoluitur annus,
Lucem lux condit, tempora tempus agit.
Funera terra timet, senio iam fracta labante,
Visceribusq́ue suis ampla sepulcra parat.
Fert trepidum leti non euitabile telum
Aequor, & vndoso verbere saxa quatit.
Formidant elementa vices, agitabilis aër,
Flamma leuis, tellus pensilis, vnda fluens:
Et quæ centenis subducta theatra columnis,
Insultant Superis vertice, calce Stygi,
Ipsa sibi incumbent, vastóque cadaueris ictu
Elident vires imperiosa suas.

Ipse

Ipse sui victor ruet in sua funera mundus,
Obruet & cineres urna superba suos.
Ito, & dum cælum ruptâ compage labascit,
Communésque vices orbis uterque pauet,
Sola tuos casus oculo metire madente,
In te solam oculos & tua damna refer.
At puer (heu lacrymæ!) subitò spes publica vixit,
Et mors incipiens abstulit atra iubar.
Sed tamen incipiens fuerat lux debita nocti;
Nascitur in partu vitaq; morsq; pari.
Ac velut aduersum postquam quis cernere Solem
Incipit, à tergo ducitur umbra sequax:
Sic ubi purpureas cæli conspeximus auras,
Nascitur, & tacito mors venit atra pede.
Attamen haud perijt CÆSAR, *cælum aspice Mater,*
Vnde suos blando despicit ore puer.
Illic lætus agit redimitus sidere crinem
CÆSAR, *& astriferos lætus oberrat agros.*
Libat inexhausto cupidus de lumine lumen,
Perpetuam & pleno temperat amne sitim.
Nec puer, ut quondam, sed iam maturus, Olympi
Signata æterno fata adamante legit.
Pectus inextinctus depascitur ignis amoris,
Gaudet at in flammis vita beata suis.

Semper amat CÆSAR,*semper* DEVS *ardet amantē:*
Viuit ab alterno semper amore rogus.
Ille faces bibit, obtutu defixus in vno,
Pectoráque aspectu Numinis icta gerit.
Aestuat, at dulci resolutus corda calore,
Nollet ab ardenti longiùs esse face.
Et quamuis rapidâ cœlum vertigine volui
Sentiat, & celeres ire redire vias;
Sub pedibusq́; licet stellas egerminet æther,
Cæruleósque nouo sidere pingat agros;
Subiectos quamuis ventos, nubesq́; volantes
Cernat, & heu nimio regna paranda metu;
Hæret inexpletus tamen, & diuina tuendo
Ora, suos renouat corde micante rogos:
Expositumq́; patet diuinâ in mente theatrum,
Spectat vbi instabiles orbis in orbe vices.
Venturas legit ambages, implexáque mundi
Sæcula, cælesti quæ latuere sinu.
Et lacrymas videt ire tuas; forsánque doleret,
Exulat à superâ sed ferus arce dolor.
Ergo oculis Mater lacrymas compesce cadentes;
Non facit ad Nati gaudia tanta dolor.

DE EIVSDEM PRINCIPIS OBITV EPIGRAMMATA.

I.

VIX *matutinum ſurgebat* CÆSARIS *aſtrum,*
Lumine promittens uberiore diem:
Aſt immaturam obnubit mors pallida lucem,
Nec ſinit è medio vibret ut axe facem.
O lucem ſine luce breuem! vix Lucifer ortus,
Solem præueniens Heſperus emoritur.

AD ALPHONSVM PRINCIPEM PATREM, DEVICTIS HOSTIBVS.

II.

FRACTI *armis cecidere hoſtes,* ALPHONSE *triumphas,*
CÆSAR *obit, Nati funera acerba gemis.*
Lætabunda refert mors de victore triumphum,
Plectit & è lacrymis gemmea ſerta tuis.
Vince animos ALPHONSE *tuos, vincetur & illa;*
Victrix Victoris concidet icta animis.
Dextra hoſtem vicit, mortem patientia vincet;
Bis non plorato in funere Victor eris.

III.

III.

LVX micat, & tonitru velox lucem enecat æther,
Extinctam plorant nubila mœsta facem.
Lux oculis vix nata meis puer occidis; & te
Mî cælum ex oculis, morte tonante, rapit.
Nubila mœsta animi si non roratis in imbres,
Qui dignè ploret funera nullus erit.

De eiusdem imagine alis ornatâ, orbemque cælestem altero pede premente.

FORMA decens, pes astra premens, plumæq; volantes;
Lumina si obnubas, numen Amoris erunt.

Aliud.

TERRAM olim, nunc astra premo, circumq; Tonantis
Ora volo, æterni factus Amoris amor.

Aliud.

ASTRA vocant puerum ad Superos, quoq; altiùs alas
Explicet, ecce gradum supposuere suum.

Aliud.

Aliud.

DVM *pedibus cælum tango, cælum emicat astris;*
Dum volo quod tangam vertice, Sol fuerit.

Aliud.

DVM *pedibus cælum tango, pes suscitat astra;*
Hinc volo ne tactu stella sit vna polus.

AD NESTOREM N. IN OBITV PATRIS I. C. CLARISS.

IVRA *pater dum cæca aperit, dúmque abdita* NESTOR
Explicat, in legum quæ latuere sinu;
Iustitiæ simulacrum ingens, lex viua, seuero
(Heu facinus!) Parcæ vulnere pressus obit.
Scilicet insultans Lachesis, Lex omnibus vna est,
Occidat vt quondam qui modò vixit, ait.
Hinc ferit insontem: fatorum legibus ille
Subditus, exemplo iura colenda docet.
Fassa nefas Lachesis, Fuerat quis iustior illo,
Si moritur leges ne violentur? ait.

IN FVNERE BIBIANAE GONZAGAE CASTELONIS PRINCIPIS AMORIS EXEQVIAE.

POSCIT *amor lacrymas, nam lacryma pascit amorem,*
Qui tantùm in salso viuere fonte potest.
Scilicet vt caræ referat natalia Matris,
Quæ mare per vultum prouocat, orta mari.
Hinc quòd amat lacrymis tabet GONZAGA *profusis,*
Ignis & ardentes fluctuat inter aquas.
Rara fides, viget amne rogus, flammâ æstuat amnis,
Nec nisi per salsas proditur ignis aquas.
Abluet his vndis corpus, facibúsque cremabit,
Condat vt exequias caussa doloris amor.
Sed quis erit tumulus? lapidescunt corda dolore
Principis, vt tumulum in pectore sculpat Amor.
Sculpsit, cordato recubat BIBIANA *sepulcro,*
Quæq; animum quondam pectora, corpus habent.
Carmen scribet Amor: sublatæ coniugis, hospes,
Mortua membra, viri viua sepulcra tegunt.

AD TARQVINIVM GALLVTIVM SOCIETATIS IESV.

ANGVIDA, *si poteris, Latios Elegia per agros*
Ibis, in amplexus non reditura meos:
Sacra vbi septeno se tollit vertice tellus,
Quæ fuit heu nostræ caussa dolenda viæ:
Tybris vbi Ausonias mordet fugitiuus arenas,
Voluit & iratas imperiosus aquas.
Mox sacros venerata lares, regnatáque PAVLO
Limina, GREGORII *culmina nota petes:*
Culmina marmoreâ in cælum minitantia fronte,
Culmina Palladijs ædificata choris.
Excubat in foribus tranquillo lumine custos,
Ceu colat Hesperidum poma cupita, Draco.
GREGORIVS *Tyrio spirat spectandus in ostro,*
Laxa vbi se spatijs explicat aula suis:
Occurrent iuuenes, tenui quos Pallas in arte
Educat, & primùm flectere verba docet;
Inde quibus latices aperit, siluásque comantes,
Et iuga Castalio nobilitata choro.

Cernere erit cultu quos aſperiore Lycei
Erudit, atque trahit per loca ſenta rubis;
Quos vehit, vt ſpectent nullo quæ peruia ſenſu
Abdita ſidereis delituere globis.
Hos fuge, ſic iubeo, vultus demiſſa trementes;
Non facit ad tempus læta Iuuenta tuum.
TARQVINIVM *pete iuſſa meum: ſi fortè tonantes*
Torqueat altiloquo feruidus ore faces,
Muta ſile; vel ſi recubans Heliconis in vmbrâ
Facundum Orpheo pectine pulſet ebur,
Tum quoque muta ſile, numeróſque bibacior hauri,
Queîs ſolet immanes ille mouere feras:
Forſan olorino dediſces carmine luctus,
Forſan olorino in carmine funus ages.
Pòſt vbi ſe thalamo vacuus concluſerit, adſis,
Et mea cum gemitu tradita verba refer:
TARQVINIO *iucunda precor; quem diligis, æger*
Ingemit, & lentâ tabe pereſus abit.
Morbida vis faciles ſenſim populata medullas,
Intentat properam, viribus aucta, necem.
Albida tabentes macies corrumpere malas
Cœpit, & inceſtat luridus ora color.
Feſſa labat ceruix, tuſsis quatit aſpera pectus,
Crura tremunt, cæcum viſcera vulnus alunt.

Flam-

Flammáque paulatim graciles depaſcitur artus,
Abditáque introrſus lumina pæne latent:
Et licet attritis ſuccos Epidaurius herbis
Miſceat, immitis permeat oſſa lues.
Hunc ſi conſpicias, forſan mutata paueſcas
Ora, nec aſpectum, qui fuit antè, legas.
Nec ſtudium dedit hoc Iuueni, non cura Mineruæ,
Nec qui dura ſolet frangere membra labor:
Nam neque Socraticis potuit palleſcere chartis,
Nec de Pimplæo pellere fonte ſitim:
Aſt labor, heu, laceræ mentis labor anxius, & quæ
Rebus in anguſtis non animoſa cadit.
Tot gerit ærumnis cumulatum pectus, vt hoſtis
Ipſe etiam victus funera tanta fleat.
Ante diem mæret labefactus cladibus, inde
Ante diem iuuenis cogitur eſſe ſenex.
Ante diem tacitos curis præuertitur annos,
Fors etiam infelix occidet ante diem.
Tempora ſi numeres, iuuenem certè arguet ætas;
Digere per menſes vulnera, Neſtor erit.
Cetera tu noſti: nequit intractabile vulnus
Tangier, ah remoue Muſa dolenda manus.
Lingua ſile; at lædunt inimica ſilentia pectus,
Et dolor incluſus viſcera ſæpè vorat.

Dum premitur, magis ille premit, frenumq; superbus
Excutit, & fracto limite quærit iter.
Si cohibes, fremit indignans, pectusq; pererrat
Turbidus, & cordis depopulatur opes.
Sic vbi nimboso vallatur ab aggere flamma,
Dißipat obstantes imperiosa moras;
Et raucum per inane tonat, tremulumq; coruscat,
Et Regum impatiens tecta superba quatit.
Sic vbi luctantes nimborum in carcere ventos
Aeolus imperio saxa sub alta premit,
Culmina feta fremunt, donec conuulsa fatiscant,
Certatimq; omnes quà data porta ruunt.
Sic quoq; dum cordis mentitur gaudia vultus,
Et tegitur risu nobiliore dolor,
Ima petit, sensimq; vorat præcordia, donec
Victor in ambiguâ fronte trophæa locat.
Jam vicit, iam sceptra tenet, solióque potitus
Regnator misero plurimus ore sedet.
Forsitan & postquam vitiauerit ora tyrannus,
Impius extremi funeris auctor erit.
Quiq; per vndosum, lacrymis turgentibus, æquor
Nauta fuit, roseas sanguine verret aquas;
Nec sua, quæ sinuent poscet suspiria, vela;
Prodiga vis animæ carbasa plena feret.

Sit

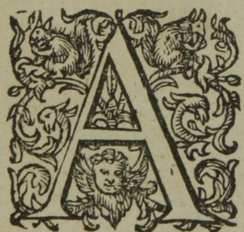
Sit Superis ea cura; tuos Elegia dolores
Feßa tace, vulnus dißimulasse iuuet.
Si fera TARQVINIVS *plorabit fata, repende*
Grata vices, merces constet amoris amor:
Ille meum posset producere longiùs æuum,
Posset & optatos continuare dies.
In precibus labor est; pretium sed vile roganti
Creditur, in tuto nostra locata salus.
TARQVINIO *meliora precor; sic Rector olympi*
Non bibat auersâ commodus aure preces.

TARQVINII GALLVTII E SOC. IESV
AD AVGVST. MASCARDVM
RESPONSIO.

VANA *times: trepidis vanum da ferre procellis*
AVGVSTINE *metum: leuis est in corpore febris,*
Quæ te sollicitat. Iubet hoc me credere versus
Amne fluens puro, & nitidis Elegeïa verbis
A te missa, modò quæ me conuenit in Vrbe.
Illi succus inest, & amabilis vndique fulget
Ore color: non hæc species est carminis ægri,
Non habitus. nam cui pestis depascitur artus
Leti-

Letifera, & stagnat putris intra viscera sanguis,
Illi etiam strigosa cadunt & pallida venis
Carmina, supremum auctoris testantia morbum.
Viue adeò; & meliora olim sperare memento,
Præsertim exemplo doctus scribentis amici,
Quem miserâ iuuenem Cagnatus tabe peresum
Restituit Musis, & vitæ reddidit almæ.

CHRONOPOEIA
SIVE
DE FVGA TEMPORIS;
AD SOCIOS.

NNVS *obit, Socij, lacrymasq; in funere nostras*
Prouocat; in lacrymas corda soluta fluant.
Scilicet ille trucis moritur velut hostia prolis:
Nam parit, à partu truditur inde suo.
Postumus exactum quò sæuiat annus in annum,
Armauit celerem, nocte sequente, diem.
Illa vmbris, hic luce ferit; fugit annus vtrumq;
Saucius, obliquum & sanguine pingit iter.

Multâ

Multâ etenim iã parte minor (partẽ abstulit umbra,
Lux partem) stimulis angitur ipse suis:
Et velut Absyrtum iam Phasis Jasonis hostes
Dissipat, ut patris vota sequentis alat;
Relliquias sic ille suas nunc diuidit umbris,
Nunc luci, & profugus pergit inire viam.
Totus ut intereat, nullumq; euadat in orbem,
Mutatis properat Lucifer albus equis.
Auroræ stabula alta subit, roseóque flagello
Phosphorus auricomi terga iugalis arat;
Inde fatigatum nota ad præsepia mittit,
Nocturnóque volat Hesperus altus equo;
Iamq; terit pedibus calcem morientis, & instat,
Vltima cùm gelidus fata December alit.
Fortè vices, cæli mediâ in statione, tenebat
Septima nocturnis Hora ministra choris;
Tempore cùm fractum, longáque ambage viarum
Cernit anhelantem cæca per arua senem.
Iamq; labat, iam sponte perit non integer, & vix
Computat extremis membra voranda rogis;
Agnouit vultum, capitisq; opprobria cari,
Et fatis tremuit collacrymata feris.
Mox lentos miserata obitus, tractúmque supremi
Funeris, in proauum forcipe grata furit.

T *Vixisti,*

Vixiſti, parat exequias, quibus, Anne, quieſcas:
Multa ſed, heu pietas, impedit orſa ſoror.
Prodimur, exclamat, venienti ſupplicat anno,
Et me cum proauo ſauciat hora meo.
Ecce ego iam morior, fato teſtata ſequaci
Deberi exacto funera noſtra ſeni;
Annus at exoriens ſolio trudatur auito,
Nec nati fugiat tela cruenta pater.
Dixit, & in tenues abiens euanida nubes
Temporis ad tumulum ſollicitauit iter.
Eſt locus, occiduo quo ſeſe margine Tethys
Explicat, & Phœbi tarda reclinat equos;
Annum vltra, Solémque vltra, cœliq́; labores,
Nullus vbi alterno voluitur orbe dies:
Nulla rotas ducit ſinuoſo vortice flamma,
Nulla per herboſos labitur vnda toros.
Nam neque conſtanti libratur pondere tellus
Penſilis, aut flores educat aura iugis.
Scilicet haud terram ſpirabilis halitus ambit,
Parca nec alternas implicat atra vices.
Antrum aui ſedet exeſum, ſqualentibus vmbris,
Aeternóque gerit terga ſepulta ſitu.
Intima non auro radiant laqueata micante
Tecta, peregrinis Dædala tecta notis.

Sed

Sed neque marmoreus ſuſpenſus in aëre fornix,
Subdita congeſto pondere ſaxa premit.
Sectilis haud variâ diſcriminat arte lacunar
Ordine digeſtus verſicolore lapis.
Non malè compactos redimunt tectoria muros,
Deceptura ſuis lumina pura dolis.
Non caſtigatis rident emblemmata ſaxis,
Nec tremit artifici penſilis herba manu.
Non flauo ludunt albaria culta metallo,
Textile non clauos pondere laſſat onus:
Sed ſpecus horrendum vaſto ſe pandit hiatu,
Cuius in immani perlegis ore chaos.
Semper hiat, ſempérque patet venientibus antrum,
Inde reuerſuris clauditur enſe via.
Scilicet in foribus ferali lumine fatum
Excubat, & ſegnes vrget in antra gradus:
Saxa iacent diſiecta ſitu, cariéque labaſcunt,
Craſſáque ſudantes permeat vnda petras.
Quis neget in terras tacitam ſæuire ſenectam,
Saxa ſenectute dum labefacta tremunt?
Clepſydra multiplici deducta coronide, cingit
Speluncam, fati ſæpè agitata manu:
Siue leues verſans cineres præludia mortis
Monſtret, vt in cineres membra caduca vocet;

 Seu

Seu mage guttatim conuersa reciprocet vndas,
Temporis exitium quò lacrymata fleat.
Ast vbi testudo fastigiat atra cauernam,
Voluitur æterno flexilis orbe rota:
Hanc premit aßurgens alis trepidantibus æuum,
Et stabilem instabili librat in orbe gradum.
Impius inde senex venientes despicit annos,
Quámque sit aßiduo semita trita pede.
Acta bis octonis cùm sæcla meatibus, annum
Iam declinantem cæca sub antra vocant;
Euolat hic tetro explorans sua lustra sepulcro
Ipse, quibus deerat vltima meta tribus.
Huius in aduentus annorum excita meorum
Excepit fratrem turba sepulta suum.
Protinus exclamo: Vitæ ô mendacia nostræ;
Quanta sub hoc vitæ nomine monstra latent!
Sic ergo tumulata æui pars optima nostri
Clauditur, extremam flebilis ante diem?
Sic viuens tumulo excipior, partimq; superstes,
Poßum ego productor funeris esse mei?
Sic spe decipior, sic mortem in pectore condo,
Sic ego pro vitâ funera lenta traho?
Sic ætas gemet ætatem, sic tempora tempus,
Sic canet exequias præfica vita suas?

Anni,

Anni, labentes anni, flos integer æui,
Quæ vos immiti meſſuit vngue manus?
Tam citò funereus vos turbo à ſtirpe reuulſit,
Turbo breues Veris depopulatus opes.
Tam citò creſcentis mors gaudia prima iuuentæ
Diſpulit, in vetitas ingenioſa neces?
Anni, florentes anni, decor irritus æui,
Et malè conſtantis ludicra forma boni.
Veſtra quid (heu facinus!) iam pubeſcentia vota
Protriuit rabido Parca proterua pede?
Vos quoq; cur paſſu fugiſtis in antra ſilente?
Nec libuit veſtræ nos monuiſſe fugæ?
O mundi illecebras, vigilantum ô ſomnia! Vita,
Quanta ſub hoc vitæ nomine monſtra latent!
Dicimus, heu, vitam, mediâ vel parte ſepultam,
Vel nondum natam, credula turba malis.
Ducimus ignari, atque alimus ſpirabile funus,
Pignus & expectat tumba adaperta ſuum.
Maiores abiere, annorúmque anteit ordo;
Et vitam, funus continuaſſe, vocant.

ROBERTO FONTANÆ SANCTI LVCAE PRAEPOSITO.

AVLICAE VITAE DEPLORATIO.

ECQVIS erit nostro modus, ô ROBERTE, furori,
Quæ dabitur miseræ meta secunda viæ?
Abripimur cæci, scopulisq; allidimur Aulæ,
Et tamen in portu credimus esse ratem.
Semper ab incerto curarum impellimur æstu,
Attamen ignaros occupat alta quies.
Blandimur ventis, decimas amplectimur vndas,
Oscula conuulso figimus vsque mari.
Naufragio instamus, iuuat occursare procellis:
Nec satis ad mortem est vel meruisse mori?
Iungimus inuentis quæsita pericla periclis,
Pullulat è medio sæpè labore labor.
Nectar in æquoreis temulenti quærimus vndis,
Et sitis epoto sæuit adulta salo.
Credimus Arctoâ pontum proscindere luce,
Aut sub fraterno sidere inire viam:

Et

Et tamen Olenijs puppis mea vapulat Hœdis,
Acta sub ensiferi verbere cymba tremit.
Scilicet hoc etiam cælum tonat; igneus Aulæ
Iuppiter intorquet tela trisulca manu;
Cumq; oculo irridens ridet fortuna doloso,
An mihi Ledæum credis adesse iubar?
Nauplius illustrat mihi saxa Capharea tedis,
Vt paret exitio sæua theatra meo.
Cur tantum sibi dura putat fortuna licere,
Fingat vt arbitrio fata vicésque suo?
Scilicet illa sedens apici superincubat Aulæ,
Et quatit ambiguâ sceptra superba manu:
Non æquo exagitat cæcas examine lances,
Vna sibi leges sponte proterua facit.
Hunc premit, æthereis imponit turribus illum;
Lubrica perpetuo turbine versat opus:
Impellitq; rotæ semper versatile fatum,
Quod malè compactus digerit arte labor.
Ipsa sibi alternis facibus describit Olympum;
Nec currum Arctois inuidet, Vrsa sibi est.
Cælum cui libuit ridente illuminat astro,
Vt pluat è prono sidere ducta salus.
Cui libet, infames portendit lumine clades,
Semper in immeritas ambitiosa neces.

Hunc

Hunc alit æternis rediuiuum angoribus, illum
Proterit immiti semper iniqua pede.
Hunc ferit ignotæ perculsum laudis amore,
Et sua fucato melle venena linit.
Hinc ea quem carpit iucundo vulnere pestis,
Sponte fouet tumido vota superba sinu.
Ingentes agitat, tormenta immania, curas,
Tortor idem, vindex, suppliciúmque sui.
Imbuat vt Tyrio metuendas murice vestes,
Venarum exhaurit sanguinolentus opes.
An tanti est chlamydem vermis saturasse cruore,
Sanguinis vt libeat non meminisse sui?
Sudatæ luces, vigilatæ ad lumina noctes
Mortis in excubias fata morantis alunt.
Nam nondum optato vestis scintillat in ostro,
Pallidus atrati candicat oris honos.
Nondum purpureo lucent sub fulgure crines,
Intempestiuis albicat ipse comis.
Sic, heu, canities, dum purpura quæritur, ora
Occupat; exequijs conuenit ille color:
Nempe canens domini falsus qui mulserat aures
Canitiem in querulo funere cygnus habet.
Pinge cruore genas quisquis sic desipis, ostro
Non poterit tingi nobiliore chlamys.

Quot

Quot risum intereà lacrymæ mercantur herilem?
Iridis, ô risus, lux breuis inter aquas.
Quot facilem domini redimunt suspiria vultum?
O vero fallax aura redempta metu!
Gloria fortunæ quot per dispendia crescit?
O chalybis duro vulnere clara silex!
Sic certo petitur requies non certa labore,
Fallax è veris sordibus extat honor.

* * * * * * *
* * * * * *

AD AVGVSTINVM MASCARDVM PAVLVS RVBEVS COMES,

De eius Orationibus in Principum funeribus.

HEROVM *querulâ decoras dum funera laude,*
Natalem famæ surgere cerno tuæ.
Vox tua funeribus mage clara refulget, vt ardet
Nubibus oppositis sol meliore comâ.
Bistonius potuit Vates deducere saxa
Carmine, tu solâ pectora voce trahis.
Carmina si nudis posthac sermonibus addes,
Quæ tua vox traxit, cantus ad astra vehet.

AVGVST. MASCARDI RESPONSIO.

Qvæ cunā à tumulo, lucem mercatur ab umbris,
Vitam, Fama, diu filia Mortis aget?
Viuet, at exanguem ſpirabit Nata Parentem,
Et Natam implebit tetra Parente Parens.
Fama mori viuens, Mors viuere mortua diſcet,
Sic ego nec viuam, PAVLE, *nec emoriar.*

ALIA RESPONSIO.

EXORIENS *mœſtas mea vox impingit in vrnas,*
Et reiecta gemit vocis imago meæ.
Vix nata illacrymans alienum præfica fatum,
Vagitum à cunis auocat ad tumulum.
Sic nata in lacrymis, ſic creſcens fletibus, auras
Vox ferit, & ſortis vulnera noſtra docet.

IN OBITV BERNARDINI SEMPERVIVI E SOCIETATE IESV, POETÆ ET AMICI SVAVISSIMI, EXTEMPORALIS EIVLATIO.

E*T meritò; quis enim cogat ſub iura dolorem,*
Ne ruat effuſis pænè cruentus aquis?

Siccine

Siccine letiferis obnoxia pectora telis
Vulnerat immiti Parca superba manu?
Siccine concepto carorum corda fatiscunt
Funere? sic febris sanguinolenta furit?
Quæ noua Tartareis erumpens pestis ab antris
Castos ignoto funerat igne sinus?
Quæ noua tam dulces sensim depasta medullas
Flamma, peregrino conficit ora situ?
Confice corda dolor; modò corda perire dolore,
Vulnere quæ tanto iam periere, queant.
Hoc etiam sibi sic voluit Mors sæua licere,
Vt SEMPER-VIVAS *rumperet atra dies?*
Quis neget æthereis laurus succumbere flammis,
Dum ferus irato Juppiter igne tonat,
Quando etiam hos crines viduarũt fulmina lauru,
Et SEMPER-VIVVS *igne flagrauit honor?*
Scilicet vt nobis, tibi SEMPERVIVE, *peristi,*
De SEMPER-VIVO *vertice vita fugit.*
Laurea Pierides damnarunt serta cupresso,
Et tibi conuulsas explicuere comas.
Lympha loquax vatum lacrymarum efferbuit æstu,
Vt gemeret misero naufragus amne dolor:
Auráque facundas ludens peregrina per vmbras
Dedidiscit proprios, icta dolore, sonos.

 Forsitan

Forſitan & noſtris gemit auxiliaribus vndis,
Qui tibi Caſtalio fluxerat amne liquor.
Forſitan & noſtro ſuſpirant flamine venti,
Mixta quibus Pindi docta remugit auis.
Sic SEMPER-VIVIS? *proh nomina vana, periſti!*
Sed SEMPER-VIVI *cauſſa doloris eris.*
Hæc olim querulo iactabam carmine ad auras,
Dum mea confoderet viſcera plaga recens.
Hæc olim mecum curâ meditabar inani,
Dum tumida impatiens frangeret ora dolor.
Nunc curas renouant agitatæ inſomnia mentis,
Vulnus & inſtaurant altera tela meum.
Nunc mouet in tacitis bacchantes oſsibus ignes,
Et iubet atratam ſcindere Parca lyram.
Nunc nũc vincla animus domat imperioſus, & obex
Rumpitur iniuſsis penè ſepultus aquis.
Non ſecus ac tepido gemmata per arua meatu
Lactat odoratas garrula lympha roſas;
Si tamen aſsiduis lacrymans ruat imbribus æther,
Diſsipat oppoſitas vnda ſuperba moras.
Vel ſi Phœbeo pater Appenninus ab igne
Concipiat rapidas, Aetna ſecunda, faces,
Aeſtuat, & ſenſim madidus ſudore niuali
Aut bellum aut fluuijs vaſta tributa parat.

Sic

Sic eat; æternis iuuet indulgere querelis,
  Quas ciet heu tanto funere mersa chelys.
BERNADINE cadis votorum cura meorum,
  Atque mea in cælum prodita corda rapis?
Cur fugis ah sanctis non inficiandus amicis,
  Cur tua tam subitò lumina Parca premit?
Cur sacra quæ docto tibi lusit in ore Camœna
  Tabida non potuit flectere tela necis?
Cur immaturos Clotho tibi demetit annos,
  Et mihi diuinas improba claudit opes?
Ite oculi in lacrymas, modò lacryma sola supersit,
  Quæ riget arentes sæpè vocata genas.

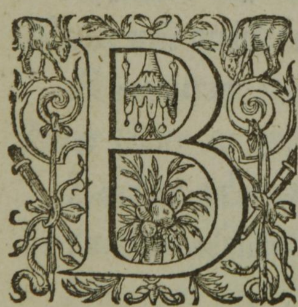
* * * * * * *

* * * * * *

AVGVSTINI MASCARDI SILVARVM LIBER QVARTVS DE REBVS SACRIS.

IOANNI MASCARDO FRATRI.

ENEVOLENTIÆ ſunt hæc monumenta, quæ mittimus, non ingenij, Frater ſuauiſſime; in ipſo videlicet adoleſcentiæ meridie ſubito quodam & intempeſtiuo calore profuſa, verùm conſultò tibi à tui amantiſſimo conſecrata. Neque enim tu is eras, quem nos ſine

ſine piaculo præterire poſſemus, & vni potiſsimùm tibi conſtare temporis ratio debebat, quod in hoc ætatis flexu, in amœniorum literarum ſinu, quatenus per annos licet, non otiosè conterimus. Vale.

EPI-

EPITHALAMIVM SACRVM.

FOEDERA *nectit amor, quis fœdera rumpat amoris?*
Ille amor, ætherea qui spicula torquet ab arce,
Halitus ille Patris, Nati qui corda lacessit,
Atque Patris pectus reuoluto vulnere figit:
Ille suum meditatur opus, cælumq; pererrat
Imperio, mentésque nouos transcribit in vsus;
Vt cælo terram, superis permisceat imos.
Fœdera nectit amor, quis fœdera rumpat amoris?
Cernis vt obstrictos genialibus ignibus arua
Incipiant laxare sinus meliore iuuentâ?
Cogit amor, veterésque nouat telluris amores;
Sopitásque animat rigido sub cortice gemmas.
Scilicet ardet amor, cælum ardet, & ignea fundit
Tellurem tactura suam suspiria cælum.
Illa coronatis incedit læta capillis,
Et purum sine labe polum miratur amanter;

Fundit

Fundit odoratis florum ſuſpiria labris,
Picta humeros, variata ſinus florentibus herbis,
Aemula ſidereos ad pugnam prouocat orbes:
Aut potiùs dum ludit amor, ſua munera cælo
Diuitias animoſa ſuas oſtentat amanti.
Fœdera nectit amor, quis fœdera rumpat amoris?
Ardet amor, Deus ardet amor, ſoliúmque relinquit
Sidereum (ô pietas!) noſtras effuſus in oras:
Virgineos petit amplexus, purâque ſub aluo
Conditur auguſtum contracto Numine Numen.
Et Numen contraxit amor? rapuitq́ue triſulca
Fulmina, queîs populos famulumq́ue exterret Olympũ?
Ille latet, Deus ecce latet, ventriſq́ue tenebris
Acer amor iam iam noſtras aſpirat in auras.
Fœdera nectit amor, quis fœdera rumpat amoris?
Mater amat Virgo, Nati dum ſentit amores;
Tota micat, ſed Sole micat, quem condidit aluo:
Cynthia fraterno ſic fulgurat aurea vultu.
Maiorem vehit orbe orbem mea Luna minori,
Orbem agit in paruo latitans Sol igneus orbe.
Quin etiam clauſus claudentem deuehit orbem,
Luciferiq́ue ſui fulget Sol lucifer ipſe.
Luna ſuo graditur nitido pleniſſima Sole,
Lucidáque ambroſijs diſpellit crinibus vmbras,

Viuidaq; ambrosium nobis inspirat amorem.
Fœdera nectit amor, quis fœdera rumpat amoris?
Orbis amat, rursusq; nouos recalescit in ignes,
Nec timet Australes pennis pluuialibus iras,
Nimbosamq; hiemem minitantes despicit Hœdos.
Scilicet illa fuit, fuit heu miserabilis ætas,
Letiferæ cùm dira homines contagia culpæ
Infecêre, quibus pudibunda resorbuit æther
Lumina, tellurisq; oculis subduxit Olympum:
Aëris hinc dubij repetebant iura, pruinis
Horridus hinc Scythicæ violentior arbiter vndæ
Sarmaticis inuectus equis, Notus inde, capillis
Cuius ab incanis pendentia nubila rorant:
At Notus Aeolijs Boream compressit in antris,
Scilicet inductas pellat ne flamine nubes,
Quas iterùm vltorem iussus componit in vsum.
Protinus ingemuit, lacrymasq; effudit Olympus
Luce quaterdenâ, donec resolutus in æquor
Abluit impuris flagrantia sæcula flammis;
Criminaq; ac terram lacrymis tumulauit ijsdem.
At nunc ignis adest: Deus est, qui lapsus Olympo
Mœsta suis mundi detergit lumina tedis.
At nunc orbis amat: nullus qui fœdera pacis
Sanciat, in madidis pingatur nubibus arcus.

Belliger

Belliger est arcus: pacis sed pulchrior Iris
Nuntia, Virgineâ miscet sub nube colores.
Fœdera nectit amor, quis fœdera rumpat amoris?
Orbis amat, rorisq; bibit fecunda mariti
Pabula, dum tacitus conspergit vellera nimbus;
Nec timet igniuomas, Naturæ crimina, nubes.
Scilicet illa fuit, fuit heu miserabilis ætas,
Cùm scelerum ramosa lues grassata, tonantes
In sua damna faces, cælo indignante, poposcit.
Hospita tunc primùm bacchata per aëra flamma
In pluuias resoluta nouas, obscœna sonanti
Flumine depasta est sceleratæ mœnia gentis:
Erubuit Natura, videns ignita fluenta
Sulphureis vndare vadis, maculosaq; turbæ
Sæcula sacrilegæ calidis trepidare sub vndis.
At nunc rore madent placido sub sideris igne
Vellera, & arridet genialiter aura susurro.
Testis erit tellus, nullum quæ sensit aratrum,
Et tamen intumuit cælo contenta colono;
Et campi paritura fouet sub pectore florem.
Fœdera nectit amor, quis fœdera rumpat amoris?
Aliger hoc monuit, dum ingentia iussa Puellæ
Detulit, expediens magnarum exordia rerum.
Ibat inoccidua radiatus tempora Sole

Egregius Iuuenis, roseo ſpectabilis ore,
Candidulas cui nulla genas lanugo colorat:
Educat intonſis glomerabile crinibus aurum;
Pars imbres imitata fluit, trepidóque decenter
Sulco findit ebur, quo ceruix nititur alta;
In ſpiram pars lecta nitet, velut infula Regis;
Pars ludit vibrata micans, auráſque laceſsit:
Scilicet ad ſpeculum diuinæ mentis, honeſtè
Comitur, errantem cogens ſub iura capillum.
Cærula ſidereis diſtincta coloribus, armos
Veſtis obit tranſuerſa, vitro fulgentior albo;
Dum fluit, ad ludum ſinuoſis flexibus auras
Prouocat, & Zephyris trepidans inſultat amicè.
Candida ſqualenti vincitur ſura cothurno:
Alba habiliſq; humeris dependet pluma decoris,
Aureolis ſimul ac roſeis interlita gemmis.
Virginis in thalamis hic conſtitit Aliger, alta
E cælo mandata ferens, ac fœdera pacis.
Fœdera nectit amor, quis fœdera rumpat amoris?
O niueas ſine labe dies! ô ſæcla metallo
Fuſa nouo! ô roſeos reuolutis ſolibus annos!
In terris Deus eſt, & fœdera ſancit amoris.
Ite igitur Solymi per gaudia veſtra beati,
Ite, nec obſcuris vitientur nubibus auræ;

Sol

Sol flammâ propiore calet; Sol igneus orbem
Conficit in terris, signisq; recurrit amoris.
Fœdera nectit amor, quis fœdera rumpat amoris?

DE
DIVINI VERBI INCARNATIONE
EMBLEMATA.

IRIS POST NOE DILVVIVM.

ARDOR *habet terras, vltricia flumina cælum*
Excutit, & scelerum comprimit vnda faces.
Jnde micat Phœbi depicta coloribus Iris,
Fœderáque in pluuio vellere scribit amor.
Sol Pater est arcus, Nubes est Mater; vterque
Procreat, in fœdus ignis & vnda coit.
Sol Deus est, Virgo Nubes, tu pulchrior Iris
CHRISTE: *quis hæc rumpet fœdera tanta furor?*

MALA PVNICA ET MYRTVS.

Ex Pierio.

PVNICA *mala vides, & olentē funera Myrtum,*
Tam benè iuncta fibris, quàm malè iuncta loco;

Radices etenim ſubterſerpentia Myrti
Mala petunt, tantum fœderis vrget amor.
Radici radix adnectitur, vtraq; tandem
Arbor ab alterius viuere diſcit ope.
Mala Deum referunt; nos Myrtus: nectimur ambo,
Alter in alterius viuimus inde ſinu.

RAMVS ALIENAE ARBORI INSITVS.

GERMINAT *in rigido peregrinus ceſpite ramus,*
Quem ligat in fœdus docta ligare manus:
Hoſpita non patriâ pendent ex arbore poma;
Et natura rubet, dum videt artis opus.
Et Deus æthereum mortali in cortice ramum
Inſerit, & pacis fœdera tractat amans.
Arboris hinc pomum de ſtipite Virginis orbis
Colligit; è mortis ceſpite vita fluit.

NAVPLIVS PISCIS IN CONCHA.

Ex Plinio.

NAVPLIVS *in curuâ, quò ludat in æquore, conchâ*
Conditur, it viuo remige viua ratis.
Hic regit, illa vehit; ſocio ſic gaudet vterque
Fœdere, quod nectit tuta in amore fides.

Virgi-

Virgineam ingreditur concham Deus, illa latentem
Deuehit, hic cymbam per freta salsa regit.
Ponite flabra Noti, mansuescite marmora; Naui
Ac Nautæ Rector vela ministrat amor.

AMOR CHAOS DISTINGVENS.

Ex Hesiodo.

INDIGESTA *iacet moles; terram opprimit aër,*
Flamma subit, tellus eminet, vnda salit.
Ast amor hanc animans distinguit, rursus in vnum
Miscet; stant certâ mixta elementa fide.
Nos immane chaos cælo seiunxit, Amoris
Integrat en fœdus ingeniosa manus.
Terra Deo, Virgo Matri, mortalis Olympo
Miscetur, vitæ mors sociata viget.

DELPHIN PVERVM DORSO VEHENS.

SVBDITVR *infanti sinuosa per æquora Delphin;*
Frena puer ducit, marmora piscis arat.
Mutuus vrget amor, facibusq; calescere lympham
Cogit amor, pelago qui dare iura potest.
Virgo vehit Natum, Natus regit ipse vehentem;
Mutuus alterno fœdere crescit amor.

Frigida

Frigida iam poteris tellus ardeſcere flammis:
Scilicet in medio viſcere flamma natat.

SOL IN VIRGINE.

D*VM ſubit auricomæ ſedem Sol Virginis aureus,*
Fecundum obliquo tramite ſignat iter.
Hinc pubeſcentes flaueſcere cernis ariſtas,
Pomaq́; Sidonio tincta rubere croco.
Virginis in gremio ſedem iam figit Olympi
Arbiter, in fœdus quem ſociauit amor.
Fructus terra feres lacrymarum fertilis imbre;
Dum cælo pandis viſcera, Sol Deus eſt.

EPIGRAMMATA

DE EODEM ARGVMENTO.

I.

FOEDERA *nectit amor, quis fœdera rūpat amoris?*
Fœdera vix poterit rumpere amoris amor.
Sanciet hæc olim quino de vulnere ſanguis,
Quem fundet duro in ſtipite fixus amor:
Sanguine ſcribet amor, calamo ſcribentur amoris;
Charta amor, atque erit in fœdera fœdus amor.
O amor,

O amor, ad tantas nescit qui ardere fauillas,
Frigidus ah dicat, Nescio quid sit amor.

II.

FOEDERA *nectit amor: quis fœdera nescit amoris?*
Fœdera quò discas, siste Viator iter.
Terræ hodie Cælum, Mors Vitæ adnectitur; inde
Mors discet semper viuere, Vita mori:
Dumq́ petit terras Christum comitatus Olympus,
Iam Cælum fuerit, quod fuit ante Solum.
Vita vale, Cælumq́ vale: mihi Terra supersit,
Ac Mors, si tantum Terraq́ Morsq́ potest.

III.

FOEDERA *nectit amor: tonitru qui nubila rauco*
Increpat, angusto clauditur orbe puer.
Fulmina quis metuat? lymphas quis in astra minãtes?
Dum paruâ Numen nube coarctat amor.
Fulmina erunt oculi quondam, suspiria flammæ;
Vagitus tonitru, lacryma fusa fretum.
Ista meam nauim tempestas mergat, in istâ
Fortunata cadet naufraga puppis aquâ.

IV.

FOEDERA *nectit amor: quondã qui lentus amabat,*
Nunc amet, & casto in pectore crescat amor.
Crescat amor, pennásque suas amor explicet ales,
Corda hominum pennis sidera ad alta vehens.
Ales amor posuit niueo sub pectore nidum,
Et cubat in niueo pectore pullus amor.
Claude sinus mea Virgo, ne tuus auolet ales;
Sed nequit ah sedes linquere amoris amor.

V.

FOEDERA *nectit amor: leges quis scribat amori?*
Lex amor est exlex, & sibi iura facit.
Hinc sine lege Deum nostras effudit in oras;
Illius inde Deus iura secutus, homo est.
Est sine lege Parens Virgo; quis legibus vti
Audeat? ah semper lex sit amoris amor.
Tunc sine lege mihi liceat si occumbere, Olympi
Ostia, quæ claudunt iura, recludet amor.

VI.

FOEDERA *nectit amor: thalamos conspergite amãti*
Floribus; in casto pectore sponsus adest.

Sponsus

Sponſus adeſt, Virgo thalamos inſtruxit odoros,
Dulcia deq́; roſis mella recondit amor.
Forſan apes amor eſt; precor, ah mea pectora pungat,
Dum ſua confixo in pectore mella locet.
Mella haurit Virgo, dum ſpicula ſentit amoris;
Icta gemit telis, oblita melle canit.

VII.

FOEDERA *nectit amor: cæcum qui finxit amorem,*
Cæcus erat; mentes cordáque cernit amor.
Lynceus eſt amor, atque oculis ſua tela coruſcis
Implicat, in vulnus ingenioſus amor.
Virgineum cor vidit amor, viſúmque probauit,
Vulneráque impreßit lumine mixta ſuo.
Splendor erit ſanguis tali de vulnere: Virgo
Frange ſinum, vt meliùs ſanguinolenta mices.

VIRTVS ALTISSIMI OBVMBRABIT TIBI.

VIII.

FOEDERA *nectit amor: tremulis ſuperincubat alis*
Matri amor, at calamo corda pudica ferit.
Vmbram ala, dat penna faces; Virgo ignibus ardet,
Nam tepida alarum ventilat aura rogum.

Aura fouet flammas, suspiria prouocat ignis;
Alterum ab alterius robore robur habet.

IN VNO OCVLORVM TVORVM,

ET IN VNO CRINE COLLI TVI.

IX.

FOEDERA *nectit amor: venator dura Tonanti,*
Dum cadit è cælo, retia tendit amor;
Et sua tela gerit: colli sunt retia crines,
Tela oculi; his Virgo conspicienda micat.
Retia si franget, dabit eminus illa sagittas;
Spicula si temnet, retia tendet amor.
Non fugit, mea Virgo, Deus; iam brachia vinclis
Inserit, atque tuo vulnere pectus hiat.

X.

FOEDERA *nectit amor: puerum qui credit amorē,*
Fallitur, ante chaos sæcula duxit amor;
Protinus & didicit certas vibrare sagittas:
Sed pretiosa suo est ipse medela malo.
Vulneribus permiscet opem: nam spicula flore
Induit, ast Virgo vulnere puncta gemit.
Virgo tace, flos vulnus erit; confixáque corda
Veris opes, multo flore animata, dabunt.

CHRI-

CHRISTVS D. THOMAM ALLOQVITVR.

D VM *ſpectas lacero quinas in corpore plagas,*
Perlegis, heu, ſceleris ſcripta cruenta tui.
Non ſatis eſt vidiße oculis? mea vulnera tange,
Tanget duritiem perfida dextra tuam.
Tange tamen, tactúmque oculo comitare ſequaci,
Eluat vt facinus dextra oculúſque ſimul.
Inde bibet flammas oculus, quibus actus in vndas
Effundet rigido corda ſoluta gelu:
Inde adamas cordis cedet; nam vulnera poſſunt
Sanguine duritiem frangere perfidiæ.

DE BEATO IGNATIO LOYOLA SOC. IESV FVNDATORE.

S IDERA *dum tacitis* IGNATIVS *ambit ocellis,*
Pænè ſuos felix perdidit in lacrymis.
Ingemuit cælum extinctæ diſpendia lucis,
Atque, Meos, inquit, iam tibi cedo oculos.
Vera fides, ſpectas? oculata cadauera fulgent;
Multáque pro gemino lumine ſtella micat.
Si tam felici ſuccedunt fœnore merces;
Vt cæli inueniam ſidera, perdam oculos.

DE EODEM.

LVMINE *dum cælum Pater inſpectaret amanti,*
Quis dabit, ah, dixit, ſidera poſſe rapi?
Patrem etiam cælum inſpexit, paritérque flagrauit;
Et, Rapiam te mox ſidera ad alta, refert.
Aſtra Patrē rapiunt, rapit & Pater aſtra viciſſim:
Diſce vices; cælum ſic rapit, & rapitur.

DE EODEM.

FREGERAT *infenſos armis* IGNATIVS *hoſtes,*
Preſſerat & duro membra proterua iugo;
Et Stygias etiam ſuperarat Marte phalanges,
Reſtabant ſummo bella mouenda polo:
Audax bella mouet, vincit, cæloq; potitur,
A ſe non victum ne quid in orbe foret.
Protinus ad tumulum famulantia ſidera mittit,
Et iubet excubijs inuigilare ſuis.

CHRISTI FLETVS AD LAZARI TVMVLVM.

LACRYMA *quanta cadit? vitalis marmora roris*
Semina concipiunt, non tumulanda ſinu.
Cogitur in gemmas humor, fit concha ſepulcrum;
His deplorati funera CHRISTVS *emit:*

Aut

Aut etiam arentes vitali in ſtipite fibras
Lacryma fecundis viuere cogit aquis.
Sed tamen (heu vitæ præſagia mœſta caducæ!)
Obruit ex oculis labilis vnda iubar;
Nec purus ſine labe nitet Sol CHRISTVS; *in vmbras*
Deſinet, exoritur quæ ſine Sole dies.
Saluete intereà pretioſa fluenta ſalutis,
Quæ vel ſanguineis præfero fluminibus:
Illa etenim CHRISTI *lacero de corpore manant;*
Sed tamen expreſſit vos amor, illa dolor.

SIMEON.

AEGRA *ſenex vix mẽbra trahit iam debita morti,*
Et vitam Infantem, pondera cara, gerit:
Inde vocat Mortem rediuiuus. ſcilicet illa
Non ſatis in noſtros ſæuit iniqua ſinus?
Sponte volat; ſed fortè ſenem iuueneſcere cernens,
Ne Mors incipiat viuere, cauta timet.
Nam ſi iniuſſa ſenem fatali vulneret ictu,
In quo Vita ſedet pectore, Mors quid aget?

IOSVE.

STRENVVS *immanes* IOSVE *dum demetit hoſtes,*
Nox vmbris facinus claudere cæca parat.

An potiùs victorem oculis vt pluribus æther
Cerneret, vmbriferos sollicitauit equos?
Vmbrarum-ne suis Princeps tentoria pandit,
Lucis vt eludat subdolus arma timor?
Sol consiste tamen: seu te stupor illiget amens,
Et iubeat tanti cernere facta Ducis,
Lampada seu magis imperio suspendat Olympus,
Scena theatrali quò micet aucta face.
O felix ductor, cæli cui militat ordo,
Submittitq; suum Sol famulare iubar.

AD BEATISSIMAM VIRGINEM

EVCHARISTICON PARTHENIVM.

IVIMVS, *ô Superi; bona dicite verba Sodales,*
Et date Partheniјs mascula tura focis.
Viuimus, & facili Septembris vescimur aurâ,
Vt mihi maturas explicet annus opes.
O blandæ luces, ô tela beata diei,
O penè ex oculis Solis adempte nitor;

Nocturna ô flammæ mundi decora alta silentis,
O cælum, ô grauido prodiga terra sinu;
O quidquid gremio circumfluus halitus ambit,
Et leuis vndoso circinat orbe Thetis;
O tecta, ô sancti domus intemerata Pudoris,
O templa assiduâ sollicitata prece;
Vos iterùm aspiciunt mortis damnata tenebris
Lumina, perpetuo penè sepulta situ?
Saluete ô reducis solatia dulcia vitæ,
Saluete ô vitæ pignora vera meæ.
Vos iterùm amplector, præcordia cara, sodales,
Et datur aspectu colloquioq; frui?
O quoties, oculos premeret dum Parca natantes,
Heu nimis in funus ambitiosa meum,
Numquam vos posthac, dixi, mea lumina, amici,
Alloquar, extremam flebilis ante diem?
Vos ego iam moriens, primóque reprensus in æuo
Eminus, ah, cogor quærere, mente sequi?
Roma meas quas claudis opes, quos claudis amores?
Nec potes exuuias claudere Roma meas.
I saltem nostro exoriens in funere votum,
Et mihi tam caros, Postume, pande sinus.
Ille abijt, dices, vestri memor, ô memor illum
Vestra vehat precibus sidera ad alta fides.

Vltima si præcox inuidit gaudia fatum,
Vos tamen in medio sculpserat ille sinu.
Ite vbi ferali clauduntur corpora saxo,
Depositumq́; recens ditior vrna fouet.
Cor iacet, in medio spirabilis ardet imago;
Vobiscum hanc auido, credite, corde bibit.
Vestra est, ni meritis inimica modestia lumen
Obdat, in hoc sese quisq; colore leget.
Hæc olim, dum fata meis inimica querelis
Vrgerent, Parcâ præcipitante, diem.
Vos tamen amplector lacrymis adspersus Amoris,
Et noua nunc rursus tempora natus ago.
Febris Oronteâ nec Pæonis arte recessit,
Mortali est maior tabida pestis ope.
Dicite io Socij, pronis nam labilis astris
Iussa Salus medicas attulit ipsa manus.
Phœbe quaterdenos curru reuolutus in ortus
Expuleras roseis astra minora genis,
Ex quo concussas sensim depasta medullas
Flamma, peregrino sparserat ora situ.
Non secùs Autumni lacerans in funere frondes
Inficit excussas populus alba comas.
Nox oculis quoties segnem nictantibus orbem
Cerneret, & tacitos duceret vmbra choros,

Mille

Mille trucem toties agitabant ſpectra quietem,
Fingebátque breuis ſomnia mille ſopor.
Quæ modò candebant rapido labefacta calore
Viſcera, concepto diriguere gelu.
Sæpè ſalutantum media inter verba iacebam,
Plenus morte ſinum, lumina, labra, genas.
Irrita quid vitæ facerent alimenta labanti?
Inuita horrebat iuſſa alimenta fames.
Quid memorem egeſti metuenda fluenta cruoris,
Mixta quibus toties neſcia vita fugit?
Tu tamen ante alios diſcerpens viſcera morſu,
Bella moues vtero ſanguinolenta, dolor.
Tu gelidos ſudore artus, præcordia flammis,
Rore oculos, vitam morte tyrannus alis.
Excoquor immiti furiarum agitabilis æſtu,
Et foueo immanes Aetna ſecunda faces.
Non ſic Alcides dotali arſiſſe veneno
Fertur, ab Oetæo raptus in aſtra rogo;
Non ſic fatali Meleagrum Althæa cremauit
Stipite, digna ſoror, ſed minùs apta parens.
Sæpè vale, dixi, Sol aureę; iam dolor extra
Corda animam ſtimulis imperioſus agit.
Mitiùs in pœnam ſemper reparabile vultur
Dilacerat Titij, monſtra gemenda, iecur.

Mitiùs Actæon, visæ vindicta Dianæ,
Membra dedit canibus dilanianda suis.
Mitiùs Absyrtus violentæ præda sororis,
Multiplici patrios funere sparsit agros.
Mitiùs indomitis euantem sensit Agauen
Pentheus in propriam pallidus ire necem.
Quid moror? in tenues paulatim euanida ventos
Ibat, inextincto vita cremata rogo.
Iamq; ex igne cinis morienti obduxerat ora,
Parca recidendas strinxerat atra comas.
Tu luctantem animam monitis solatus amicis,
Pectoris, Antoni, vulnera cæca foues;
O sanctum caput hoc seris Deus aßerat astris,
Et trahat ô felix stamina longa colus.
Difficiles, tu care, obitus, tractúmque doloris
Aßiduâ mulces fratris amantis ope.
Ecce autem (ô iterùm bona dicite verba sodales,
Et date Parthenijs mascula tura focis,
Irrita nec tacitis suspendite vota libellis,
Sidera sed pleno sollicitate sono)
Ecce autem ingrediens purâ cum veste sacerdos
Integrat occiduum, Matre volente, diem.
Zona fuit magnæ gestamen Matris, ad vndas
Cùm fugit, ô numquam cognite Nile, tuas;

Dura

Dura Palæstini metuens cùm sceptra tyranni,
Semper & illotam sanguinis vndâ animam,
Bethlemio plorantem antro sub imagine Nati
Transtulit infantem lata per arua Deum.
Colla per inserpit Matris; tractu inde fluente
Explicat obliquum Zona ministra sinum.
Hac onus inuehitur pretiosum. ito orbita cæli,
Qua regis errantis annua Solis iter:
Maternâ exceptus Zonâ videt arua Siones
Sol melior, Memphis busta operosa videt:
Nec terit Herculeis sudata laboribus astra;
Aut quæ flagitij præmia in axe micant.
Monstra triumphatæ scelus immortale Nouercæ,
Imparáque Iouis sidera fixa manu,
Ite procul, pretiosa odia, speciosa pericla;
Aeterna æternis ô monumenta probris.
Iunonem in monstris domuit Priuignus; at illa
Monstra dedit stellis, vt sibi monstra daret.
Scilicet Alcidis descripsit sidere facta,
Quæ legat in cæli sculpta adamante Nepos.
Nescia Priuigno, tacitis clamantibus astris,
Quis credat? Iuno sedula fama fuit.
Astra nitent victæ inficianda trophæa Nouercæ,
Quæsitumq́; gemit dedecus ipsa suum.

Quòd si stellarum scintillat amoribus aurum,
 Juppiter incestas traxit in astra faces:
Hinc mare per frendens Arctos regit altera Graias,
 Altera Sidonias, vtraque sicca, rates.
Hinc Cignus gemit, hinc Superos exterret Orion;
 Hinc Aquila immani remige celsa volat.
Europam hinc tergo pauitantē, & multa gementem
 Vt raperet, Tyrias Taurus arauit aquas.
Tot cælum monstris onerare haud profuit; ipsi,
 Famæ si qua fides, monstra fuere Dei.
Ite procul, pretiosa odia, speciosa pericla,
 Aeterna æternis ô monumenta probris.
Virginis in signo zonâ obliquante, Canopum
 Sol meus, & Meroës lumine lustrat agros.
Huius in aduentu numen confessus Osiris
 Corruit, & iacuit labilis Isis humi.
Zonæ & in aduentu fugitiua reuertit in artus
 Vita, redorditur stamina fracta colus.
O noctem auratâ meliorem luce, Parentis
 Cùm Magnæ imperio reddita vita mihi est!
Protinus exangues rabiem posuere dolores,
 Quæsiuit facilis iussa alimenta fames.
Qui fibras torret lentas deferbuit æstus,
 Quoq; rigent, abijt, viscera adacta, gelu.

Exul

Exul & emeritos rursum permulsit ocellos,
Nec peperit dubius somnia vana sopor.
Sancta Parens tibi cura fui; tu scilicet annos
Jam propè dilapsos in mea iura trahis.
O amor, ô pietas! terra audiat, audiat æther,
Et Sol ardentes sistat in orbe rotas.
Has ego relliquias æui labentis ad aras
Suspendo, ô vitæ prodiga Virgo, tuas.

MAFFEII BARBERINI
S. R. E. CARD. ET BONONIAE LEGATI
ODE.

SEPVLTVS *altâ criminis caligine,*
Sæuisq; vinctus nexibus,
Non sub latebris lapidis alter Lazarus
Claudor, sed hac circumferor
Defunctus infaustâ sub vrnâ corporis.
Iam lingua nullos ederet
Sonos, carerent aridi motu pedes,
Tristésque pallerent genæ;
Humi iacerem, nec viderent lumina
Nitentis aëris iubar;

Sed

Sed ne caducum vita corpus deserat,
Vicem perempti spiritus
CHRISTI *benigna supplet indulgentia,*
Lutóque reddit illito
Oculis suam lucem. Quid ah, quid intuor
Miser? tenent me compedes,
Laterúmque versant sordidum manus opus;
Et quæ fouet me blandiens
Placido sinu voluptas, vera Dalida,
Stringit minacem forcipem.
Formidolosis in cauernis saltuum
Cubile tellus exhibet,
Solumq́ue glandes se mihi dant pabulum;
Famis voratus dentibus
Perire cogor inter immundas sues.
Supplex reuertar ad Patrem:
Culpam fatebor; & profusis lacrymis,
Vt cæcus ille vitreis
Siloës aquis se diluit, cor diluam,
Quod noxa fœdat sordibus.
Sed heu catena nexibus mihi pedes
Arctans abire me vetat.
Hæc dira vincla tu Deus clementiæ
Solus potes dissoluere,

Meamq́ue

Meamq́ solus tu potis es Aegyptio
Leuare ceruicem iugo.
Non ego tibi Mosen, tuam sed gratiam
Ducem regressus flagito.
Huius per atras noctis umbras luceat
Ignis, viamq́ dirigat,
Tutamq́ plantis virga pandat orbitam
Rubri per undas æquoris;
Et insequentium cohortes hostium,
Equos, & axes obruat;
Sic ipse liberum metu sequens iter,
Vtinam serenum conspicer
Parentis aspectum; ad pedes nam procidam,
Gemensq́ coràm proloquar:
Reuertor ad te pœnitens, per inuias
Abduxit errantem vias
Me culpa: peccaui talentis traditis
Abusus, ad te pœnitens
Reuertor: ah te, qui tui sunt muneris,
Hic fletus, hic meus dolor,
Placent: & ô benigne da Pater, mihi
Tuas vt ædes incolam;
Tibiq́ vinctus charitatis annulo
Non ampliùs te deseram:

Hoc vna quæ colore splendet cærulo
Præstare vestis est potis;
Hanc nullus vsus, nulla deterit dies,
Fur nullus aufert hanc mihi.
Si largiare, corde dicam gestiens:
Corusca sordet purpura.

AVGVSTINI MASCARDI

AD ODAM RESPONSIO.

ORVSCA *sordet purpura, & meritis pares,*
MAFFEIE, *non vibrat faces,*
Dum clarius virtutis effulget iubar,
Et purpurascit pulchrius
Mentis serenæ lumen, afflatu Dei;
Et dum caducis gemmulis
Opulentat ora riuus ex oculis grauis,
Animi rigescit ditiùs
Chlamys, renidens rore gemmato satis,
Nec barbarorum textiles
Cupit labores diues, aut Phrygias manus.
O te beatam, cui togæ

Iubar

Iubar Latinæ lumine augeſcit ſacro,
Quod ſolis è ſancti rotâ
Cupidus, volucris regiæ exemplum ſequens,
Oculis quietis ebibis,
Et in receſſu cordis arcano locas
Vitalis auram luminis.
Ergo quid vrnâ corporis clauſum putes
Animæ cadauer frigidæ?
Perire virtus neſcit; & cuius ſinum
Fax Numinis vitâ replet,
Non vulnerabit mortis inimicæ furor,
Nec obſoleſcet tempore.
Quò quiſque mortem pauidus exhorret magis,
Morti pauendus eſt magis.
Animam ſepultam corporis tumulo quidem
Non abnuo, PRINCEPS, *tuam:*
Verùm vt ſepultos terra theſauros premit,
Cuſtos auara, ſed vigil;
Manibuſque tactum, lumini aſpectum negat,
Menti recludit at ſinum;
Sic circinatus corporis breui ambitu
Spiritus in alto delitet,
Virtute corpus animat effigiem ſui,
Lucem peroſus impiam.

O si liceret spiritus speciem tui,
Et mentis æthereum decus
Spectare, PRINCEPS, *raperet inuitos quoq;*
Vis intuentes aurea
Animæ latentis, indoles, species, lepor,
Honor, venustas, dignitas:
Nam pollicetur blanda maiestas foris,
Quod ima claudunt pectora;
Celsumq; corpus sæpè simulacrum est probum
Excelsioris ingenî:
Et quod canoram verberans plectro chelym,
Quod purpuræ præstas face,
Præstaret hoc, MAFFEIE, *numerosum decus*
Et Numen augustum tuæ
Mentis, sepulcro corporis quam tu obrutam
Reris, situq; squalidam;
Cui comparata lumen imperij sacri
Corusca sordet purpura.

DE

DE ALOYSIO ALBRICIO PLACENTINO SOCIETATIS IESV, CONCIONATORE PRÆSTANTISSIMO.

OX tonitru, vita est fulgur; dum viuit, & orat,
Cerno iubar, tonitru mens tremefacta labat.
Mox etiam vultum lacrymarum proluit imber,
Sic noua tempestas corda proterua quatit.
Hanc ciet eloquio increpitans ALOYSIVS *oris:*
Scilicet hoc etiam lingua diserta potest?
Tempestatem animi verbis sed temperat idem,
Et iubet in portu leniter ire ratem.
Nescio quid cupiam; tempestas excita pectus
Commouet, at portus mollior vnda fouet.
Vtraq; tempestas portum docet, illa repòstum
Quærere, tranquillos hæc retinere sinus.
Perge anime, & quodcumq; libet complectere: portum,
Sæuiat vnda, petis; rideat aura, tenes.

METANOEA.

RVPIS *antra Musa prome, rupis antra squalidæ,*
Sed profusis MAGDALENÆ *iam beata lacrymis;*
MAGDALENA *siluicultrix imbre malas irrigat:*
Silua denso tuta crine tela solis negligit,
Regna noctis vmbra cæco continet silentio,
Nec volantum dulce lucos carmen vmquam personat.
Si trementes excitarit ore ventus aspero
Arbores, & murmurantes concitarit ramulos,
Tunc gementis, tunc frementis murmur auras increpat.
Terra liuet, aura torpet clausa siluæ carcere;
Flexuosus inter vmbras nullus amnis labitur,
Nullus inter saxa præceps lenè riuus perstrepit,
Nulla fontium canora vena siluis emicat.
Sæuientis ira ponti saxa fluctu vulnerat;
Tela cautibus retusa marmoris remugiunt;
Spuma canet, æquor albet vi furoris pallidum;
Aestuosa pandit ora vorticis profunditas,

Et

Et resorbet, & retorquet salsa ponti murmura.
Nunc sonanti comminantur bella venti turbine,
Classicoq; mugientes iura ponti prælio
Quisque poscit, & Tyrannus ardet esse marmoris:
Turbinatum torquet æquor hinc proteruus Africus,
Atq; pontum emollientes crudus iras aggerat;
Hinc Trionum fœda proles, quâ rigescunt æquora
Ac perenni Tethys arctè colligatur frigore,
Regna poscit, efferato cuncta voluens impete.
Vnda sæuis acta ventis turgida astris imminet,
Miscet aër, miscet æquor fluctuum discordiam;
Ast vterque fluctus antra MAGDALENÆ *concutit.*
Rupis antra Musa prome, rupis antra squalida,
Sed profusis MAGDALENÆ *iam beata lacrymis.*
Silua cingit, vmbra vestit, horror ingens contegit
Antra, ponti sæpè fœdis quæ procellis vapulant;
Hîc Tonantis acta tedis MAGDALENA, *lacrymas*
Fundit vuidis ocellis, cor amore saucia,
Nuda plantas, nuda suras, nuda pectus lacteum;
Crine tantùm amicta fuso, qui tremente depluit
Imbre, per niues calentes, colla perq; eburnea,
Queîs monile plectit aureum, quod sine arte fulgurat,
Inde tractu diffluente membra inaurat cetera.
Palla puro splendet auro, texta palla crinibus,

Atque

Atque talos ima mordet educata vertice.
Ito muricis beato lana diues ſanguine,
Ito purpuris renidens, dura gemmis Indicis,
Dædaleâ picta dextrâ docto in Idæ culmine;
Inuoluta fulget auro MAGDALENA *verticis,*
Exteraſque non requirit nuda merces veſtium;
Palla crinis, gemma crinis, crinis & diſcriminat.
Sic Apollo dum marina deſerit cubilia,
Tethyoſque ſtrata linquit regna turbans ſiderum,
Mutuatâ non renidet luce Princeps luminum,
Proprio ſed inuolutus auro diues emicat;
Fulgurante diues auro crinis, vmbras vulnerat.
Antra complet lacrymoſis MAGDALENA *queſtibus,*
In labantes ſæuit artus dura vindex criminum,
Ferreoque ſe laceſsit crebra vindex verbere:
Inde ſaxis incubantes ſternit artus aſperis;
Purpuraſcunt ſaxa fuſo MAGDALENÆ *ſanguine,*
Et doloris icta telo ſponte fracta decidunt.
Illa cautibus vel ipſis facta contumacior,
Membra ferreis catenis peruicax interrogat:
MAGDALENÆ *fortè cautes induerunt indolem,*
MAGDALENA *fortè corde ſæua cautes induit;*
MAGDALENA *corde cautes, nil moramur, induit.*
Inde flammæ abſtruſa ferri quærit ictu ſemina,
Inde

Inde ſanguis in camino panè cordis igneus
(Vis amoris, vis doloris dat faces incendio)
Diffluentes per capillos blandè oberrat innocens,
Perq́; eburna fons cruoris lenè ſerpit corpora,
Atq́; fractos purpurâ artus MAGDALENÆ *contegit,*
Pingit & crinale crebris purus aurum gemmulis:
Gemma ſanguis, crinis aurum, ſertum vtrumq́;
gemmeum.
Quid comantis tela frontis, tela frontis aurea,
Et flagranti iactat oſtro fulgurantem verticem,
Quæ roſeta rorulenta luce pandit præuiâ,
Atq́; Phœbo florulentum ſternit auro tramitem?
MAGDALENA *ditiori purpuraſcit murice,*
MAGDALENA *pulcriori fulget auro verticis;*
Et caducis dum liqueſcit tacta Sole lacrymis,
Horridaq́; mœror ingens nube fontem contrahit,
Inter imbres, inter vmbras, ridet Iris diſcolor,
Et quietas pollicetur ore luces æquori
Concitato cordis, Euri iam cadente murmure.
Sic rubente picta rore prodit, auro nobilis,
Antra linquit inquieti ſola fletus conſcia,
Littorales peruagatur acta flammis ſemitas;
Et ferocis ora Ponti ſæpè triſtis intuens,
Hæc ad aſtra verba fundit: aſtra ſtant, & audiunt:

O procellis intumeſcens æquor, Auſtris ſubditum,
Quod tyrannus efferauit & rotauit ſpiritus,
Vt doloris ſigna noſtri, mortis vt veſtigia
In tuorum ſcripta cerno fluctuum certamine!
Cymba falſum amoris æquor iam vadaui credula,
Et libidinum per vndas cæca fregi remigem.
Hinc voluptas, hinc iuuentus, hinc amantum gratia,
Virginale mentiuntur ore carmen lubrico,
Et ſoporant imperitam voce mentem perfidâ.
Mens vocato victa ſomno frena cymbæ deſerit,
Et Cupidini relinquit ſtulta clauum perdito:
Ille cæcus frangit æquor, quà furit minaciùs,
Nec pigratur in voraces ire fauces marmoris.
Somnioſa fluctuantem tum per vndas cymbulam
Non videbam, ſed ſepulta ſub ſoporis pondere,
Ad ſororem ſponte ſomni nauigabam pallidam;
Sic vtrumq; clauſa lumen, mortis ibam in brachia.
Iam pudoris, quem vehebat cymba mecum, ſarcinam
(Sed beatius lapillis pondus, auro ditius)
Iecit æquori vorandam, diruendam fluctibus,
Puppis arbiter Cupido, quò leuaret pondere
Haurientem, dum fatiſcit, fata per compagines
Nauem, iniquâ funeratam turbinum diſcordiâ.

Alleuata

Alleuata puppis errat flaminum ludibrium,
Nunc in auras, nunc in vmbras impotens impel-
litur,
Nunc in orbem conuoluta cernit vndas Tartari;
Donec astris qui colorat templa cæli flammea,
Quiq; floribus quotannis terram ocellat Dædalam,
Quiq; pulueris lupatis ora frangit marmoris,
Strauit vndas contumaci mugientes impetu,
Littus extulit pudoris purpuratum floribus,
Igne cæcas explicauit cordis vmbras aureo.
Pura salue lux amoris, nauis astrum præuiam,
Quæ corusco fulgurasti viua CHRISTI *è lumine:*
Tu recessus cordis atros expiasti sidere,
Tu rigentes igne fibras & ligatas frigore
Eliquasti, quò per ora salsus iret riuulus.
Fluxit vnda, sed liquescens cor sub vndis decidit,
Crimen abluens pudendum fonte, plantas irrigans.
Hæc vt altis ingemiscens extulit suspirijs,
Torua siluam, torua rupem contuens se verberat,
Vnguibúsque fœdat ora, pectus vngue vulnerat;
Mox catenis insolescens dura plagas integrat.
O beatam, sanitatem cui dederunt vulnera,
Mœror escam, fletus vndam, strata cautes aspera!
Tu quid incubas scelestis peruicax opprobrijs?

Quid voluptuosa Mortis quaeris excors otia?
Vita poenis exigenda, conterenda fletibus,
Inquinata quae profanis obsoleuit sordibus.

IEPHTE FILIA
PER PROSOPOPOEIAM VIRGINITATEM SVAM IN SILVIS DEPLORAT.

Fragmentum.

MBRÆ, *pallentes vmbrae, siluaeq́ silentes,*
Et iuga frondosis paenè sepulta comis,
Accipite has lacrymas, misera & suprema dolentis
Munera, vicinae munera danda neci.
Audite has surdae plantae, surda antra, querelas,
Saxáque funereis sollicitanda modis.
Audite hos gemitus per opaca silentia montis
Monstra, & remigium pendula libret auis.
Audite immeritae praeludia tristia mortis,
Viscera dum lacerat praeuius ima dolor.

Et

Et licet immites, tamen, ah! miſcreſcite cautes,
Augeat & lacrymas labilis unda meas.
Veſtra etiam ſociate meis ſuſpiria frondes,
Diſcat inhumanos flebilis aura ſonos.
Infelix virgo, nulliq́; obnoxia culpæ,
Expecto patrias in mea fata manus.
Infelix Virgo prauerto funere funus,
Exequiasq́; meas mortua viua gemo.
Ergo cadam patris icta manu? ſed patris amantis
Icta manu, heu lacrymæ! victima cæſa cadam:
Florida dumq́; genas mihi flore iuuenta colorat,
Horrida funereis mors linet ora notis?
Mors quid agis? tua regna pete, atq; aliena relinque,
Sæua quid inuadis ſceptra negata manus?
Oris honos teneri, glomeratum verticis aurum,
Lux oculi, malæ purpura, frontis ebur,
Aetatis ſunt regna nouæ; hæc vexilla iuuentus
Explicat, imperij ſigna decora ſui.
In medio ſedet illa ſinu, ardentiq́; cruoris
Fonte calens, imo in corde proterua ſalit;
At tu ſigna locas ſulcatis lurida malis,
Argentoq́; caput impediente tumes.
Lumina ſanguineo iam deficientia tabo,
Lumina ſunt mortis apta cupidinibus.

Te liuor comitatur iners, anniq́; labantes,
Et tremulo in baculum prona senecta gradu.
Ergo quid in nostras baccharis inhospita sedes,
Quid iuueni intentans fata pauenda tonas?
Effuge quà laßos contundit anhelitus artus,
Luctaturq́; fugax frangere vincla animus.
Effuge vbi exangues, & membra caduca trahentes,
Mortem imperfectam, sed sine morte fouent;
Aut vbi te votis miserorum turba fatigat,
Quæ vitæ à morte spem melioris alit.
Quòd si auidas inhias perfundere sanguine fauces,
(Scilicet hoc gestit nectare sæua sitis)
Ah fuge terribiles vbi Mars excandet in iras,
Semper & immanis suscitat arma furor.
Quot gladio ferit ille suo, tot sanguinis vndas
Elicit, & tepido subluit arua lacu.
Sanguinis alter amans moritur, casúque sequaci
Sternit vbi flumen sanguinis, ipse natat:
Vulnere marmoreus, statuæq́; simillimus alter,
Sanguinis in gelido pectore fontem aperit.
Hîc bibe: conueniunt mortis sitis, & vada Martis;
Alter ab alterius nomine nomen habet.
Tu tamen ante oculos agitas mors improba falcem,
Supremámque quatis sanguinolenta facem.

Virgi-

Virgineum properos designas pectus ad ictus,
Et pubescentem demetis vngue rosam.
Heu mihi! iam facies afflatu pallet iniquo,
Plurimáque in vultu iam Libitina sedet.

* * * * * * *
* * * * * *

MARIVS BETTINVS E SOC. IESV
AD AVGVST. MASCARDVM.

NVTRIET *æternas circùm tua tempora lauros,*
Quæ tibi Pierio defluit vnda iugo:
Vnda vel immites demulcens murmure cautes,
Phœbeam placido dum vehit amne lyram.
Quæ modò nascenti ludit Mæandrina riuo,
Grandior æratas ducet in arma rates.

AVGVSTINI MASCARDI
RESPONSIO.

SI *me fatidicam, portenta loquacia, nauem*
Vellet Castalio Cynthius ore loqui;
Grandior æquoreis hauriret carmen ab vndis
Musa, ratis sacro docta futura sono.
Verùm Argo æthereos stellata per æquora fluctus
Jmbuit, astriferæ debita pompa lyræ.

Nostra

Nostra ergo exoriens lacrymato exundet ab imbre
Vena, vehens animæ salsa per arua ratem.
Virgo iubar, cæli Zephyros dabit aura secundos,
Et portum in CHRISTI *pectore pandet amor.*

RELICTIS MVSARVM STVDIIS THEOLOGIAM VOVET.

ABSCEDE *Clio: iam Sapientia*
Seueriori flammea cyclade
Castigat aures, & morantem
Sancto animum stimulo fatigat.
Non cui repexi crinis inambulat
Vndas vagantes Daphnis, & osculis
Adulat aurum flexuosis
Menti equitet Patareus Apollo.
Non quæ magistrâ sollicitant ebur
Manu sorores, spicula dirigant
Facunda cordi; calcat arcum
Cor numeris fidium imperantem:
Non vena puro labilis alueo
Aßueta Pindi gemmea culmina
Lactare, perfundat iocoso
Fonte, meas inamœna fauces.

Satis

Satis Juuentæ Cynthius arbiter
Versauit annos imperio, satis
Aetatis agnato subegit
Enthea vis animum calore:
Satis canoris ebria nænijs
Effeminatos imbibit impetus
Mens, fabulosis implicata
Pieridum laqueis canentum:
Satis dolosi naufragium bibi
Perenne fontis, lustraq; flumine
Jam quinq; lamentor loquaci
Obruta, delicias Juuentæ.
O vita mendax, irremeabili.
Delusa lapsu temporis, impigro
Decepta fatorum rotatu,
Præda breuis, breuis hospes æui!
Sic sic sopore vincta adamantino,
Excors Camœnis, proh scelus! incubas?
Nec prona cæli prouocantes
In patriam meditaris arces?
Dum crispisulcis increpat ignibus
Cognata cælo templa Diespiter,
Solus tonabit? fulminanti
Ipse sibi Deus, & theatrum?

Discriminatus Jride tempora,
Origo lucis luce superbior,
Nube inuolutus purpurante
Solus aget radijs sepultus?
Solùm triformi, pectora, lumine
Vnum irrigabit lumen, Amantium?
Verbúmque manabit beatum
Ingenij soboles paterni?
Qui corda flammis Spiritus imbuit
Alterna Numen viscera vulnerans,
Et Patris & Nati vicissim
Perpetuum regerens amorem,
Solus duello ludet amabili?
Aßurge tandem, pectora sospitet,
Fingátque mentem Numen; aude,
Sidereos penetra recessus.
Aßurgo, sanctum mutor in alitem:
Tu Virgo cæcum si expedias iter,
Regásque per nubes volatum,
Plectra, lyræ, citharæ, valete.

CEN-

CENSVRA.

POEMATA hæc *Augustini Mascardi*, continentia *Siluarum libros quattuor*, vario cùm metri tum argumentorum genere adornatos, vti à lepôre & elegantiâ commendantur, ita etiam digna sunt quæ typis concepta ad posteros transmittantur. Datum Antuerp. in Seminario Episcopali, die x. Octob. Anni M. DC. XXI.

LAVRENTIVS BEYERLINCK
Canon. & Archipresb. Eccl. Cath. Antuerp. librorumque Censor.

SVMMA PRIVILEGII.

PHILIPPVS Dei gratia Hiſpaniarum Rex Catholicus, &c. Potentiſſimus Belgarum Princeps, Diplomate ſuo ſanxit; nequis *Auguſtini Maſcardi Siluarum Libros quattuor*, præter Balthaſaris Moreti Typographi Antuerpienſis voluntatem, intra ſexennium imprimat, aut alibi terrarum impreſſos in has Inferioris Germaniæ ditiones importet, venaléſve habeat. Qui ſecùs faxit, confiſcatione librorum & alia graui pœna mulctabitur: vti latiùs patet in litteris datis Bruxellæ, XII. Ianuarij, M. DC. XXII.

Signat.

De VVitte.

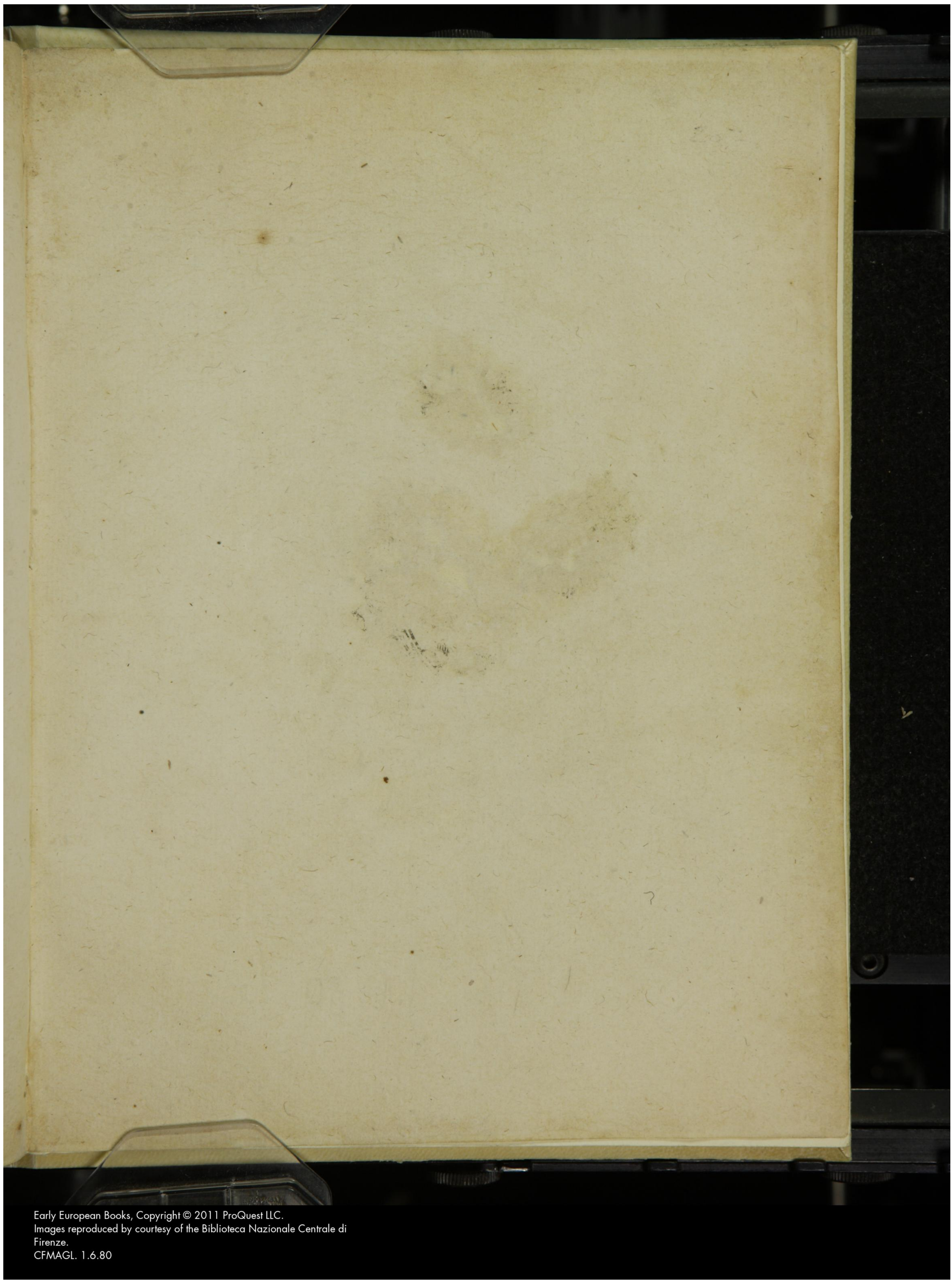
ANTVERPIÆ

EX OFFICINA PLANTINIANA

BALTHASARIS MORETI.

M. DC. XXII.

LABORE ET CONSTANT

16